

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

NIKA SERGAŠ

**KAKO ŠTUDIJ NA FAKULTETI ZA SOCIALNO
DELO VPLIVA NA ŠTUDENTE IN ŠTUDENTKE?**

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Ana Marija Sobočan

Ljubljana, junij 2022

Educating the mind without educating the heart is no education at all.

Aristotle

Podatki o diplomski nalogi:

Ime in priimek: Nika Sergaš

Naslov naloge: Kako študij na Fakulteti za socialno delo vpliva na študente in študentke?

Kraj: Ljubljana

Leto: 2022

Št. strani: 123

Št. prilog: 3

Mentorica: doc. dr. Ana Marija Sobočan

Povzetek:

V diplomskem delu na kvalitativen način raziskujem, kako študij na Fakulteti za socialno delo vpliva na študente in študentke. V času izobraževanja za socialno delo študentke in študenti obravnavajo razne učne vsebine iz različnih, za socialno delo pomembnih področij, pridobivajo prve praktične izkušnje, spoznavajo določene koncepte in načela socialnega dela, se učijo (samo)kritičnega in reflektivnega mišljenja in poleg poklicnih kompetenc razvijajo in utrjujejo tudi nekatere bistvene osebnostne značilnosti. Študentke, vključene v mojo raziskavo, po končanem študiju v manjši ali večji meri opažajo spremembe na vseh osebnostnih področjih, ki sem jih v nalogi raziskovala. Po letih študija na Fakulteti za socialno delo se opisujejo z osebnimi lastnostmi, ki kažejo na večjo mero odprtosti, sprejemljivosti in vestnosti ter manjši meri nevroticizma. Tudi v zasebnem življenju se vse bolj zanimajo za tematike, ki jih obravnava stroka socialnega dela in v času študija v neki meri ponotranjijo vrednote in stališča stroke. Predvsem pa se teh vse bolj zavedajo in jim pripisujejo večjo pomembnost. Spremeni se tudi njihov pogled nase, ki je ob koncu študija bolj pozitiven, kar se kaže v večjem samospoštovanju in skrbi zase. Za mnoge pomeni študij socialnega dela tudi začetek dela na sebi. V raziskavi predstavim tudi, da so za opravljanje socialnega dela, poleg specifično strokovnega znanja in veščin, potrebne določene osebnostne značilnosti. To je prva raziskava v Sloveniji in ena redkih v svetu, ki proučuje vpliv študija na študente in študentke, zato predlagam nadaljnje in globlje raziskovanje tega področja, saj se je izkazalo, da je povezanost ter prepletenost strokovne in osebne identitete v socialnem delu močna.

Ključne besede: Fakulteta za socialno delo, izobraževanje, osebnost

Title:

How does studying at the Faculty of Social Work affect students?

Abstract:

In my graduation thesis I qualitatively explore how studying at the Faculty of Social Work affects students. In the process of social work education, students are exposed to various teaching contents in different fields relevant to social work, they gain their first practical experiences, they learn about certain concepts and principles of social work, they are taught (self-)critical and reflective thinking and, in addition to their professional competences, they develop and strengthen some essential personality characteristics for social work practice. The students involved in my research have, to a lesser or greater extent, observed changes in all the personality areas I have explored in this thesis. After years of studying at the Faculty of Social Work, students describe themselves with personality traits indicating a greater degree of openness, agreeableness and conscientiousness and a lesser degree of neuroticism. In their personal life they also become more and more interested in the topics related to the social work profession and during their studies they internalise the values and viewpoints of the profession to some extent. Above all, they become more aware of those values and views and therefore attach greater importance to them. Their view of themselves also changes and by the end of their studies becomes more positive, resulting in greater self-esteem and self-care. For many, studying social work is also the start of the process of self-development. In my research, I also show that social work requires certain personality characteristics in addition to specific professional knowledge and skills. This is the first study in Slovenia and one of the few in the world to examine the impact of study on students, and I suggest further and deeper research in this field, as it has been shown that the interconnection and interplay between professional and personal identity in social work is strong.

Keywords: Faculty of Social Work, Education, Personality

PREDGOVOR

Ideja za raziskavo vpliva Fakultete za socialno delo na študente in študentke izhaja iz osebnega motiva. V letih izobraževanja za socialno delo sem namreč pri sebi začela opazovati določene spremembe in vzroke za njih večkrat pripisala prav novemu znanju in pomembnim izkušnjam, ki sem jih tekom študija na Fakulteti za socialno pridobila, in zaradi katerih menim, da sem danes takšna oseba, kot sem. Zanimalo me je, ali do podobnih opažanj ob zaključku študija prihajajo tudi ostali študenti in študentke socialnega dela, zato sem se odločila, da temo podrobneje raziščem.

Osebnost je v splošnem celota vseh psihofizičnih značilnosti, ki posameznika opredeljujejo in obenem razlikujejo od drugih (Musek, 1993). Oblikovanje osebne identitete pa je proces, ki se nikoli zares ne konča (Ule, 2000). Nanj vpliva vrsta različnih dejavnikov, med katere spada tudi izobraževanje. Univerzitetno izobraževanje pa je prav tako proces pričetka nastajanja strokovne identitete, saj posameznik začenja dobivati specifično strokovno znanje, veščine in vrednote, ki so za določen poklic pomembne in se z njimi do neke mere identificira (Trede idr., 2012). Menim, da je v socialnem delu to lahko še posebej pomembno, saj je socialno delo stroka, ki jo utemeljujejo določene vrednote in prepričanja (Horne, 1999).

V teoretičnem uvodu sem preko strokovne literature opisala pojme, relevantne za mojo raziskavo. Ker gre za zelo kompleksne in med seboj močno prepletene pojme, kot so osebnost, osebnostne lastnosti, samopodoba, stališča, vrednote in vrline, sem se osredotočila predvsem na to, da jih v uvodu jasno definiram in smiselno povežem s socialnim delom, ker je to za kasnejše razumevanje mojega raziskovalnega dela naloge tudi najbolj pomembno.

S kvalitativno raziskavo sem želela ugotoviti, koliko se doživljanje študentov in študentk, vključenih v raziskavo, sklada z nekaterimi teoretičnimi predpostavkami. Ker gre še za precej neraziskano področje, sem želela priti do prvih ugotovitev vpliva Fakultete za socialno delo, ki bi lahko služile kot uvod ali izhodišče za nadaljne raziskave osebnosti študentov in študentk socialnega dela.

Namen je bil tudi ugotoviti prepletenost osebnih ter strokovnih vrednot in stališč študentov in študentk. Prav tako je bil namen ugotoviti, ali se določene osebnostne lastnosti bolj

izoblikujejo zaradi študija, in katere so tiste, ki so po mnenju študentov in študentk, vključenih v raziskavo, posebej pomembne za dobro opravljanje poklica socialnega delavca oziroma delavke.

Ugotovitve lahko služijo tudi v pomoč posameznikom in posameznicam pred začetkom univerzitetnega izobraževanja pri izbiri primernega študija za njih.

Preko opisov doživljanja študentov in študentk, ki sem jih analizirala, lahko zaposleni na Fakulteti za socialno delo tudi dobijo vpogled, v kolikšni meri kultivirajo vrednote in stališča pomembna za stroko socialnega dela.

Kazalo vsebine

1. TEORETIČNI UVOD	1
1.1. Osebnost	1
1.1.1. Osebnost v socialnem delu	3
1.2. Osebnostne lastnosti	4
1.2.1. Osebnostne lastnosti v socialnem delu	7
1.3. Samopodoba	7
1.3.1. Samopodoba v socialnem delu	8
1.4. Stališča	9
1.4.1. Stališča v socialnem delu	10
1.5. Vrednote	12
1.5.1. Vrednote v socialnem delu	12
1.6. Vrine	14
1.6.1. Vrine v socialnem delu	15
1.7. Strokovna identiteta v socialnem delu	16
1.8. Vpliv študija na izoblikovanje študentov in študentk	19
1.8.1. Študij socialnega dela	20
2. OPREDELITEV PROBLEMA	23
2.1. Raziskovalna vprašanja	24
3. METODOLOGIJA	25
3.1. Vrsta raziskave	25
3.2. Merski instrument	25
3.3. Populacija in vzorec	26
3.4. Zbiranje podatkov	27
3.5. Obdelava podatkov	27
4. REZULTATI	29
4.1. Opis osebe ob začetku študija	29
4.2. Ključni vplivi tekom študija	30
4.3. Opazene spremembe ob koncu študija	33
4.4. Dodatno o socialnem delu	37
5. RAZPRAVA	40

5.1.	Začetek študija socialnega dela.....	41
5.2.	Čas študija socialnega dela	42
5.3.	Spremembe po končanem študiju socialnega dela	43
5.4.	Opis stroke socialnega dela in osebnosti socialne delavke.....	45
6.	SKLEPI IN PREDLOGI	48
7.	LITERATURA IN VIRI	50
8.	PRILOGE	55
8.1.	Priloga 1: Vprašalnik	55
8.2.	Priloga 2: Odprto kodiranje	57
8.3.	Priloga 3: Osno kodiranje	112

1. TEORETIČNI UVOD

Namen poglavij in podpoglavij v teoretičnem uvodu je definirati pojme, povezane z osebnostjo, in navezovati povezave med temi ter študijem socialnega dela, kljub temu, da literature na to temo še ni prav veliko.

1.1. Osebnost

Osebnost je beseda, ki se sicer pojavlja v vsakodnevni pogovorni rabi, a gre za zelo kompleksen pojem, za katerega definicij obstaja ogromno. Že od nekdanje je eno pomembnejših in prevladujočih področij zanimanja in raziskovanja v psihologiji, saj spada med najbolj prepoznavne ter vidne izraze človekovega delovanja (Musek, 1993).

Že stoletje nazaj so nastale prve pomembne teorije osebnosti, ki so še danes zelo vplivne. Po psihologu in teoretiku osebnosti Gordonu Allportu (1937) je osebnost dinamična organizacija tistih psihofizičnih sistemov v posamezniku, ki določajo njegovo edinstveno prilagoditev okolju, njegovo vedenje in mišljenje. Malo kasneje jo je Eysenck (v Musek, 1993) opredelil kakor bolj ali manj stabilno in trajno organizacijo značaja, temperamenta, intelekta in telesne konstitucije neke osebe, ki določa njeno značilno prilagajanje svojemu okolju. Trstenjak (1976) osebnost definira kot biološko odprt, dialektično dejavni sistem človekove samodejavnosti, ki deluje v mejah med dednostjo in okoljem, subjektom in svetom ter posameznikom in družbo, medtem ko se je Cattell (1957) pri raziskovanju osebnosti fokusiral na osebnostne lastnosti, saj naj bi lahko na podlagi poznavanja le-teh napovedali vedenje posameznika in ga po tem tudi razlikovali od drugih.

Še danes opazujemo, da so različnim opredelitvam osebnosti skupne nekatere bistvene značilnosti. V večini vse poudarjajo edinstvenost posameznikove osebnosti ter določeno stopnjo kontinuitete in doslednosti posameznikovega vedenja v različnih obdobjih in situacijah (Carducci, 2009).

O razvoju osebnosti sta v grobem veljavni predvsem dve različni si perspektivi.

Esencialistično stališče predpostavlja, da ima posameznik precej stabilno naravo, ki se pokaže že v otroštvu in se z manjšimi spremembami ohranja skozi celotno življenjsko obdobje (glej

Haslam in Bastian, 2004). To stališče poudarja močno dedno komponento osebnosti in da te biologija bolj kot ne determinira. Nasprotno stališče pa zagovarja, da se osebnostna identiteta gradi in spreminja skozi čas s pomočjo pomembnih učnih izkušenj (Corr in Matthews, 2009). Različne teorije, na primer psihoanaliza in socialno-kognitivna teorija, so vse obravnavale učenje kot osrednji del osebnosti in da se ta oblikuje v procesu pridobivanja in intepretiranja informacij (Musek, 1992), kar kaže na bolj prilagodljiv pogled na osebnost. Vsekakor pa osebnost pomeni poseben niz vedenjskih, spoznavnih in čustvenih vzorcev, pridobljenih tako z biološkimi kot z okoljskimi dejavniki (Corr in Matthews, 2009).

Ko govorimo o osebnosti, torej govorimo o kompleksni psihofizični celoti, ki posameznika označuje in hkrati razlikuje od ostalih (Musek in Pečjak, 2001). Kljub njeni kompleksnosti pa gre za sistem z visoko stopnjo organiziranosti in prav zato deluje tako celovito (Musek, 2010).

Musek (1992) opozarja, da kljub temu, da večina definicij poudarja relativno trajnost, organiziranost in celovitost osebnosti, razumevanje tega pojma vseeno ne sme postati preveč statično in neelastično, saj je človekova osebnost tudi spremenljiva in dinamična. Razvojnost, notranja dinamika in spremenljivost osebnosti so določila, ki dopolnjujejo relativno trajnost, stabilnost in identičnost osebnosti. Zato po njegovem mnenju raje kot o absolutni identiteti govorimo o osebnostni kontinuteti, saj ta pojem zajema tako ohranitev samoidentitete, kakor tudi spremenljivost in osebno rast (Musek, 1992, str. 51).

Ule (2000) prav tako piše o identiteti kot o nečem aktivnem, nikoli končnem in vedno v nastajanju. Kot pomembno sestavino identitete navaja refleksivnost in socialno konstruktivnost (Ule, 2000, str. 3). Oseba, ki ima razumno stabilen občutek svoje idenitete in zmožnost samorefleksije, nenehno reflektira svoje pretekle, sedanje in prihodnje izkušnje iz različnih perspektiv, ki jih prilagaja svojemu dožemanju sebe in predstavi o sebi, ki jo dobiva v odnosih in interakcijah z drugimi ljudmi. To ljudem daje zmožnost, da lahko pripovedujejo drugim o sebi (prav tam, str. 217).

1.1.1. Osebnost v socialnem delu

Osebnost posameznika širokopotezno vpliva na njegove življenjske izbire in odločitve, učenje, delo, vero, prepričanja, stališča, vrednote, psihično stabilnost, navade, blagostanje, psihično in fizično zdravje, čustveno odpornost, itd. (Musek in Avsec, 2006).

Odločitev za študij določene smeri je torej na nek način tudi odraz osebnosti posameznika. Ronnby (1993) pravi, da se nekdo odloči za poklic socialnega dela za izpopolnjevanja svoje osebne identitete in da postanejo dolžnosti, povezane z delom, in tem kako dobro delati, enake tem v zasebnem življenju (Ronnby, 1993 v Banks, 2001). Za izbiro poklicne poti socialnega dela je najbolj pogost motiv želja po pomoči ljudem in ustvarjanju sprememb v družbi (Butler-Warke in Bolger, 2020), iz česar lahko sklepamo na prisotnost določenih osebnostnih lastnosti, vrednot in stališč študentov in študentk.

Socialno delo kot poklic tudi zahteva določene osebnostne značilnosti socialnih delavcev in delavk, poleg upoštevanja poklicnih vrednot, etičnega kodeksa, teoretičnega znanja in praktičnih spretnosti (Kam, 2020). Cournoyer (2016) meni, da potrebuje vsak socialni delavec in delavka predvsem naslednje kvalitete za kakovostno opravljanje svojega dela: empatijo – zmožnost razumeti in povezati se z doživljanjem druge osebe, spoštovanje – razumevajoč in sprejemajoč odnos do uporabnikov in avtentičnost – sproščeno, naravno, iskreno in pristno vedenje socialnega delavca oziroma delavke (Cournoyer, 2016). Turnage (2012) k vsemu doda še pomembnost pozitivne samopodobe socialnega delavca in delavke, saj je ta ključnega pomena za dobro počutje, vzpostavljanje in grajenje dobrih in zaupljivih odnosov, za zmožnost konstruktivnega spoprijemanja s stiskami, in čustveno prožnost (Turnage idr., 2012).

Že sama odločitev za študij je torej do neke mere odraz osebnosti posameznika, potem pa naj bi se ta še dodatno oblikovala v letih izobraževanja. Kalin (1998) meni, da je osebnostni razvoj proces, na katerega vpliva izobraževanje. To z določenimi zahtevami utrjuje določene navade in spretnosti (Conley, 2003), preko nujenja informacij in širjenja znanja pa posamezniki kreirajo določena stališča in vrednote (Kalin, 1998).

Obdobje študija je običajno sočasno obdobju mladostništva in je zato hkrati tudi obdobje sprememb, premagovanja osebnih kriz in prehajanj med pomembnimi življenjskimi prehodi. Je obdobje, v katerem posameznik utrjuje sposobnosti samoopredeljevanja v odnosu do drugih in krepi občutek svoje individualnosti in osebne vrednosti (Ule, 2008). Odgovori na to kdo si, kaj

imaš rad, kaj potrebuješ in kakšen si želiš postati so ena izmed pomembnejših nalog v mladostništvu (Braconnier, 2001).

Tako obdobje mladostništva s svojimi izzivi in premagovanji osebnih kriz, kakor univerzitetno izobraževanje z določenimi zahtevami in pa vrsta oziroma smer študija s kultiviranjem določenih poklicno-specifičnih vrednot in stališč, kažejo na neko medsebojno povezanost in soodvisnost z osebnostjo.

1.2. Osebnostne lastnosti

Osebnost sestavlja množica osebnostnih lastnosti (Musek, 2010), zato so se raziskovalci osebnosti že od nekdaj ukvarjali z raziskovanjem le-teh (Matthews idr., 2003). Vsakdanja pojmovanja osebnosti temeljijo na predpostavkah, da so osebnostne lastnosti časovno stabilna, univerzalna in splošna nagnjenja ter vzorci odzivanja (Avsec, idr., 2017), in da direktno vplivajo na obnašanje (Matthews in Deary, 1998).

Za osebnostne lastnosti so značilni trajni vzorci misli, čustev in vedenja, ki se izoblikujejo v otroštvu in postanejo bolj konsistentni tekom življenja (Corr in Matthews, 2009). Na posameznikovo vedenje pa seveda vplivajo tudi značilnosti konkretnih situacij, vendar je kljub temu možno prepoznati dokaj stabilna vedenjska nagnjenja in torej podobno vedenje posameznika v različnih situacijah. Osebnostne lastnosti namreč označujejo težnje k tipičnemu mišljenju, vedenju in čustvovanju v vseh situacijah (Avsec idr., 2017).

Allport in Odbert (1936) sta prva sistematično raziskala in navedla izraze, ki se nanašajo na osebnost, in jih ločila po tem, ali gre za kratkotrajno oziroma razpoložensko stanje, za vrednostno naravnane ocene osebnega statusa in ugleda, ali za fizične lastnosti in sposobnosti (Avsec, 2007). Za opisati osebnost tako obstaja več tisoč pridevnikov, vendar ima veliko izmed njih podoben pomen. Na primer, besede previden, natančen, skrben in pazljiv se vse nanašajo na enako nadpomensko lastnost, poimenovano vestnost. Zato je bilo veliko raziskav namenjenih ugotavljanju, koliko širokih dimenzij je potrebnih za opis glavnih elementov posameznikove osebnosti (Matthews idr., 2003).

Najbolj se je uveljavil pet-faktorski model za klasificiranje osebnostnih lastnosti, ki sta ga v začetku osemdesetih začela razvijati McCrae in Costa. Ta je še danes najbolj sprejet in v uporabi, saj se je izkazalo, da lahko pet velikih dimenzij – nevroticizem, ekstrasvertnost, odprtost, sprejemljivost, vestnost – celostno opiše osebnost in tako tudi nudi nujno in razumno zadostno razlago o posameznikovi osebnosti (Musek, 2010, Avsec idr., 2017).

Ekstrasvertnost zajema visok nivo energije posameznika, družabnost, aktivnost, pozitivno čustvovanje, asertivnost, navdušenost in tendenco iskanja stimulacij in dražljajev v socialnem okolju (Matthews in Deary, 1998). Na nasprotnem polu je introvertnost, ki se nanaša na nedružabnost, odmaknjenost, mirnost in resnost (Musek, 2005).

Dimenzija nevroticizem se nanaša na čustveno (ne)stabilnost in emocionalno kontrolo (Matthews in Deary, 1998). Oseba z visokim nevroticizmom je bolj nagnjena k doživljanju tesnobe, napetosti, jeze in depresivnosti. En pol torej zajemajo čustvena labilnost, napetost, samokritičnost, impulzivnost, razdražljivost, nemir in občutki nezadovoljstva, medtem ko drugi pol zajema čustveno stabilnost in nadzor nad čustvi, mirnost ter zadovoljstvo (Musek, 2005).

Odprtost pomeni odprtost za izkušnje in je dimenzija, ki jo na enem polu opredeljujeta inovativnost in radovednost, na drugem pa konsistentnost in previdnost. Njene komponente so ustvarjalnost, emocionalnost, čut za estetiko, radovednost, avanturizem, intelektualnost in svobodomiselnost (Musek, 2005).

Sprejemljivost, ki jo nekateri poimenujejo tudi prijetnost, opredeljujejo lastnosti kot so: prijaznost, skrbnost, altruizem, skromnost, konformnost, zaupanje (Matthews in Deary, 1998). Na enem polu dimenzijo določata prijaznost in sočutnost, na drugem pa ključavnost in sumničavost (Musek, 2005).

Dimenzija vestnost se nanaša na natančnost, vztrajnost in samodiscipliniranost (Matthews in Deary, 1998). Bolj kot je oseba vestna, bolj je marljiva, organizirana, zanesljiva, storilno in delavno naravnana, odgovorna in ambiciozna. Vestnost je povezana tudi z visokim učnim uspehom (Avsec, 2007). Manj vestna oseba pa bo manj urejena, nezanesljiva, bolj sproščena, nagnjena k lenobnosti in odlašanju z dolžnostmi (Musek, 2005).

Teorijo »Velikih pet« sta Costa in McCrae (1992) razvila na podlagi ogromno predhodno opravljenih empiričnih raziskav osebnosti, tako da sta se odločila za področja, ki sta jih želela

meriti, in nato za njihovo ocenjevanje sestavila lestvice, ki sta jih podvrgla faktorski analizi. Njihov model je osnova široko uporabljene merske lestvice NEO – Personality Inventory Revised (NEO – PI- R, Costa in McCrae, 1992), razvite iz prejšnjih vprašalnikov. Vprašalnik NEO-PI-R je sestavljen iz 240 vprašanj, 48 za vsako od petih dimenzij ali področij. Na vsako vprašanje se odgovarja na petstopenjski lestvici od "popolnoma se ne strinjam" do "popolnoma se strinjam" (Matthews in Deary, 1998, str. 26).

Kljub temu da se strokovnjaki v večini strinjajo glede petih temeljnih dimenzij in so prepričani, da lahko z njimi dovolj dobro opišemo strukturo osebnosti (Avsec, idr., 2017), je na model letelo nekaj kritik tistih, ki vselej menijo, da je celotno osebnost težko povzeti le s petimi faktorji. Poleg tega opozarjajo na pogoje razvrščanja specifičnih lastnosti v posamezno dimenzijo, ki lahko niso vedno nujno točni. Prav tako se pojavlja pereče vprašanje o univerzalnosti teorije »Velikih pet« v različnih družbah in kulturah, predvsem zato, ker model temelji na leksični osnovi, ki pa je v vsakem jeziku drugačna (Musek, 2005).

Petfaktorski model je na podlagi veliko opravljenih študij in raziskav vselej upravičil svojo veljavnost. Lastnosti, povezane s petimi dejavniki, izhajajo iz različnih osebnostnih sistemov in študij naravnega jezika – torej vsakega jezika, ki se pri ljudeh naravno razvije in vsakodnevno uporablja v komunikaciji, brez zavestnega načrtovanja ali premišljevanja (Matthews in Deary, 1998). Pet enakih dimenzij se pojavlja v različnih starostnih, spolnih, rasnih skupinah. Prav tako študije dednosti dokazujejo določeno biološko podlago za vsakega od petih dejavnikov (prav tam, str. 32).

Ugotovili so tudi, da veliki faktorji niso povsem neodvisni drug od drugega. Zlasti pogosto se pojavlja pomembna pozitivna korelacija med ekstravertnostjo in odprtostjo, torej bolj kot je oseba ekstravertna, bolj je tudi odprta, in pa negativna povezanost med vestnostjo in nevroticizmom, kar pomeni, da je bolj vestna oseba običajno manj nevroticistična in obratno (Musek, 2010, str. 77). Prav tako se je na podlagi raziskav izkazalo, da na prehodu iz mladostništva v odraslost posamezniki običajno postanejo bolj vestni in sprejemljivi ter manj nevroticistični (Schrurer idr., 2015).

1.2.1. Osebnostne lastnosti v socialnem delu

Nekaj raziskav na majhnih populacijah v povezavi s študijem socialnega dela in osebnostnimi lastnosti v tujini je že bilo opravljenih (glej Bedford in Bedford, 1985, Schurer idr., 2015, Palma-Garcia idr., 2017). Ugotovili so, da so med posamezniki, ki se odločajo za študij socialnega dela bolj pogoste osebnostne značilnosti, kot so toplina, ustrežljivost in sprejemanje (Bedford in Bedford, 1985 v Spurgeon in Barewell, 1994). Študenti naj bi ob koncu študija socialnega dela postali bolj odprti, vestni, sprejemljivi in ekstravertni, kakor so bili ob začetku študija. Nekoliko pa se zmanjša raven nevroticizma (Palma – Garcia idr., 2017). Ugotovili so, da imajo socialni delavci in delavke osebnostne lastnosti in značilnosti, ki so pozitivno povezane z razvijanjem čustvene odpornosti oziroma prožnosti (Palma – Garcia idr., 2017). To so zlasti dimenzije ekstravertnost, odprtost in vestnost, ki naj bi se na sploh vse povečale v času univerzitetnega izobraževanja (Schurer idr., 2015), še bolj pa naj bi se utrdile po nekajletnem opravljanju poklica socialnega delavce oziroma delavke (Palma-Garcia idr., 2017). Osebe z večjo odpornostjo se lažje in bolj konstruktivno spoprijemajo s stresnimi situacijami (prav tam).

1.3. Samopodoba

Vsak ima o sebi svoje lastne predstave, zaznave, misli in pojmovanja o tem, kdo je in kakšna je njegova osebnost. Pojem samopodoba zajema naše lastne predstave, misli in prepričanja o sebi, ter čustva, ki jih do sebe gojimo, vključno z vrednotenjem samega sebe (Musek, 2010, str. 335). Vpliva na naše zdravje in energijo, duševni mir, kakovost odnosov, na sposobnosti in cilje, ki si jih postavljamo in jih dosegamo (Youngs, 2000, str. 9).

Kobal (2001, str. 17) opozarja, da pojem samopodobe psihologi različno poimenujejo. Eni ga enačijo s pojmom identiteta, drugi govorijo o sebstvu, nekateri ga označijo s pojmom socialni jaz, večinoma pa se uporablja samopodoba, ki je v soodvisnosti s pojmom samospoštovanje. To je vrednostni in čustveni odnos, ki ga posameznik goji do sebe in zajema posameznikovo pozitivno stališče oziroma visoko samospoštovanje, ali negativno stališče oziroma nizko samospoštovanje do samega sebe (Kobal, 2001, str. 154).

Naša predstava o sebi pa je v veliki meri proizvod procesov socialne konstrukcije, zato je naša samopodoba in vrednotenje sebe odvisno tudi od naše predstave o tem, kako nas vidijo in presojuje drugi (Musek, 1993, str. 349).

Splošno samopodobo sestavlja več med seboj soodvisnih in povezanih podvrst samopodobe: šolska, socialna, telesna in čustvena samopodoba (Stražičar, 2006). Šolska samopodoba je ocena lastnih spretnosti in sposobnosti za učenje in vrednotenje lastnega učnega uspeha. Socialna ali medosebna samopodoba obsega zaznave in prepričanja o odnosih z vrstniki in drugimi pomembnimi bližnjimi osebami, pa tudi občutek lastnega vpliva na širšo skupnost in presojanja lastnega odnosa do zakonov in družbenih moralnih norm. Telesna samopodoba zajema stališče in vrednotenje lastnega telesa in samoocenjevanje svoje telesne privlačnosti v primerjavi z drugimi ter lastnem prepričanju o tem, kako te vidijo drugi. Čustvena samopodoba pa pomeni zaznave in prepričanja o izražanju in obvladovanju lastnih čustev (Stražičar, 2006).

Obdobje mladostništva predstavlja pomembni mejnik v razvoju samopodobe, saj je prav oblikovanje pozitivne, stabilne in razvejane samopodobe v mladostništvu ena izmed temeljnih nalog in potreb vsakega posameznika in posameznice (Kobal, 2001, str. 58). Mladostnik na prehodu v odraslost se mora osamosvojiti ter oblikovati lastno identiteto. Obdobje pozne adolescence običajno pomeni večjo osebnostno trdnost, uresničevanje in sledenje svoje poklicne poti, z razvijanjem potrebnih sposobnosti in znanj, ter iskanje in utrjevanje svoje pozicije v družbi, kar še vedno lahko spremljajo občutki dvomov in negotovosti (Braconnier, 2001).

Youngs (2000) piše o šestih ključnih področjih zdrave samopodobe. Ta so: fizična in čustvena varnost, jasna identiteta oziroma odgovor na vprašanje »kdo sem«, občutek pripadnosti, občutek kompetentnosti in usposobljenosti ter poslanstvo oziroma občutek, da ima posameznikovo življenje smisel in pot.

1.3.1. Samopodoba v socialnem delu

Samospoštovanje in pozitivna samopodoba sta ključnega pomena za ohranjanje dobrega počutja, zmožnosti spoprijemanja s stiskami, povečanje čustvene odpornosti in vzpostavljanje ter ohranjanje dobrih odnosov z ljudmi. To so vse spretnosti, ki so potrebne za opravljanje socialnega dela, zato bi delo na sebi in spodbujanje zavedanja lastne vrednosti morali tudi

biti nujni deli izobraževalnega procesa in strukturirana učna vsebina predmetov (Turnage idr., 2011).

Horvatova (1999) meni, da so strokovnjaki v poklicih pomoči pogosto čustveno zavzeti pri opravljanju dela. Njihova samopodoba in samovrednotenje sta dostikrat pogojena s tem in posledično imajo velikokrat visoka pričakovanja glede rezultatov lastnega dela (Horvat, 1999). Zato je potrebno v času študija za poklice pomoči, kamor spada tudi socialno delo, dajati pomembnost tudi delu na sebi. Take vrste študij bi naj deloval tudi kakor oblika (samo)terapije (Bizjan, 2004).

Canfield (1990) piše o nasvetih, kako lahko profesorji pripomorejo k bolj pozitivni samopodobi študentov in študentk. Poudarja, da mora biti njihov odnos pozitiven in spodbuden ter da morajo širiti zavedanje o zanašanju na njihove vire moči.

V socialnem delu se zavedamo pomembnosti krepitve moči in dajanja občutka vrednosti v odnosu z uporabniki ter izhajanja iz njihovih virov moči, včasih pa to znanje težko prenesemo nase in svoje osebno življenje, zato nas na fakulteti opozarjajo na pomembnost skrbi zase. Študente in študentke socialnega dela in ostalih pomagajočih poklicev bi bilo potrebno opremiti z osnovnimi veščinami in strategijami glede skrbi zase, saj jim to pomaga uravnavati razmerje med zasebnim in poklicnim življenjem, zmanjšuje stres in preprečuje potencialno izgorelost (Lewis in King, 2019).

1.4. Stališča

Stališča so trajna miselna, vrednostna, čustvena in akcijska naravnanja v odnosu do različnih objektov, dogodkov, pojavov (Musek, 1993). Stališča vplivajo na to, kako zaznavamo, doživljamo različne situacije in objekte ter kako se na njih čustveno odzivamo. Usmerjajo našo pozornost, učenje in pomnjenje. So socialni konstrukt, saj se z njimi ne rodimo, ampak jih oblikujemo ter spreminjamo skozi vse življenje (Ule, 2009). Do pomembnih dogodkov, stvari, oseb in pojavov nimamo nevtralnega odnosa, ampak jih ocenjujemo, vrednotimo, se zanje zavzemamo ali jih odklanjamo in na ta način vedno zavzemamo takšna ali drugačna stališča (Kalin, 1998).

Stališča sestavljajo kognitivna, čustvena in akcijska komponenta. Kognitivna komponenta zajema miselna prepričanja in vrednotenja v zvezi z objektom, čustvena zajema čustveni odnos do objekta, medtem ko akcijska komponenta zajema pripravljenost do ravnanja. Te komponente so tesno povezane in prepletene med seboj (Musek, 1993). Predvsem kognitivna in emocionalna komponenta sta običajno usklajeni (Ule, 2009).

Naša stališča usmerjajo naše obnašanje in so ključnega pomena za oblikovanje predstav o nas samih, o drugih ter o svetu. Skozi življenje jih lahko spreminjamo od bolj k manj ekstremnim in od bolj pozitivnih k bolj negativnim (in obratno). Stališča, ki so bolj ekstremna ali v neskladju z ostalimi našimi stališči, bomo težje spremenili, medtem ko tista, ki so v skladu z našo predstavo o sebi in temu, kar vrednotimo kot dobro, pa lažje (Kalin, 1998).

Kalin (1998) pravi, da so za oblikovanje stališč pri posamezniku pomembni naslednji faktorji: skupinska pripadnost, informacije in znanje ter osebne lastnosti posameznika. Pripadnost neki skupini (formalni ali neformalni) vpliva na oblikovanje stališč s poudarjanjem skupinskih vrednot in izkazovanju podpore tistim, ki delujejo v skladu z njimi, ter sankcioniranjem tistih, ki ne. Za posameznika imajo pomembno vlogo pri oblikovanju stališč družina, vrstniki in skupine, s katerimi se posameznik najbolj identificira. Ljudje težimo k usklajevanju svojih stališč v celoto, tako da so ta med seboj povezana in konsistentna. Pri osebah z visoko stopnjo samozaupanja in pozitivno samopodobo bodo ta bolj usklajena, stabilna in koherentna (prav tam).

1.4.1. Stališča v socialnem delu

Stališča ustvarjamo in spreminjamo tudi na podlagi informacij, ki jih dobimo. Eden pomembnih virov, kjer dobimo informacije, pa je izobraževanje (Kalin, 1998). Izobraževanje v prvi meri vpliva predvsem na kognitivno komponentno stališč. Ta pa je močno prepletena in povezana s čustveno komponento, posledično pa vpliva tudi na akcijsko (Musek, 1993).

Iz tega lahko sklepam, da ima tudi izobraževanje za socialno delo lahko vpliv na oblikovanje stališč študentov in študentk do različnih družbenih pojavov. Predvsem zato, ker je socialno delo poklicna dejavnost, ki je utemeljena v določenih stališčih in vrednotah in usmerjena s kodeksom etike in vrsto sprejetih liberarnih in humanitarnih prepričanj (Horne, 1999). Prav tako je socialno delo politična dejavnost, saj se ukvarja s problematikami, ki so politične narave in zadevajo procese ustvarjanja družbenih hierarhij, in je vedno vpeto v mrežo razmerij

moči med normativnimi, vladajočimi in dominantnimi ter ne-normativnimi, podrejenimi in marginaliziranimi (Sobočan, 2019, str. 182). Socialni delavci in delavke morajo prevzeti odgovornost pri implementaciji socialnih politik v skladu z znanjem in filozofijo socialnega dela, s ciljem, da posameznik najbolje izkoristi svoje okolje in svoje osebne potenciale. Socialne politike si morajo prizadevati za blaginjo vseh ljudi in zavestno uporabljati državna sredstva predvsem za izboljšanje položaja tistih v družbi, ki to najbolj potrebujejo (Rahman, 2021, str. 34).

Rahman (2021, str. 31) pravi, da se je socialno delo razvilo iz humanitarnosti in zato stoji za humanitarnimi vrednotami in stališči. Socialno delo temelji na veri o vrednosti in dostojanstvu posameznika in močnem prepričanju, da je vsak človek, ne glede na njegov družbeni status, veroizpoved, etnično pripadnost, delo, osebne kvalitete in zmožnosti, vreden spoštovanja in ohranjanja dostojanstva. Socialno delo nasprotuje vsakršni vrsti diskriminacije. Prav tako nasprotuje socialnemu darvinizmu in prepričanju, ki pravi, da naj preživi najmočnejši. Humanitarna načela demokracije, kot so človekove pravice, socialna pravičnost in enake možnosti, so prav tako sprejeta kot temeljne smernice prakse socialnega dela. Socialno delo, kot pravi Rahman (2021) torej deluje na podlagi humanitarne in demokratične filozofije, ki zagovarja srečo in človekovo blaginjo kot najvišjo moralo družbe (prav tam).

Pomemben prispevek socialnemu delu daje tudi konstruktivizem kot izhodišče za razvijanje znanja. Osrednja ideja konstruktivizma zanika stališče, da lahko nepristansko opazovanje razkrije resnično naravo sveta, temveč pravi, da se pomeni konstruirajo med procesi socialnih interakcij in preko diskurzov (Burr, 2003 v Kapus, 2020). V socialnem delu je potrebno biti odprt do različnih resničnosti ljudi in zavzemati stališče, da nekaterih stvari v teoriji in praksi ni mogoče natančno definirati. Prav tako konstruktivistična stališča omogočajo socialnemu delu pristop, ki je kritičen do ustaljenih družbenih vzorcev, in hkrati daje možnost za dinamično razmišljanje o novih rešitvah. Konstruktivistična perspektiva poudarja človeško zmožnost za spremembe in ustvarjanje novih možnosti in zato predstavlja sestavni del procesa pomoči in podpore (Kapus, 2020).

Zelo pomembno pri oblikovanju stališč so tudi neposredne izkušnje in znanje (Kalin, 1998). Te študentke in študenti pridobivajo skozi leta praktičnega in teoretičnega izobraževanja za socialno delo.

1.5. Vrednote

Vrednote so bolj splošne od stališč in so običajno izvor stališč. Vrednote so nekaj, kar ocenjujemo kot pozitivno, pomembno, nekaj za kar si prizadevamo in za kar se zavzemamo (Kalin, 1998). Ule (2013) pravi, da gre za množico notranjih usmeritev v vsakdanjem delovanju, medosebnih odnosih, ključnih odločitvah in izbirah. Musek (1993) podobno vrednote definira kot posplošena in relativno trajna pojmovanja o ciljih in pojavih, ki jih visoko cenimo. Ta predstavljajo življenjska vodila posameznikom in skupinam ter usmerjajo naše vedenje in interese (Musek, 1993, 2000, 2009). Vrednote se nanašajo na notranja čustva in želje, ki jih usklajujemo z našimi cilji in predstavami o spoštovanja vrednem življenju ter o tem, kdo smo in kakšni želimo biti (Ule, 2009, 2013).

Raziskave kažejo, da se danes, predvsem med mladimi, zaradi spremembe življenjskega poteka tudi temeljne vrednote in življenjske usmeritve zelo razlikujejo od tistih nekoč. Na mesto tradicionalnih vrednot, ki so bile vezane na močne ideologije, na primer religijo in domoljubje, pridobivajo danes pomen vrednote bližje posamezniku, kot so samouresničevanje, prijateljski odnosi, svoboda izražanja in kvaliteta vsakdanjega življenja (Ule, 2013, str.89). Zelo se je spremenil tudi odnos mladih do dela, ki ne obsega več samo želje po zaslužku, temveč ljudje na delovnem mestu danes pričakujejo tudi možnost za samouresničevanje, osebno rast, dobre medosebne odnose in komunikacijo, pobudo za kreativnost ter dodatno izobraževanje. Mladi torej vse bolj iščejo smisel življenja v razvoju samega sebe in zato izbirajo zaposlitev na podlagi tega, kje jim bo to lahko omogočeno (prav tam, str. 95).

1.5.1. Vrednote v socialnem delu

Vrednote so povezane z moralo in etiko. Moralo in vrednostni sistem določajo tako sprejeti običaji in ponotranjene prepovedi ter zapovedi kakor tudi refleksivno in kritično mišljenje, s katerim lahko ta sprejeta pravila utemeljujemo in racionalno razlagamo (Musek, 1993). Podobno je v socialnem delu, kjer delo prav tako usmerja osebni moralno-vrednostni sistem in kritično-reflektivno mišljenje kakor že sprejeta in dogovorjena pravila delovne organizacije. Etični kodeks s temeljnimi vrednotami stroke kakor tudi zapisana sprejeta pravila, načela in postopki ravnanja v delu so potrebni, saj vsak ne more sam po sebi imeti vseh lastnosti, vrlin in sposobnosti pravilnega ravnanja in dobre presoje v vsaki situaciji (Banks, 2001). Prav tako se socialni delavci in delavke pogosto soočajo z nasprotujočimi si odgovornostmi in pričakovanji,

za katerimi se skrivajo različne vrednostne prioritete in zahteve – od osebnega, poklicnega, institucionalnega in družbenega vidika (Horne, 1999).

Po mnenju Reamerja (1999) je socialno delo poklic, ki je med vsemi najbolj utemeljen na podlagi vrednot. Temelji predvsem na konceptih kot sta pravičnost in poštenost (Banks, 2015). Biti kompetenten na področju socialnega dela pomeni razumeti in upoštevati vrednote socialnega dela (Horne, 1999), vendar je interpretiranje in udejanjenje teh vrednot z uporabo socialno-delavnih metod v praksi neločljivo povezano tudi s posameznimi sistemi socialnega varstva in socialnimi politikami (Sobočan, 2019). Biti etičen v profesionalnem socialno-delavnem kontekstu pa pomeni prav to – zavedanje družbeno-političnega konteksta, v katerem delujemo in prepoznavanje lastne vloge, položaja in moči, ki jo imamo (Banks, 2015).

Iz vrednot izhajajo cilji za socialno delo po prizadevanju za pravičnejšo družbo in vključevanje. Socialno delo se lahko vzpostavlja in ohranja kot avtonomen poklic le tako, da ostaja zavezano svojim vrednotam in etičnim načelom, ki se jih mora skozi čas tudi reflektirati in dopolnjevati (Sobočan, 2011).

Banks (2012) vrednote v socialnem delu loči v tri sklope. Prvi je spoštovanje dostojanstva in vrednosti vseh ljudi, kar pomeni obveznost spoštovati vsakega človeka kot posameznika, obravnavati vse ljudi enako in spodbujati človekove pravice posameznikov in skupin do samoodločanja. V drugi sklop spada spodbujanje blaginje in dobrega počutja, kar zajema obveznost zagotavljanja storitev, ki so v korist uporabnikom in družbi na splošno, pri čemer je potrebno uravnotežiti koristi s tveganji do nevarnosti. V tretji sklop kompleksnih vrednot v socialnem delu pa Banks (2012) umešča spodbujanje socialne pravičnosti, torej obveznost odpravljanja škodljivih neenakosti med ljudmi in skupinami, ter spodbujanje pravične porazdelitve dobrin in storitev med ljudmi in skupinami (Banks, 2012, str. 60).

V kodeksu etike socialnih delavk in delavcev Slovenije (2021) so našteje in utemeljene temeljne vrednote socialnega dela: spoštovanje človekovega dostojanstva in integritete, socialna pravičnost in humanost, spoštovanje raznolikosti ter profesionalna integriteta. Socialna delavka ali delavec pri delu upošteva ljudi kot celovite in edinstvene osebnosti, spoštuje njihovo pravico do samoopredelitve in varuje tajnost vseh osebnih podatkov, ki jih pri delu pridobi. Skrbi za polno vključenost uporabnikov in uporabnic skozi celoten proces dela in spodbuja njihovo udeležbo in samoodločanje. Prav tako opozarja na družbeno nepravičnost in se zavzema za

enako porazdelitev in dostopnost virov vsem ljudem. Prepoznavna in spoštuje vse vrste raznolikosti v družbi in ne izključuje. Socialna delavka ali delavec deluje etično, upošteva vrednote in načela socialnega dela in deluje odgovorno, zanesljivo, odprto in pošteno do ljudi, s katerimi je v delovnem odnosu (Društvo socialnih delavk in delavcev, 2021).

Študenti in študentke so v času izobraževanja za socialno delo seznanjeni z vrednotami in etičnim kodeksom stroke. Butler-Walker in Bolger (2020) pravita, da so vrednote osrednjega pomena v socialnem delu in da mora posameznik, ki je na poti, da postane strokovnjak te stroke, nujno skozi introspektivni proces ponotranjenja poklicnih vrednot.

1.6. Vrline

Vrline so pozitivne, zaželene in moralno cenjene osebnostne značilnosti. So nekaj občudovanega in cenjenega že same po sebi in ne le na podlagi dobrih izzidov, ki jih prinesejo (Morales-Vives idr., 2014). Banks in Gallagher (2009) jih definirata kot kompleksne dispozicije, ki vključujejo čustva, misli in dejanja in usmerjajo poklicne strokovnjake pri delu in približevanju velikem končnemu cilju, poimenovanem »človekov razcvet«.

Z vrlinami so se raziskovalno ukvarjali že nekdanji filozofi, do danes pa ostaja Aristotlova etika vrlin ena najvplivnejših teorij v zahodni moralni filozofiji (Papouli, 2019).

Aristotel je bil prvi, ki je na vrline gledal kot na del človeške narave in uporabil znanstveni pristop, da bi raziskal in bolje razumel njihovo vlogo pri osebni in družbeni blaginji ljudi. Razlikoval je dva osnovna sklopa vrlin, intelektualne vrline in moralne vrline. Intelektualne vrline se nanašajo na lastnosti uma in jih pridobimo z učenjem, izkušnjami in časom. Mednje spadajo naravoslovno in družboslovno znanje, umetniško ali tehnično znanje, intuitivni razum, praktična modrost in filozofska modrost. Po drugi strani se moralne ali etične vrline nanašajo na značajske lastnosti in nam omogočajo, da postanemo dobri ljudje. Mednje spadajo: pogum, samodisciplina, zmernost, skromnost, ponižnost, velikodušnost, prijaznost, resnicoljubnost, poštenost, pravičnost. Po Aristotlu se moralne vrline pridobijo z navado, medtem ko je za njihovo ohranjanje potreben človeški trud in trdo delo skozi vse življenje. Intelektualne vrline so močan temelj za moralne vrline, vendar same po sebi ne zadostujejo (Papouli, 2019).

1.6.1. Vrline v socialnem delu

Socialno delo je eden od poklicev, ki priznava pomen vrlin v vsakodnevni praksi (Papouli, 2019), in kljub temu, da literature na to temo še ni veliko, se interes vse bolj povečuje (Banks in Gallagher, 2009).

Etika vrlin je teorija, ki se osredotoča na značaj posameznika ter poudarja »biti« pred »delati«. Za doseganje dobrega življenja naj bi bilo pomembno biti dober v kombinaciji z delanjem dobrega (Papouli, 2019). Pri etiki vrlin gre torej za razvijanje dobrega značaja in dobre presoje pri strokovnjakih, kar bi lahko poimenovali tudi moralna vzgoja. Pomemben dejavnik za razvijanje tega je imeti vzornike oziroma učitelje, tako v akademskih ustanovah kakor pri praktičnem delu (Banks, 2001, str. 53). Da si lahko dober človek in dober socialni delavec ali delavka ni dovolj le uporaba določenih znanj in načel, ampak so potrebne vrline, ki se jih učimo tudi z opazovanjem in posnemanjem ljudi, ki jim želim podobni, zato je pomembno, da se profesorji in profesorice zavedajo tudi svoje vloge vzornikov študentom in študentkam.

Banks (2001) meni, da je za profesionalno oziroma poklicno etiko potreben razvoj pristopa, ki temelji na vrlinah, saj je pomembno razviti določene lastnosti in karakteristike ter biti neke vrste človek. Socialni delavec ali delavka naj ne bi delala le v skladu s predpisanimi pravili in načeli, ampak bo ravnala na določen način tudi, ker je to v skladu z njenim moralno-vrednostnim sistemom (Banks, 2001, str. 46). Oseba, ki je resnicoljubna, tako ne bo lagala, ne zaradi nekega abstraktnega pravila, ki ji narekuje, da lagati ne sme, in ne ker bi bila za resnico nagrajena, ampak enostavno iz razloga, ker ne želi biti oseba, ki laže. V socialnem delu je pomemben kombiniran in komplementaren pristop, ki temelji tako na predpisanih pravilih kot na etiki vrlin (prav tam, str. 54), saj vse vrline niso naravno dane in strokovnjaki morajo delati tako, da se popolnoma zavedajo, da je to, kar počnejo, dobro, in na ta način delovati v skladu z vrlinami in tudi v skladu z njihovo logiko ali razumom (Papouli, 2019).

Pristop k etiki, ki temelji na vrlinah, je pomemben v letih izobraževanja za socialno delo, saj morajo učne metode manjšati razkorak med teorijo in prakso in sprožiti osebno preobrazbo študentov v smeri večje etične zavesti ter razvoja poklicnih vrlin in praktične modrosti (Banks in Gallagher, 2009). Banks (2001) pravi, da večina odločitev na področju socialnega dela vključuje zapleteno interakcijo etičnih, političnih, tehničnih in pravnih vprašanj, ki so med seboj povezana. Socialni delavci in delavke pri svojem delu prihajajo kdaj tudi do nasprotujočih

si dolžnosti, katere morajo usklajevati in med njimi izbirati. Kompetenten delavec na področju socialnega dela mora vedeti, kako uskladiti različne ravni in dolžnosti, s katerimi se srečuje, od spoštovanja pravil zaposlitvene organizacije in tehnično-birokratskih pravil do upoštevanja lastnih osebnih političnih ali religioznih prepričanj (Banks, 2001). Zato morajo socialni delavci in delavke imeti določene vrline in moralo, ki presega pravila in dolžnosti, čeprav jih ne zanemarja in prav tako ni neodvisna od njih (Papouli, 2019), ter zmožnost dobre presoje, ki pomeni sposobnost strokovnjaka, da reflektira svoje izkušnje in se iz njih uči, je občutljiv za čustva ljudi, pozoren na značilnosti situacij in ima sposobnost razsojanja (Banks, 2001, str. 52).

Rhodes (1986) našteje naslednje vrline kot najpomembnejše za socialno delo: sočutje, skrbnost, toplina, iskrenost, moralni pogum, upanje in ponižnost. Najbolj splošno pa lahko rečemo, da naj bi v socialnem delu bile cenjene prav enake vrline kakor v širšem družbenem kontekstu (Banks, 2001).

Papouli (2019) po Aristotlu navaja naslednje vrline in utemelji njihovo pomembnost za socialno delo: pogum – za sprejemanje težkih odločitev, pravičnost, ki se kaže v prizadevanju za enakomerno porazdelitev sredstev in varnost ter zaščito vseh ljudi, praktična modrost, ki se jo začne pridobivati tekom študija in preko praktičnih izkušenj, ter zmernost, kar v socialnem delu lahko pomeni samoobvladovanje in delanje na način, ki ni v škodo nobenega, in se tako izogniti nepravilnostim pri delu ter preprečiti izgorelost. Vse vrline so med seboj tesno povezane, saj socialni delavci in delavke na primer ne morejo pokazati poguma brez močnega občutka za socialno pravičnost in želje po tem, da bi delali, kar je dobro (Papouli, 2019).

1.7. Strokovna identiteta v socialnem delu

Kakor skozi življenje nenehno ustvarjamo in dopolnjujemo osebno identiteto, na izobraževalni in poklicni poti gradimo in izpopolnjujemo poklicno oziroma strokovno identiteto. Strokovna identiteta pomeni zavedanje lastne poklicne vloge in razumevanja kulture svojega delovnega mesta (Trede idr., 2012). Tudi ta identiteta ni stabilna entiteta, temveč neprekinjen proces interpretacij in prilagajanj vplivov raznih dejavnikov na delovnem mestu (Webb, 2017).

Na strokovno identiteto vplivajo kompleksna vrednostna prepričanja, zgodnje socializacijske izkušnje v praksi in kontekstualni dejavniki na delovnem mestu (Webb, 2017).

Za razvoj strokovne identitete je potrebno iti skozi proces strokovne socializacije, kjer posameznik pridobiva in razvija lastnosti in sposobnosti, pomembne za opravljanje določenega poklica. Gre za proces interakcije med posameznikom in institucijo, kar posamezniku omogoči umestitev v določeno stroko in razvijanje svojega socialnega značaja, sprejemanje vrednot, lastnosti ter pridobivanja spretnosti in navad, ki so pomembne za opravljanje določenega dela (Hozjan, 2006, str. 130). Socializacija za delo nastaja v procesu izobraževanja, medtem ko se socializacija z delom dogaja v poklicni praksi (Webb, 2017).

V kontekstu strokovne socializacije naj bi oseba razvila glavne vidike poklicne oziroma strokovne identite. Postajati strokovnjak nekega področja torej pomeni razvijati specifično znanje, spretnosti in vrednote, ki so podobne ostalim strokovnjakom, ki opravljajo enak poklic, istočasno pa se začne razlikovanje od tistih, ki ne opravljajo tega poklica. Oseba se namreč do neke mere identificira s svojim poklicom in se opredeljuje kot član skupine ljudi, ki sestavljajo to stroko. Tak občutek pripadnosti poklicu tako postane tudi del osebne identitete posameznika (Trede idr., 2012).

Prav tako se proces oblikovanja strokovne identite v socialnem delu začne s pridobivanjem socialnodelovnega znanja in kompetenc v času izobraževanja za socialno delo (Tseng, 2011). Od univerz je pričakovano, da svoje študente opremijo s potrebnim teoretičnim znanjem, poklicno specifičnimi kompetencami in etično naravnostjo za kompetenten vstop v svet dela (Trede idr., 2012). Proces oblikovanja strokovne identite se nadaljuje z razumevanjem stroke skozi posameznikove lastne vrednote in prepričanja, ki jih nato poveže in poenoti s temeljnimi vrednotami stroke (Tseng, 2011, str. 374). Mnogi poudarjajo vlogo posameznika in njegove zmožnosti (samo)refleksije kot ključne pri razvoju strokovne identitete, saj ta predstavlja vez med posameznikovo izkušnjo in njegovo identiteto. Integriteta strokovne in osebne identitete naj bi se zgodila takrat, ko študenti in študentke uvidijo pomen tega, kar počnejo, in spoznajo, da je njihovo znanje cenjeno (Trede idr., 2012).

Kakor različni kontekstualni družbeni dejavniki v določeni meri oblikujejo osebno identiteto, tako je za boljše razumevanje strokovne identite osebe potrebno upoštevati tudi razlike v okolju in kulturi delovnega mesta, pooblastilih in poklicnem statusu zaposlenega. V socialnem delu, ki zajema veliko različnih področij tako lahko najdemo razlike med strokovnimi delavci, ki na primer delajo na področju zaščite otrok, in tistimi, ki nudijo socialno podporo in storitve osebam

z ovirami. Za različno vrsto dela so namreč potrebna tudi znanja iz drugih specifičnih področij in akademskih disciplin (Webb, 2017).

Webb (2017) piše tudi o tem, da se novopečeni socialni delavci lahko ob prehodu iz študija na delo srečajo z negotovostmi in dilemami na novem delovnem mestu. Pri tem naj bi pomagala predvsem (neformalna) podpora in razumevanje vrstnikov, ki so v podobnem položaju, in pa pomoč tistih, že dlje časa zaposlenih, preko njihove podpore z večjim dostopom do informacij, kakor tudi s prepoznavanjem medsebojnih osebnih ter poklicnih podobnosti, skupnimi vrednotami, občutkom pripadnosti, posnemanjem vedenja, ipd.. To vse prispeva k prehodu iz procesa oblikovanja strokovne identitete k procesu obogatitve strokovne identite (Webb, 2017).

Juren (2021) je v svoji diplomski nalogi »Razumevanje strokovne identitete pri študentkah in študentih socialnega dela« raziskovala, kako študentke in študenti na Fakulteti za socialno delo razumejo koncept strokovne identite, katere dejavnike prepoznajo kot ključne za oblikovanje le-te, in ali čutijo potrebo po večjem ozaveščanju o procesu pridobivanja strokovne identitete. Ugotovila je, da imajo študenti in študentke Fakultete za socialno delo nekaj težav z definiranjem pojma strokovne identite, vendar v veliki meri prepoznavajo in se zavedajo značilnosti tega pojava. Strokovno identiteto so intervjuvanke v njeni raziskavi opisale kot mešanico osebnih lastnosti, izkušenj in naučenega strokovnega znanja, na podlagi česar se osebe identificirajo kot pripadniki oziroma pripadnice stroke. Prav tako je Juren (2021) ugotovila, da študentke strokovno identiteto prepoznajo kot pomembno in ključno za kvalitetno opravljanje socialnega dela, in da so jo v času študija na Fakulteti za socialno delo do neke mere že ozavestile. Ta proces se je zgodil predvsem preko praktičnih izkušnj dela z uporabniki in sodelovanja z mentorji oziroma mentoricami ter s pridobivanjem strokovnega znanja na predavanjih in vajah, vendar pa samega pojma strokovne identitete kot takega neposredno niso obravnavale v študijskih vsebinah in menijo, da bi bilo to nujno potrebno, saj bi tako lahko bolj samozavestno zastopale stroko socialnega dela (Juren, 2021).

Trede in sodelovci (2012) so prav tako mnjenja, da bi na univerzah morali krepiti občutek strokovne identitete in da bi učni programi morali konstruktivno prispevati k trdnosti občutka pripadnosti skupnosti določene stroke. Del tega je tudi učenje o medosebnih mejah, ne le med strokovnjaki različnih poklicev, ampak tudi med strokovnjaki in uporabniki. Menijo tudi, da bi se študijski programi morali osredotočati na to, da se študenti in študentke prepoznajo v poklicu,

za katerega se izobražujejo, in da ga dojemajo kot vrednega in pomembnega tako za njih na osebni ravni kakor na širši družbeni (Trede idr., 2012).

1.8. Vpliv študija na izoblikovanje študentov in študentk

Študij na univerzi že sam po sebi zahteva določene spretnosti in sposobnosti, ki niso zgolj kognitivne. Te so na primer kritično mišljenje, radovednost, odprtost za sprejemanje povratnih informacij in kritik, pripravljenost na možne neuspehe ter sposobnost in želja po spoprijemanju z manj prijetnimi učnimi nalogami. Potrebne so tudi sposobnosti zasledovanja dolgoročnih ciljev, vztrajnost ter prakticiranje teh lastnosti tudi v vseh vsakodnevnih študijskih opravkih (Conley, 2003).

Prav tako kakor že v zgornjem poglavju opisano, študij tudi pomeni začetek pridobivanja strokovne identite. Takrat se posamezniki začnejo spoznavati z znanjem, kompetencami, strokovnimi normami, vedenjem, vrednotami in poslanstvom stroke (Tseng, 2011). Vloga univerze pri razvoju strokovne identitete je spodbuditi k transformativnemu učenju in aktivnemu vključevanju študentov in študentk ter usklajevanju njihovih osebnih vrednot s poklicnimi. Preostali del je na študentih in študentkah samih, da se naučijo prevzeti odgovornost, se vključevati v praksi, delovati strokovno, reflektirati izkušnje in tako krepiti svojo poklicno samozavest (Trede idr., 2012).

Po Conleyevem mnenju te večletno obiskovanje študija in izpolnjevanje z njim povezanih zahtev v neki meri osebno izoblikuje. Diplomirani študentje in študentke naj ne bi pridobili le znanje o posameznem področju, temveč tudi širše spretnosti, kot so: učenje, samodisciplina, upoštevanje določenih časovnih rokov, samostojnost in več zanimanja za širok spekter tem. (Conley, 2003, str. 6). Poglobljeno strokovno učenje vključuje strokovnjaka kot celotno osebnost in ne le njegovih »rok in možganov«, zato gre na nek način pri univerzitetnem izobraževanju torej za presečišče razvoja oziroma oblikovanja strokovne, socialne in osebne identitete (Trede idr., 2012).

1.8.1. Študij socialnega dela

Socialno delo je interdisciplinarno in zahteva poznavanje veliko različnih področij življenja, zato je za uspešno delo socialne delavke ali delavca potrebna dobra splošna in strokovna izobraženost ter razgledanost (Milošević, 1989). Med izobraževanjem se študenti in študentke poleg praktičnih metod dela in teorij za socialno delo učijo tudi filozofije, vrednot, kodeksa etike in načel poklicnega socialnega dela. Vsak predmet postavlja teoretične temelje za prakso socialnega dela, prav tako pa spodbuja študente k procesu samoraziskovanja (Turnage idr., 2012).

Študenti in študentke socialnega dela naj bi bili v času študija seznanjeni s kodeksom etike in poslanstvom socialnega dela po zagovarjanju družbene blaginje, spoštovanju človekovih pravic, solidarnosti, enakopravnosti in trajnosti (Društvo socialnih delavk in delavcev, 2021).

Pri izobraževanju za socialno delo pa se študenti in študentke, poleg pridobivanja poklicnega znanja, učijo tudi prepoznavati osebne spremembe in tako poleg poklicnih kompetenc razvijajo in utrjujejo tudi nekatere bistvene osebne lastnosti (Kam, 2020).

V nekaj raziskavah (Schurer idr., 2015, Palma-Garcia idr., 2017) se je izkazalo tudi, da študij socialnega dela v neki meri vpliva tudi na razvoj ali utrditev določenih osebnostnih lastnosti študentov in študentk, in sicer naj bi tej v letih študija postali bolj odprti (željni novih izkušenj in doživetij, bolj odprtomiseln, radovedni in iznajdljivi), ekstravertni (pozitivni, asertivni in družabni), vestni (marljivi, delovni) in sprejemljivi (priljudni, altruistični, sočutni, zaupljivi). Prav tako naj bi ti postali bolj čustveno odporni, kar se odraža v duševni vzdržljivosti in sposobnosti posameznika soočiti se s stisko, odzivati se na neugodne situacije in spoprijemanje z novimi življenjskimi okoliščinami (Palma-Garcia idr., 2017).

Profesorji in profesorice nosijo pomembno vlogo za študente in študentke, ne samo kot prenašalci znanja, ampak tudi kot vzorniki (Banks, 2012) z nujenjem podpore in pozitivno naravnanega odnosa (Canfield, 1990) ter kot zagovorniki vrednot stroke. Butler-Warke in Bolger (2020) celo predlagata, da naj pedagogi ne obravnavajo kultiviranja vrednot socialnega dela in vpliva na osebno življenje študentov in študentk kot stranski produkt izobraževanja, ampak naj prepoznajo, da so te vrednote osrednjega pomena za razvoj študentov in študentk v socialne delavce in delavke.

Dodiplomski študij socialnega dela na Fakulteti za socialno delo traja štiri leta. Predmetnik je široko zastavljen in zajema tako specifično socialnodelovne predmete kakor predmete drugih strok, ki dodajajo socialnemu delu pomemben prispevek (npr. sociologija, psihologija, antropologija, pravo, idr.). V 3. letniku dodiplomskega študija študenti in študentke izberejo enega izmed šestih modulov, ki predstavljajo različna področja socialnega dela, in tako do konca 4. letnika pridobivajo več učnih vsebin iz izbranega konkretnega področja. Izbirni moduli študijskega programa so: duševno zdravje v skupnosti, psihosocialna podpora in pomoč, socialna pravičnost in vključevanje, socialno delo s starimi ljudmi, socialno delo v delovnem okolju in socialno delo z mladimi. Prav tako v celotnem trajanju izobraževanja poteka obvezna praksa, saj se le tako da spoznati socialno delo v njegovi konkretni pojavi obliki (Predstavitvena brošura Fakultete za socialno delo, 2020).

Praktično delo je izrednega pomena, saj študentom in študentkam da samozavest in zaupanje v svoje sposobnosti (Butler-Warke in Bolger, 2020).

V času dodiplomskega izobraževanja na Fakulteti za socialno delo študenti in študentke usvojijo kar nekaj splošnih in predmetno-specifičnih kompetenc, ki so tudi opisane v Predstavitvenem zborniku dodiplomskega programa Fakultete za socialno delo (2022). Študenti in študentke bi naj ob koncu študija razumeli koncepte, teorije, metode in postopke socialnega dela in jih znali v praksi uporabiti, na primer: uporabiti znanje in postopke krepiteve moči uporabnikov, soustvarjati delovni odnos in voditi pogovor v smeri dogovorjenih zelenih izidov, biti zagovorniki in vključevati marginalizirane ljudi, znati iskati podporne mreže in različne vire pomoči, uporabljati raziskovalna metodološka orodja ter analizirati in interpretirati rezultate, itd. Bili naj bi tudi sposobni analizirati družbene fenomene ter razumeti povezave med problemi posameznikov in skupin s širšim družbenim kontekstom. Skozi študijski proces naj bi postali bolj kritični in sposobni (samo)refleksije, bili zmožni osvetliti tako lastne predsodke kakor tudi prepoznati diskriminatorna dejanja v družbi ter se na njih ustrezno odzivati in aktivno delovati proti le-tem. Prav tako učni izidi dodiplomskega študija socialnega dela zajemajo razvijanje veščin komuniciranja, aktivnega poslušanja, povzemanja, zapisovanja. Zelo pomemben učni izid je tudi dosledna uporaba socialnodelovnega jezika. Študenti in študentke naj bi ob koncu študija bili sposobni skupinskega in projektnega dela ter pripravljeni sodelovati in zastopati stališča stroke, tako v interdisciplinarnem okolju kakor v mednarodnem in pluralnem strokovnem okolju. Pridobili naj bi znanja in spretnosti za uporabo strokovnih metod in postopkov ter analizo potreb na konkretnem področju socialnega dela. Od

študentov in študentk je ob koncu dodiplomskega študija pričakovana zavezanost poklicni etiki v družbenem okolju s spoštovanjem načela nediskriminatornosti in večkulturnosti ter sposobnost refleksije lastne udeležnosti. Prav tako je pričakovana profesionalnost, ki zajema skrb za lastni profesionalni razvoj, uveljavljanje in ugled stroke ter posredovanje znanja. To pomeni, da naj bi ob koncu študija študentke in študenti znali prevzeti etično in profesionalno odgovornost biti socialna delavka, delavec. Kompetence ob koncu študija socialnega dela zajemajo tudi spretnosti prepoznavanja in obvladovanja lastnih občutkov in sposobnost iskanja pomoči zase (Predstavitveni zbornik Fakultete za socialno delo, 2022).

Bizjan (2004) meni, da bi študij pomagajočega poklica, kot je socialno delo, moral omogočiti študentom in študentkam, da izpraznijo težo nevidnega nahrbtnika na svojih ramenih, s čimer misli na tehnike prepoznavanja nezavednih motivov, ki lahko negativno vplivajo na strokovno delovanje v odnosu do uporabnikov. Študij takšnega poklica bi po mnenju avtorice moral predstavljati začetek dela na identiteti strokovnjaka, ki se nato, po diplomi in zaposlitvi, nadaljuje v superviziji. Opravljanje takega poklica namreč pomeni neprestano prepletanje osebnega in profesionalnega (Bizjan, 2004, str. 304).

2. OPREDELITEV PROBLEMA

Za socialno delo je značilna tesna prepletenost med osebnim in profesionalnim. Posledično je proces izobraževanja lahko hkrati tudi proces oblikovanja tako strokovne kakor tudi osebne identitete. Tudi sama sem v času izobraževanja za socialno delo pri sebi opazila določene spremembe v osebnostnih lastnostih, vrednotah, stališčih, pogledu nase in na svet in jih povezovala z znanjem in izkušnjami, ki sem jih v letih študija pridobila na Fakulteti za socialno delo. To je bil moj glavni motiv, da sem se odločila, da v svojem raziskovalnem delu raziščem, kako študij na Fakulteti za socialno delo vpliva na študente in študentke.

Zanimale so me osebne izkušnje študentk in študentov, njihovo doživljanje študija in morebitne opažene spremembe na sebi. Zato sem se odločila, da bom raziskavo opravila med študenti in študentkami, ki so na Fakulteti za socialno delo že zaključili oziroma v letu 2021/2022 zaključujejo štiriletni dodiplomski študij socialnega dela, saj sem sklepala, da je spremembe možno doživeti in zaznati po daljšem časovnem obdobju. Preko njihovih besednih opisov sem lahko ugotavljala, ali je v času študija mogoče pridobiti nove vrednote, spremeniti stališča do določenih družbenih pojavov, ali morda pride tudi do spremembe v samopodobi, ipd. Zanimalo me je tudi, ali so študenti in študentke mnenja, da je za opravljanje poklica socialnega delavca oziroma delavke pomembno imeti določene osebnostne lastnosti in vrline, ali gre za poklic, ki ga lahko opravlja vsak. Zanimali so me njihovi razlogi za odločitev za študij socialnega dela in kakšna pričakovanja so imeli od njega, kako bi se opisali ob začetku študija in kako ob koncu, kaj se je spremenilo ter kateri so ključni vplivi in dogodki, katerim pripisujejo vzroke za te spremembe.

S svojo diplomsko nalogo sem želela raziskati področje, ki še ni raziskano, in lahko zato služi kakor uvod ali izhodišče za nadaljne raziskave osebnosti, osebnostnih lastnosti, stališč, vrednot in vrlin študentov in študentk socialnega dela in pa kako velik vpliv pri razvijanju le-teh ima študij na Fakulteti za socialno delo.

2.1. Raziskovalna vprašanja

RV1: Kako izobraževanje na Fakulteti za socialno delo vpliva na študente in študentke?

RV2: Ali pride v času študija na Fakulteti za socialno delo do sprememb v osebnostnih lastnostih?

RV3: Ali pride v času študija na Fakulteti za socialno delo do sprememb v samopodobi?

RV4: Ali pride v času študija na Fakulteti za socialno delo do sprememb v stališčih?

RV5: Ali pride v času študija na Fakulteti za socialno delo do sprememb v vrednotah?

RV6: Ali moraš biti določene vrste osebnosti, da se odločiš za študij socialnega dela?

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava, ki sem jo opravila, je glede na način pridobivanja podatkov empirična (Mesec, 2008, str. 84), saj sem za znanstveno dokazovanje zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo. Raziskava je tudi kvalitativna, saj sem od raziskovancev pridobila pisne besedne opise, ki sem jih obdelala na kvalitativen način – z odprtim in osnim kodiranjem podatkov in torej brez rabe merskih postopkov s števili (Mesec, 2008, str. 85). Glede na stopnjo v procesu spoznavanja je raziskovalna naloga eksplorativna ali poizvedovalna (Mesec, 2008, str. 80), saj gre za uvod v še precej neraziskano in zelo specifično področje vpliva študija socialnega dela na osebnost študentov in študentk.

3.2. Merski instrument

V raziskavi sem zbirala primarne podatke in sicer s pomočjo strukturiranega pisnega vprašalnika (Mesec, 2009) z odprtimi vprašanji esejkega tipa. Na ta način sem v krajšem času lahko pridobila večje število anketirancev in njihovih odgovorov na več raziskovalnih vprašanj, kakor bi jih z intervjuji, hkrati pa bolj poglobljene odgovore, kot bi jih z anketnim vprašalnikom z vprašanji zaprtega tipa, namenjenega pridobivanju številčnih ali kvantitavnih podatkov.

Vprašanja sem razdelila v pet sklopov na podlagi raziskovalnih tem, jih ločila po straneh in jih po vrsti poimenovala: »Začetek«, »Doživetja«, »Spremembe«, »Danes« in »Dodatno o socialnem delu«. V vsakem od sklopov, z izjemo zadnjega, je bilo eno širše zastavljeno vprašanje s pomožnimi dodatnimi podvprašanji za lažje razumevanje in usmeritev anketirancev.

V prvem sklopu je bilo zastavljeno vprašanje: »Kako bi se opisala, ko si prišla v prvi letnik Fakultete za socialno delo?«, v drugem: »Kaj si v letih študija doživela?«, v tretjem: »Bi lahko rekla, da si se spremenila v nekaterih pogledih tekom študija? V katerih pogledih si se spremenila?«, in v četrtem: »Kako bi se opisala danes, ko zaključuješ oziroma si zaključila študij socialnega dela? Kaj je drugače v primerjavi z osebo, kot si bila v prvem letniku?« V zadnjem sklopu in torej zadnji strani anketnega vprašalnika pa so bila štiri vprašanja in sicer:

»Zakaj si se odločila za študij socialnega dela?«

»Kaj zate pomeni biti socialna delavka?«

»Kako to opišeš drugim, če te kdo vpraša, kaj je socialno delo?«

»Meniš, da so za opravljanje poklica socialnega dela potrebne določene osebnostne značilnosti? Katere?«

Na vsa vprašanja v celotnem vprašalniku so anketiranci lahko prosto odgovarjali, saj ni bilo podanih nobenih omejitev.

Strukturiran anketni vprašalnik je priložen ob koncu diplome v točki »Priloge«.

3.3. Populacija in vzorec

Populacijo raziskave sestavljajo vsi študenti in študentke Fakultete za socialno delo v Ljubljani, ki so v akademskem letu 2021/2022 vpisani v 4. ali dodatni letnik dodiplomske stopnje, in pa podiplomski študenti in študentke socialnega dela. Torej vsi tisti, ki so v omenjenem letu zaključevali študij oziroma so že prej zaključili z dodiplomskim študijem na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani. Po uradnih podatkih, pridobljenih iz Poslovnega poročila Fakultete za socialno delo (2021), jih je v 4. letniku v omenjenem letu bilo vpisanih 90, v dodatni 52 in v 1. magisterski 121 študentov in študentk, kar skupaj predstavlja 263 posameznikov, posameznic celotne populacije.

Za izvedbo raziskovanja je bilo potrebno vzorčenje. Vzorec je neslučajnosten in priročen (Mesec, 2008, str 153), saj vsaka enota, ki sestavlja populacijo, ni imela enake priložnosti za sodelovanje. Moj vzorec je vključeval študente in študentke, ki so se odzvali na moje vabilo v Facebook skupini študentk in študentov Fakultete za socialno delo in se prostovoljno in samostojno odločili sodelovati pri raziskavi. Vprašalnik sem večkrat objavila v Facebook skupino in sicer 10.05.2022, 15.05.2022 in 22.05.2022, dokler nisem dobila zadostnega števila sodelujočih.

3.4. Zbiranje podatkov

Metoda, s katero sem zbirala podatke, je pisno spraševanje (Mesec, 2009).

Vprašalnik sem sama oblikovala v spletnem pogramu 1KA Arnes, vabilo k sodelovanju pa objavila v Facebook skupino vseh študentk in študentov Fakultete za socialno delo. V nagovoru sem predstavila temo moje diplomske naloge in opisala populacijo, ki sem jo želela vključiti v raziskovanje. Opozorila sem tudi, da je vprašalnik razdeljen v pet sklopov, ločenih po straneh, in da so vsa vprašanja odprtega tipa, ter jih hkrati povabila, da si za pisno odgovarjanje in opisovanje svojega doživljanja vzamejo čas. Vsem udeleženi sem tudi obljubila anonimnost.

Zbiranje podatkov je potekalo od 10.05.2022 do 24.05.2022.

V tem času je anketni vprašalnik reševalo 40 enot populacije, od katerih jih je le 30 odgovorilo na vseh osem zastavljenih vprašanj, medtem, ko je ostalih 10 vprašancev prišlo le do drugega vprašanja. Delno izpolnjene ankete sem smatrala kakor neveljavne in v obdelavo podatkov vključila 30 ustrezno rešenih vprašalnikov, kar je tudi zadostilo mojemu predhodno zastavljenemu cilju po prav takšni velikosti vzorca.

Na vprašanja so anketiranci odgovarjali v različnem obsegu. Nekateri so bili pri podajanju odgovorov bolj skopi in odgovorili le z nekaj besedami oziroma v eni povedi, medtem ko jih je nekaj napisalo tudi do pol strani dolg odgovor na eno vprašanje. Predvsem so se anketiranci razpisali pri sredinskih sklopih vprašanj (»Doživetja«, »Spremembe« in »Danes«), nekoliko manj pa v prvem in zadnjem sklopu (»Začetek« in »Dodatno o socialnem delu«).

3.5. Obdelava podatkov

Pridobljenje podatke sem analizirala s postopkom kvalitativne analize (Mesec, 2009).

Iz programa 1KA sem v celoti rešene anketne vprašalnike pretvorila v Word dokument. Besednih zapisov nisem vsebinsko spreminjala ali jih slovnično popravljala, z izjemo nekaj tiskarskih napak, ki sem jih popravila z namenom lažje berljivosti. Nato sem vse relevantne izjave ločila z znakom » / « in jih označila s črkami abecede in zaporednimi številkami izjave (npr. A1, B2, C3). Medtem ko sem razčlenjevala dele besedila in podrobno brala odgovore, sem ugotovila, da so si ti med seboj precej podobni, in da ne bi bilo smiselno kodirati vseh

tridesetih enot, saj sem po polovici le-teh že prišla do ponavljajočih se odgovorov in teoretične zasičenosti. Odločila sem se, da zato med vsemi izberem tiste najbolj vsebinsko bogate in pake, ki so se z njihovimi odgovori razlikovali od večine. Tako sem na koncu izbrala 16 do konca rešenih vprašalnikov, za katere sem ocenila, da dodajo največjo vrednost raziskavi, in se jih lotila kodirati.

Pričela sem z odprtim kodiranjem, kjer sem izbranim enotam kodiranja, torej konkretnim izjavam vprašanih, pripisala kategorije, nadkategorije in teme. Vse te podatke sem za lažjo preglednost uredila v tabeli, ki sem jo izdelala sama. Potem sem se lotila osnega kodiranja, kjer sem smiselno združila in povezovala vse pojme, kategorije in nadkategorije ter jih razvrstila po temah.

Tako odprto, kakor osno kodiranje je v celoti priloleženo ob koncu diplome v točki »Priloge«.

4. REZULTATI

V tem poglavju bom navedla rezultate raziskave in jih ilustrirala s primeri citatov iz pridobljenega gradiva. Ker so vse enote, ki sem jih kvalitativno obdelala, uporabljale ženski zaimek pri odgovarjanju, bom to tudi sama upoštevala pri opisovanju rezultatov.

4.1. Opis osebe ob začetku študija

V prvem delu vprašalnika so se vprašanja nanašala na to, kako bi se oseba opisala ob začetku študija na Fakulteti za socialno delo, kakšna so bila takrat njena zanimanja in kakšna so bila pričakovanja od izbranega študija.

Študentke so se največkrat opisale s pridevniki kot so zmedenost in zgubljenost (»... sem bila kar izgubljena.« I2, »Bila sem precej zmedena glede svoje osebnosti, nisem popolnoma vedela kam spadam.« N1, »... nisem popolnoma vedela, kaj si želim početi in kako...« M2, »Nisem vedela, kaj bi sama s sabo, imela sem nek občutek, kot da nikamor ne pripadam.« P4). Pogosto se je pojavljala beseda naivnost (»Naivna, nerazgledana...« G1), ali opisi, ki nakazujejo na to, da se oseba še ni zavedala resnosti sveta (»Ko sem začela s študijem socialnega dela sem bila precej 'neresna' v smislu, da se nisem obremenjevala oziroma niti zavedala resnosti življenja okoli in hkrati tudi znotraj sebe.« B1 in B2, »Moja predstava o svetu je bila bolj optimistična, kot da bi živela v nekem manjšem mehurčku brez neke realne predstave.« P3). Študentke so v večini bile ob začetku študija bolj zadržane in sramežljive (»... malenkost bolj zadržana in introvertirana ...« D7, »Zelo težko prva pristopim in navežem stik, jaz sem bila oz. deloma še vedno, ampak manj, tista, ki čaka da do mene pristopijo drugi.« P9), z nekaj izjemami, ki so bile bolj družabne in ekstravertne. »Nesamozavestna« C2 in »... odtujena od same sebe« J3 so bili tudi odgovori, ki so se nekajkrat pojavili. Ostale osebnostne značilnosti, ki so jih ob vpisu na študij anketiranke imele, so tudi empatičnost, odprtost, vedoželjnost, idr.

Študentke so se zanimale za različna področja življenja, s študijem povezana (»Zanimalo me je kaj vse se bom na fakulteti naučila.« K2, »Vedno pa sem se bolj nagibala k družboslovnim in humanističnim področjem« D3, »... zanimalo me je vse v zvezi z družbo.« G4.), in ne povezana

s študijem (»Zanimala me je predvsem zabava, sprostitve na žurkah« E2). Nekatere pa so bile brez posebnih zanimanj.

Od študija jih ob vpisu veliko ni vedelo, kaj pričakovati (»Nisem vedela kaj točno pričakovati od študija.« D9, »Od izbranega študija težko rečem, da sem imela kakršnakoli pričakovanja, saj v resnici nisem vedela točno, kam se vpisujem.« P7). Dosti jih je o socialnem delu imelo napačno predstavo in s tem povezana pričakovanja (»Prišla sem s pričakovanji, da bom izvedela trike, prijeme, kako bom lažje svetovala in se pogovarjala z uporabniki in jim pomagala, seveda iz stališča vsevednega in tistega, ki točno ve, kaj dana oseba potrebuje. To se je skozi študij spremenilo, na mojo srečo!« J7, »Prave ideje o socialnem delu sploh nisem imela« L5). Nekatere so od študija pričakovale znanje po specifičnih področjih (»Pričakovala sem, da bo velik poudarek na psihologiji in svetovanju.« H3, »... sem pa pričakovala veliko več praktičnih usmeritev – praktičnega znanja.« K3). Pojavil se je tudi odgovor po pričakovanjih po življenjskem znanju, kar se mi je zdelo zanimivo (»Od študija sem pričakovala, da bom pridobila znanje, ki mi bo koristilo v vsakdanjem življenju, v intimnih medosebnih odnosih, ne samo v poklicnem življenju.« O3).

Ob pričetku študija se je marsikatera študentka soočala tudi s kakšnim strahom, povezanim s študijem (»... sem se velikokrat na vajah počutila manj kompetentno kot ostali, saj so bile vaje velikokrat kar zalogaj zame.« B21, »... poleg vsega pa sem se na ta študij podala sama, brez kakršnegakoli znanca, kar mi je bilo takrat še težje, saj sem bila oz. še vedno deloma sem človek, ki ga je strah biti sam.« P8) in jim je zato začetek študija predstavljal težko obdobje. Pojavil se je tudi dvom o odločitvi (»Prve pol leta študija sem bila res nemirna in sem se spraševala, če je bila pravilna odločitev, ali bom zmogla ipd.« P11). Spet za druge pa je prvi vtis o študiju bil povsem drugačen (»Sam študij mi je bil dokaj lahek, na trenutke ne zanimiv in ne koristen, sploh 1. in 2. letnik« J5).

4.2. Ključni vplivi tekom študija

Po tem sem želela raziskati, kateri so bili tisti ključni vplivi, pomembni dogodki in nova doživetja tekom študija, ki so na študentkah pustila najgloblji vtis.

Že sam nov način in sistem univerzitetnega izobraževanja je bil za študentke nov in nekatere so se težko navadile nanj (»Sprva sem se res težko navadila na nov sistem dela. Kar naenkrat smo imeli kombinacijo predavanj in vaj, skoraj da ne v prvem tednu smo izvedeli, kakšne naloge nas čakajo, kakšni seminarji, kaj vse bo ocenjeno, katere knjige vse moramo predelati, koliko predstavitev bomo imeli in zame je bil to kar velik šok.« P12 in P13).

Izkazalo se je, da je bilo za večino nekaj povsem novega in nenavadnega govoriti o sebi pred razredom, deliti svoje osebne izkušnje, razmišljati o svojih občutkih in reflektirati. Odgovori, ki o tem pravijo, so na primer: »Predvsem mi je bilo nenadavno in zame težko takrat, ko smo na vajah morali razmišljati o sebi in se na ta način spoznavati, saj tega nisem bila navajena.« B9, »Nekaj novega in pomembnega je bilo zame tako odprto govoriti pred skupino sošolcev o svojih čustvih, izkušnjah, družinskem odnosu in na sploh temah, ki so sicer smatrane kakor bolj osebne ali pa celo tabu. Poleg tega je tudi pisanje refleksij za potrebe vaj pri različnih predmetih v meni sprožilo nek proces samoraziskovanja in dajanja več pozornosti in posluha sebi in mojemu počutju.« D11 in D12, »Zame so bile popolnoma nove izkušnje samorazkrivanja svoje družinske situacije in dinamike že v 1. letniku študija ljudem, ki jih sploh ne poznam. Posebej mi je ostalo v spominu, ko sem na vajah z drugimi podelila svojo ranljivost.« E6 in E7. Nekatere študentke so ob tem najprej doživljale stisko (»... in mi je to včasih povzročalo precej stiske, še posebej, ko smo morali te osebne stvari deliti z ostalimi.« B10), kasneje pa občutek opolnomočenja (»Me je pa to precej opolnomočilo.« B11).

Pomembna izkušnja, ki je na študentke vplivala tekom študija, je bila praksa (»Praksa je bila pa zelo zanimiva vsa leta« A5, »Največ sem doživela na praksi ...« C4), na kateri so se prvič srečale z različnimi uporabniki in spoznavale njihove življenjske svetove (»Na praksi sem se srečala z uporabniki in njihovimi življenjskimi izzivi ter zgodbami, ki so se me osebno dotaknile.« E8) ter različna področja socialnega dela (»... tam sem se veliko naučila o tem, kako delujejo mladi dandanes, kako na človeka vpliva nasilje doma, kako nanj vpliva revščina, kakšno je življenje marginaliziranih in tudi travme ljudi, ki danes trpijo z duševno boleznijo« L13, »Na praksi sem spoznala tudi področje rejništva, ki se me je dotaknilo in ostalo z mano« M12).

Kot pomembne priložnosti tekom študija so bile parkrat omenjene tudi študijske izmenjave (»Najbolj mi bosta v spominu ostali Erasmus izmenjavi« I7, »Tam sem doživela veliko in dobila pomembne življenjske izkušnje.« D17).

Zelo zanimivo se mi je zdelo, da je nekaj študentk izpostavilo odnos profesorjev in profesorice kot nekaj, kar jih je presenetilo, in da so to doživljale na med seboj različne, nasprotujoče si načine. Ene so poudarjale njihovo prijaznost in odprtost (»Nenavadno/novo je bila inkluzivnost. Profesorji in asistenti zelo sprejemajoči do vseh, v bistvu je bila celotna atmosfera taka. Imela sem občutek, da sem lahko, to kar sem.« H4 in H5), ostale pa so jih doživljale kot ne pripravljene slišati različne poglede in mnenja (»... mi je žal, da se nisem znala tako že tekom študija [postaviti zase], da bi izrazila svoje mnenje, ki je velikokrat na fakulteti nezaželeno« G18). Nekdo je celo poudaril obe lastnosti hkrati (»Na fakulteti me je presenetilo to, da so profesorji zelo odprti do nekaterih tem, a hkrati niso pripravljeni sprejeti drugačnega mnenja oziroma niti vzpostaviti dialoga na nekaterih področjih.« K4).

Kar se tiče učnih vsebin so se prav tako pojavljala različna mnenja. Študentke so naštevale specifične predmete, ki so se jim zdeli posebej pomembni, in od katerih so odnesle več znanja kakor od drugih (»Kar se faksa tiče, sem se največ naučila pri pravnih predmetih.« A4, »...to znanje sem dobila pri predmetu sinergetika, ki mi je res ostal v spominu in pri srcu, lahko bi pa enako rekla za vse predmete pri modulu psihosocialna podpora in pomoč, ki veliko pripomorejo k temu, kar bi potreboval dober socialni delavec.« J14 in J15). Skoraj vse pa so od nekaterih učnih vsebin na Fakulteti za socialno delo v štirih letih dobile tako strokovno, kakor življenjsko znanje (»Večino učnih vsebin na FSD-ju mi je dalo več kot le poklicno specifično znanje« D18, »Predmeti, ki so mi dali več kot le poklicno specifično znanje, so bili psihologija, epistemologija, spol in nasilje ter vsi predmeti pri modulu socialna pravičnost in vključevanje – učne vsebine pri teh predmetih so pripomogle, da sem začela o tem bolj intenzivno razmišljati v vsakdanjem življenju in ljudi začela o teh tematikah ozaveščati« O6 in O7, »Glede vsebine predmetov pa bi rekla da je večina zastavljenih tako širše, da ti dajo nek širši vpogled v svet, bolje razumeš kako deluje, kakšne krivice se dogajajo, zakaj itd., obenem pa spoznaš tudi sebe, svoje rane, svoje močne točke« P19).

Nekaterim so se prav določeni socialnodelovni teoretični koncepti, termini in perspektive posebej vtisnile v spomin in vplivale na njihovo doživljanje in mišljenje (»Pomagal pa mi je tudi pogled iz perspektive moči in koncept opolnomočenja, ki se mi zdita pomembni perspektivi...« D34, »Na faksu sem tudi spoznala termina soustvarjanje in po-moč, ki sta drastično vplivala na moje dojemanje dela z in pomoči ljudem.« L7, »Hkrati sem spoznavala, da besede so sloni, hkrati pa, da je ljudem možno pomagati tudi onkraj pretirane uporabe besed

s pomočjo drugih medijev.« L11 in L12).

4.3. Opažene spremembe ob koncu študija

Naslednji sklop vprašanj je spraševal o spremembah, ki jih študentke opažajo oziroma so jih opazile pri sebi ob koncu študija socialnega dela – vse od na novo pridobljenih osebnostnih lastnosti in vrednot, stališč, pa do usvojenih znanj in veščin, itd...

Prav vse anketiranke opažajo osebne spremembe ob koncu študija na Fakulteti za socialno delo. Večina zasluge za to predpisuje prav študiju (»Zagotovo sem se tekom študija v neki meri spremenila. V nekaterih pogledih bi se v vsakem primeru ne glede na študij, vendar pa vselej mislim, da je prav študij socialnega dela imel name velik vpliv« D21), nekaj pa jih je poudarilo, da bi do sprememb prišlo v vsakem primeru, in da te niso nujno pogojene s študijem (»Mislim da sem se kar precej spremenila, a se mi zdi, da bi se kjerkoli v tako dolgem obdobju, ne glede na kateri faks greš ali ne greš« A6).

Najbolj pogost odgovor je bil, da so študentke sedaj bolj odprte in manj obsojajoče (»Po študiju sem precej bolj odprta oseba...« E25, »V vsakem človeku poskušam najti razlog za njegovo dejanje in ne obsojati.« B18, »...čeprav sem bila tudi pred študijem precej odprta oseba, sem zdaj postala še bolj.« O10). Skoraj vse anketiranke so na sebi opazile to spremembo. Prav tako so še bolj empatične in občutljive na stiske drugih (»... bolj občutljivo do stisk drugih in sočutno ...« D24, »Mislim, da mi je študij socialnega dela dal predvsem večjo občutljivost za ljudi z različnimi težavami.« M13). Izpostavljale so tudi več poguma, ki ga imajo po letih izobraževanja za socialno delo, in pa več samostojnosti, iznajdljivosti, potrpežljivosti, sprejemljivosti, vedoželjnosti, odgovornosti, ipd. Zanimivo se mi je zdelo, da so nekatere sedaj bolj družabne kot ob začetku študija (»... tudi nisem več tako tiha, mogoče pred neznanimi ljudmi, v zaprtem varnem okolju pa ne več.« P43), nekatere pa obratno (»Po drugi strani pa sem mogoče malo bolj zadržana, kot sem bila pred začetkom študija ...« B20, »V bistvu sem postala veliko bolj sramežljiva, če se da, se izognem govoriti na predavanjih ali vajah.« H8).

Predvsem so študentke opazile spremembe v njihovih stališčih in pogledih na svet (»Na veliko stvari sem začela gledati drugače.« K4, »Do nekaterih družbenih pojavov sem tekom izobraževanja spremenila/dopolnila mnenje, do nekaterih je ostalo isto« G13). Na nekatere

družbene pojave gledajo sedaj drugače, saj imajo več znanja (»Prav tako menim, da sem v času študija spreminjala stališča, saj sem pridobivala več znanja o različnih pojavih« D45). Študentke po koncu študija socialnega dela globlje razumejo družbene neenakosti (»Revščina, brezposelnost, brezdomstvo niso več odgovornost in krivda le posameznika, temveč družbe, sistema in spleta življenskih okoliščin. Žrtev nasilja mnogokrat nima izbire, moči ali podpore in se zato ne izloči iz kroga nasilja. Ljudje smo občutljivi na jezik in vsak si želi biti vključen, želi nekam pripadati.« L28-L30) in so bolj občutljive na njih (»... bolj občutljiva za ljudi in nasploh dogajanje okoli sebe.« B13). Prav tako so do teh bolj kritične (»Danes sem do nekaterih družbenih pojavov bolj kritična...« G15, »... predvsem sem postala pozorna na ekologijo (zeleno socialno delo), na nasilje gledam z ničelno toleranco, prav tako sem kritična do položaja žensk v družbi in oseb, ki imajo težave v duševnem zdravju.« O11- O14). Študentke imajo več zanimanja tudi za področje politike (»Študij je pripomogel k temu, da sem se lažje orientirala tudi na področju politike, prepoznala politične stranke, ki so kompatibilne z mojimi idejami, stališči.« E20) in so bolj aktivistično naravnane (»Do stvari, ki se dogajajo okoli mene, ne moram več ostati pasivna« I6). Nekatere na svet sedaj gledajo bolj realistično (»Rekla bi, da je moj obči pogled veliko bolj "objektiven" in ne več tako "rožnato" obarvan kot v prvih mesecih študija.« F8), drugim je na oblikovanje novih pogledov vplivala socialno-konstruktivistična perspektiva (»Dobila sem bolj konstruktivistični pogled na svet in zavedanje, da ni ene same objektivne resnice, in da je pomembno razlikovati med dejstvi in lastnimi interpretacijami.« D26). Tiste, ki se s stališči proferojev tekom študija niso strinjale, so se naučile, da je za njih najboljše ustvariti svoje poglede in ubrati srednjo pot ter se ne podrediti mnenju drugih (»Sem pa ugotovila, da je prav, da imam svoje mišljenje in da za njim stojim. Da ni nujno, da se podredim mentaliteti fakultete, ki hoče izbrisati vse vrednote povezane s tradicionalno družino. Obenem pa lahko podpiram partnersko zvezo (med istospolnimi partnerji) in njihovo družino. Na svetu je dovolj prostora za vse. In naučila sem se, da samo zaradi svoje družine in na drugi strani zaradi fakultete, na kateri sem doštudirala, ne rabim zavzeti ne ene, ne druge skrajnosti.« K11- K13).

Študentke so mnenja, da je med izobraževanjem mogoče ustvariti nove vrednote. Razlog za to vidijo predvsem v tem, da imajo po končanem študiju več znanja in pa da se bolj zavedajo, kaj jim je resnično pomembno (»Menim, da lahko ustvarimo nove vrednote med izobraževanjem, saj je znanje tisto, ki nam odpira svet, da ga mogoče ugledamo v drugačni luči in posledično nam kakšna stvar postane bolj pomembna in obratno.« P32, »Spodbudili so razmislek o mojem

življenju, preoblikovala sem svojo hierarhijo vrednot in odkrila sem smisel svojega delovanja« E9). Nekatere so vrednote nekoliko spremenile, nekatere zgolj utrdile tiste že prisotne in postale bolj občutljive na dogajanje, ki ni v skladu z njimi (»Vsekakor sem tekom študija tudi utrdila svoje vrednote po pravičnosti, vključenosti, enakopravnosti in spoštovanju različnosti. Postale so mi vse bolj pomembne – opazila sem namreč, da sem sedaj dosti bolj občutljiva, ko se zgodi, kaj kar ni v skladu z mojimi vrednotami.« D43 in D44).

Spremembe so študentke opazile tudi na svoji samopodobi in doživljanju sebe, ki je po končanem študiju socialnega dela bolj pozitivno (»Moja samopodoba se je izboljšala ...« I12, »Všeč sem si takšna, kakršna sem, sprejemam samo sebe...« P38). Veliko jih je pridobilo na samozavesti, tako osebni (»Sem pa vsekakor bolj samozavestna...« L31, »Postala sem veliko bolj samozavestna in suverena« O15) kakor tudi strokovni (»Zdi se mi, da sem kompetentna in samozavestna pri svojem delu, predvsem na svojem področju« H9). Študentke so po letih študija bolj v stiku same s sabo (»Sem postala veliko bolj v stiku sama s sabo« B12, »... manj odtujena od sebe (se definitivno bolj poslušam in slišim)« J24), se bolje poznajo (»Definitivno bolje vem, kdo sem, kaj mi je všeč in kaj mi ni.« I14, »Menim, da sem se tekom študija veliko naučila predvsem o sebi, kakšna oseba sem« N8) in imajo več zaupanja vase. Pozitivnejša samopodoba se pozna tudi v izboljšanih odnosih z ostalimi (»Posledično imam boljši odnos do sebe in tudi z ostalimi.« D29). Nekaj jih je omenilo, da so tekom študija osebno zrastle (»Lahko rečem, da sem osebno zrastle...« N13, »... in zase lahko rečem, da sem res zrastle kot oseba« P20). Le dve anketiranki pa v letih študija na Fakulteti za socialno delo nista spremenili pogleda nase.

V letih študija so se študentkam porodila tudi nova zanimanja v življenju, predvsem za s socialnim delom povezana področja (»Prav tako so različne učne vsebine na predavanjih v meni sprožile več zanimanja za različna področja na sploh (npr. filozofija, kultura, politika, pravo...) In večje zanimanje kaj se v svetu dogaja« D36 in D37, »Odkrila sem to, da me seksizem in spolne vloge zelo zanimajo oziroma je to tema, ki mi je pomembna, prav tako pa področje nasilja« M9).

Tekom študija na Fakulteti za socialno delo so študentke usvojile tudi nova znanja in veščine. Izkazalo se je, da imajo sedaj boljše komunikacijske sposobnosti (»Naučila pa sem se tudi drugačnega komuniciranja, tudi v zasebnem življenju (jaz sporočila...)« M15), da so pri pogovorih bolj samozavestne in sproščene (»... in sem bolj sproščena med pogovorom z neznanci

ter si upam prva začeti pogovor.« C13) in pozorne na razne stvari, ki so se jih na študiju naučile, npr. telesno govorico, povzemanje, preverjanje razumevanja (»Sprašuješ, če si razumel prav sogovornika, opazuješ neverbalno govorico, jo nagovoriš!« J10 in J11).

Usvojile so veliko novega znanja, predvsem kar se tiče raznih družbenih pojavov, ki jih sedaj bolje razumejo (»Predvsem bi izpostavila to, da sem spoznala različna področja sociale, različne probleme, s katerimi nisem bila seznanjena prej« G11, »... poznam pa več specifik raznih družbenih skupin, ki mi pomagajo razumeti njihov položaj« H13, »Imam širši pogled in razumevanje na socialne probleme, ki se manifestirajo tudi kot problemi posameznika.« L33) in menijo, da je bližnje spoznavanje s temi tematikami vplivalo tudi na njih same (»Pridobila sem veliko znanja in številne izkušnje dela z različnimi populacijami, ki so me zagotovo spremenile ter izoblikovale v osebo, kakršna sem danes.« E29). Pomembno se mi zdi izpostaviti tudi, da je ena od študentk delila, da je zaradi obravnavanja teme nasilja tekom študija lahko prepoznala, da ga je tudi sama v osebnem življenju bila deležna (»Šele skozi študij sem tudi bolje začela razumeti, kaj vse je nasilje in kako v takem primeru sodelovati z uporabniki. Ob tem sem se začela zavedati, da se je tudi pri meni v otroštvu pojavljalo nasilje« M10 in M11).

Študentke so se tekom študija naučile še ene pomembne veščine in sicer postaviti osebne meje in ne prevzemati stiske drugih nase (»Menim, da sem enako empatična kakor že prej, ampak zdaj znam bolje postaviti osebno mejo in si ne jemati stvari preveč k srcu – ravno prav, da me "razjezijo" in spodbudijo k želji po ukrepanju, po pomoči, a ne toliko, da bi me potrla« D55 in D56, »Ocenjujem, da sem v prvih mesecih in letih študija velikokrat odreagirala precej čustveno – stvari so se me lahko precej dotaknile. To ne pomeni, da se me danes ne, temveč zgolj da zmorem "skanalizirati" proces in se nanj ne čustveno vplesti.« F11, »Sem se pri sebi naučila postavljat meje, naučila sem se, kje je moja odgovornost v odnosu in kje se ta odgovornost neha« P28 in P29). S tem povezano je tudi osebno spoznanje študentke, da je upoštevanje lastnega počutja v odnosih z drugimi zelo pomembno (»Spoznala sem, da je pomembno, da se tudi jaz v odnosu ok počutim in da ni narobe, če gledam tudi na svoje potrebe.« P30).

Prav tako je čas študija na Fakulteti za socialno delo bil za študentke čas dela na sebi. Zelo pogosto so izpostavile, da so tekom študija ozavestile lastne predsodke in stereotipe in delale na tem, da se jih znebijo (»Med izobraževanjem sem prepoznala svoje predsodke do določenih ranljivih skupin ljudi« E19, »Razbila sem veliko stereotipov, ki sem jih imela sama« I4). Zavedale so se pomena skrbi zase in za svoje duševno zdravje (»Veliko sem delala na sebi in

se fokusirala tudi na osebno rast in psihično zdravje« C9, »Menim, da sem na faksu bila spodbujena k skrbi zase in se začela vse bolj zavedati, kako pomembna je ta.« D28), kar vidim kot zelo pozitivno stvar. Po koncu študija socialnega dela študentke več časa posvečajo sebi in reflektiranju svojih čustev (»Veliko pogosteje sem začela prakticirati samorefleksijo in introspekcijo« E18), prav tako se boljše soočajo s stiskami (»Situacije, ki so se mi v 1. letniku zdele brezupne (npr. v mojem osebem življenju), danes lažje sprejemem, lažje tudi najdem rešitve za izzive, ki mi jih življenje prinaša« N12). Od študija socialnega dela so nekatere študentke celo dobile več za osebni kakor strokovni razvoj (»Zase sem mnenja, da sem veliko več od študija odnesla na področju osebnega razvoja kot pa strokovnega.« B14, »Zdi se mi, da sem še bolj kot strokovno znanje tekom študija pridobila življenjsko znanje« D19).

4.4. Dodatno o socialnem delu

V zadnjem delu vprašalnika sem kot zanimivost želela raziskati še dodatne stvari, ki bi lahko bile povezane s temo mojega diplomskega dela in pa socialnim delom na sploh.

Najprej sem vprašala po razlogih za vpis na Fakulteto za socialno delo in izkazalo se je, da je najpogostejši razlog želja po delu z ljudmi in nujenju pomoči ljudem (»Ker sem želela pomagati ljudem, nisem pa popolnoma vedela, kako bi to storila. Socialno delo se mi je zdelo korak k temu.« M29, »Ker sem začutila, da je moje poslanstvo delati za ljudi, jim stati ob strani, nuditi pomoč in podporo, ko jo potrebujejo.« N19). Prav tako je pomemben dejavnik odločitve bil predmetnik Fakultete za socialno delo in učne vsebine, ki se jih skozi študij obravnava. Za nekatere študij socialnega dela ni bil prva izbira (»Študij je bil druga izbira - naključje je torej želelo, da sem postala študentka socialnega dela, a mi ni niti malo žal.« F13). Kot zanimivost bi izpostavila odgovor študentke, ki se je odločila za študij socialnega dela zaradi želje po osebni rasti in torej že s predhodnim pričakovanjem, da ji bo to na Fakulteti za socialno delo omogočeno (»Želela sem faks, kjer lahko osebno rastem.« L38). Pojavili so se tudi nekateri drugi odgovori kot na primer veliko zaposlitvenih možnosti po zaključku študija ali pa odločanje po intuiciji.

Naslednja vprašanja so se nanašala na to, kako opišejo poklic socialnega dela drugim in kaj za njih osebno pomeni biti socialna delavka. Opisi so bili dokaj podobni, saj večinoma vse

poudarjajo pomoč in podporo ljudem v stiski ter opolnomočenje ljudi in soustvarjanje z njimi («Delo z ranljivimi skupinami ljudmi ter z osebami, ki se znajdejo v življenjski situaciji, kjer potrebujejo nekoga, da jih podpre in prepozna njihove potencialne. Fokus dela z ljudmi je na tem, da jih podpremo na način, da bodo svoje težave v prihodnje zmožni reševati sami» E32 in E33, »Jim pomagati, jih usmeriti in jim dati prostor, da so, to kar so, in da lahko brez obsojanj izrazijo svoje mnenje – ki je vredno in je slišano!« K18, »Je stroka, ki se ukvarja z ljudmi, ki so potisnjeni na rob družbe, ki se srečujejo s hudimi življenjskimi stiskami in z ljudmi, ki si sami ne morejo več pomagati. Smo tisti, ki opolnomočamo, ki soustvarjamo, razumemo in delamo z ljudmi in skupnostjo.« L45 in L46, »Socialna delavka pomeni biti družbeno odgovorna oseba, z veliko mero empatije, sprejemanja, ki vse ljudi vidi kot enakovredne in jim želi v življenju pomagati doseči zadane cilje, premagati izzive ter doseči njihov največji potencial« N20, »Da osebi pomagaš na način dialoga, torej da skupaj ugotovita, kaj oseba potrebuje in kako lahko to doseže. Ne gre se zato, da oseba pride s težavo, socialna delavka pa ji da "navodila" za reševanje njenega problema.« O18). Nekatere namen socialnega dela prepoznajo bolj v boju za človekove pravice in pa zagovorništvo («Se boriti za pravice, dostojno življenje in dobrobit posameznika, ki je del družbe in tako žrtev negativnih in pozitivnih vplivov le-te.« L42, »Smo glas tistih, ki so vseprevečkrat preslišani« N22). Dve študentki sta dodali tudi, da gre za poklic z veliko birokracije.

Zanimivo se mi je zdelo, da je študentkam lažje socialno delo opisati drugim preko različnih področij dela in skupin ljudi, s katerimi prihajajo socialni delavci in delavke v stik («Sicer pa dobivam predvsem vprašanja: "Kaj pa lahko delaš?" Ljudje še vedno lažje razumejo nek poklic, če ga lahko vežejo na konkretno dejavnost. Takrat pričnem razlagati o raznolikosti in širini socialnega dela in delu z raznovrstno populacijo« F16 in F17, »Ponavadi opišem različna delovna mesta, ki jih običajno socialni delavci in delavke zavzemajo in skupine ljudi, s katerimi prihajajo v stik.« D65 in D66).

Za eno osebo socialno delo pomeni zgolj običajna služba («Služba kot služba. » A9), medtem ko jih kar nekaj doživlja poklic kot nekaj zelo osebnega («Biti socialna delavka je zame nekaj tudi zelo osebnega, saj čutim prepletenost med osebno in razvijajočo-se strokovno identiteto. Vrednote in stališča, ki jih zavzema socialno delo kot stroka, so te, ki jih cenim tudi jaz sama v svojem življenju, zato delujem vedno v skladu z njimi.« D62 in D63) in so mnenja, da ga ne mora opravljati kar vsak («Zdaj vem, da bi zelo težko vsak bil socialni delavec, mislim da se

tudi skozi sam študij težko naučiš biti, ampak more biti nekaj v tebi, da znaš sodelovati z ljudmi.« J21).

Odprla se je tudi pomembna tema o tem, da študentke prepoznavajo negativno mnenje družbe do stroke socialnega dela (»Zdi se mi, da je to v družbi izredno necenjen in nepriznan poklic – s komerkoli govorim, ali ne pozna našega dela, ali pa ima predstavo, da cele dneve sedimo v pisarni klepetamo in kofetkamo in krademo otroke družinam.« P45).

Na koncu sem vprašala še, ali menijo, da za opravljanje poklica socialne delavke potrebuješ biti neke vrsta oseba, imeti določene osebnostne lastnosti. Prav vse vprašane so mnenja, da ja. Kot najpomembnejša lastnost se je pojavila empatija, ki so jo izpostavile skoraj vse. Nujno potrebne osebnostne lastnosti socialne delavke po mnenju študentk so tudi odprtost, potrpežljivost, vedoželjnost, odločnost, (samo)kritičnost, refleksivnost, asertivnost, prijetnost, ekstravertnost,... Pomembna se jim je zdela tudi sama ljubezen do dela (»Kar je glavna pomembna lastnost, je ta, da si tam s srcem, da greš rad v službo, čeprav je kdaj težko, ker če ti to vsakodnevno predstavlja stres, je brez smisla da rineš v to.« P55). Nekaterih lastnosti pa se je po mnenju anketirank možno tudi skozi izobraževanje in delo naučiti (»Menim pa, da zgovornost ni nekaj, kar moraš nujno imeti, saj se ob vadbi vodenju pogovora to lahko tudi naučiš.« M38, »Nekaj malega že, nekaj pa se jih da tudi priučiti, se naučiš prepoznavati, katere osebnostne lastnosti te pri delu podpirajo in katere te morda nekoliko ovirajo.« P50 in P51).

5. RAZPRAVA

V tem poglavju bom kritično ovrednotila svojo raziskavo in pa predstavljene rezultate iz prejšnjega poglavja povezala s teorijo iz teoretičnega uvoda ter vsemu dodala še svoje mnenje. Razpravo sem razdelila na podpoglavja na podoben način, kot sem to naredila v vprašalniku za pridobivanje podatkov.

Ocenjujem, da je bila odločitev za to, da študentke pisno odgovarjajo na moja vprašanja o vplivih Fakultete za socialno delo, ki jih pri sebi zaznavajo, primerna izbira, saj gre za prvo takšno raziskavo in sem skozi njihove besedne opise lahko dobila dober vpogled v njihovo doživljanje in razmišljanje o raziskovani temi. Prav tako menim, da je merski instrument bil primerno izbran in dobro narejen, saj sem preko takega načina spraševanja lahko dobila več odgovorov v krajšem času, pri odgovarjanju pa so bile povsem proste in neomejene. Prav tako nisem bila neposredno udeležena v procesu zbiranja podatkov, torej se anketiranke pri odgovarjanju niso odzivale tudi na mojo prisotnost ali prisotnost drugih udeležencev. S tem načinom zbiranja podatkov sem dobila različno dolge in različno bogate odgovore, ampak pokrila vsa področja, ki sem jih želela raziskati. Pomanjkljivost izbrane metode raziskovanja pa vidim v tem, da vprašankam nisem mogla postavljati podvprašanj ali usmerjati pogovor v želeno smer in razviti daljše diskusije, kjer bi to morda bilo smiselno, saj bi pripomoglo k globini odgovorov. Zavedam se tudi, da je bila že sama tema precej široko zastavljena in se nanašala na kompleksne pojme, povezane z osebnostjo, ki bi jih z omejitvami moje raziskave težko poglobljeno raziskovala. Vzorec v moji raziskavi ni dovolj velik, da bi rezultate lahko povsem posplošila na celotno populacijo, vendar na podlagi pridobljenih rezultatov vseeno lahko nekaj stvari sklepam o populaciji. Ker so v vzorec bile zajete le osebe ženskega spola, ki tudi v populaciji zelo prevladujejo, bom razpravo tudi nadaljevala v ženski obliki, vendar se nanaša na vse spole.

5.1. Začetek študija socialnega dela

V večini so posameznice ob prihodu na Fakulteto za socialno delo zmedene glede svoje osebnosti in zase še ne vejo, kam bi se umestile in kje čutijo pripadnost. Sklepam, da je to vezano na življenjsko obdobje v katerem se nahajajo takrat študentke, saj je za čas mladostništva značilno prav ukvarjanje s podobnimi identitetnimi vprašanji in izzivi. Gre za obdobje prehoda iz odvisnosti v neeodvisnot, za katerega je značilno odkrivanje in spoznavanje stvari, ki so osebam pomembne, proces samoopredeljevanja in ustvarjanje življenjskih ciljev (Braconnier, 2001).

Študentke ob prihodu na fakso nimajo še veliko zavedanja o krivicah, ki se dogajajo po svetu in o tem tudi ne razmišljajo prav dosti. Verjamem, da je vzrok za to v tem, da jim do takrat take tematike niso še dovolj približane in njihovo okolje ne spodbuja razmisleka o njih. Da so študentke, ki se odločajo za študij socialnega dela, odprte, empatične in vedoželjne, me ne preseneča dosti, saj so se te lastnosti tudi kasneje pokazale kot zaželenne in pomembne v socialnem delu.

Izkazalo se je, da veliko študentk ob vpisu na Fakulteto za socialno delo od študija ne ve točno, kaj pričakovati, in da jih ima kar nekaj o socialnem delu napačno predstavo. Predstavljajo si, da bodo prišle do postopkov reševanja vseh problemov ljudi in pa da bodo imele več psihološkega in svetovalnega znanja in veščin. Morda so razlogi v tem, da se pri odločanju za vpis na študij ne poglobijo dovolj v razumevanje značilnosti stroke, ki jo izbirajo, ali pa je v družbi socialno delo drugače predstavljeno. Menim, da je težko imeti povsem realna pričakovanja o nečem, česar še dovolj ne poznaš. Nekaterim študentkam začetek študija zaradi veliko novosti predstavlja težko obdobje.

Razlogi, zakaj se posameznice odločajo za vpis na Fakulteto za socialno delo, so precej enotni. V veliki večini vse vodi želja po pomoči ljudem. Osebe, ki se odločajo za študij socialnega dela, čutijo željo po tem, da bi delale v dobro ljudi, sodelovale in soustvarjale z njimi, jih vodile v smeri zelenih ciljev in se borile za njihove pravice in dobrobit. Pomemben dejavnik odločitve je tudi predmetnik in učne vsebine, ki se jih na Fakulteti za socialno delo obravnava. Do zelo podobnih ugotovitev je prišel Dragoš (2017), ko je študente in študentke 1. letnika Fakultete za socialno delo v letih 2012, 2015 in 2016 vprašal po njihovih razlogih za vpis. Izkazalo se je, da

je izrazito večinski motivator za vpis na študij socialnega dela zagotavljanje pomoči tistim, ki jo potrebujejo.

5.2. Čas študija socialnega dela

V času izobraževanja na Fakulteti za socialno delo študentke veliko doživijo in se naučijo.

Kot posebej pomemben del študija socialnega dela se je izkazalo reflektiranje svojih misli in občutij za potrebe nekaterih vaj in predavanj, kar v študentkah sproži proces samoraziskovanja. Prav tako pomembno se je izkazalo odprto pripovedovanje o osebnih izkušnjah in občutljivih temah drugim, kar študentkam sicer najprej predstavlja izziv, kasneje pa jih lahko celo opolnomoči. To lahko povežem z mnenjem Bizjan (2004) o tem, da bi moral študij pomagajočega poklica imeti tudi (samo)terapevtsko funkcijo, in da je pomembno, da študentke v času izobraževanja za socialno delo znajo deliti svojo ranljivost in se učijo soočati tudi s svojimi lastnimi stiskami.

Ugotavljam, da študentke socialnega dela doživljajo prakso kot izredno pomemben del izobraževalnega procesa predvsem iz naslednjih razlogov. Kot prvo, tam dobijo pomembne praktične izkušnje za opravljanje poklica socialne delavke in s tem krepijo svojo strokovno samozavest (Butler-Warke in Bolger, 2020). Kot drugo pa se je izkazalo, da je neposreden stik z uporabniki in uporabnicami za študentke ključnega pomena pri razvijanju občutljivosti na njihove stiske in pa globljemu razumevanju življenjskega sveta različnih marginaliziranih skupin ljudi. Posameznice na osnovi novih informacij oblikujejo predstavo o svetu, drugih in o sebi, kar se potem kaže tudi v njihovem mišljenju in vedenju ter jih na ta način oblikuje (Strinša, 2003). Prav tako pa na praksi spoznavajo različna področja socialnega dela in ugotavljajo, katera so tista, ki jih osebno bolj interesirajo. Poleg praktičnih izkušenj študentke v letih izobraževanja za socialno delo pridobijo tudi veliko teoretičnega znanja. Različnim učnim predmetom pripisujejo različno pomembnost, ampak enotno izpostavljajo, da od učnih vsebin na Fakulteti za socialno delo dobijo veliko več kakor le specifično poklicno znanje, kar se mi zdi izrednega pomena. Poleg tega se študentkam nekateri socialnodelovni koncepti posebej utrjejo v spomin in vplivajo na njihov nadaljni pogled nase, na druge in na svet.

Med zbranimi podatki v moji raziskavi se je odprla še ena zanimiva tema in sicer kako različno študentke doživljajo odnos profesorjev in profesorice na Fakulteti za socialno delo. Nekatere jih začutijo kot izredno prijazne in inkluzivne, medtem ko druge zaznajo njihovo zaprtost do določenih mnenj in pogledov ter menijo, da niso željni vzpostavljati dialoga o stvareh, s katerimi se ne strinjajo. Iz tega sklepam, da je stroka socialnega dela res močno utemljena v etičnem kodeksu in v določenih vrednotah in stališčih, ki jih mora zastopati (Horne, 1999) in jih zaposleni na Fakulteti za socialno delo zato tudi promovirajo. Ob tem se tisti, ki imajo bolj tradicionalne vrednote in prepričanja, počutijo izključene. Opažam, da na tej točki pride do zanimivega trka strokovnih in osebnih vrednot, ki bi ga bilo potrebno bolje raziskati. Istočasno se mi zdi pomembno, da profesorji in profesorice med pedagoškim procesom podajajo informacije na način, da ostajajo zvesti pomembnim vrednotam stroke, a hkrati ne vlivajo občutkov izključenosti nobenemu študentu, študentki. Po drugi strani pa se mi porodijo vprašanja o tem, kako lahko socialna delavka, delavec, ki ima vrednote, drugačne od etičnega kodeksa stroke, deluje neizključujoče in neobsojajoče v praksi socialnega dela.

Kakorkoli že, pa je zelo pomembno tudi, da se profesorji in profesorice na Fakulteti za socialno delo zavedajo svoje vloge vzornikov študentkam, kakor pravi Banks (2001), saj se dobrih vrlin in ravnanj učimo tudi s posnemanjem ljudi.

5.3. Spremembe po končanem študiju socialnega dela

Izkazalo se je, da zgoraj opisani dogodki na študentke vplivajo in jih v veliki meri tudi osebno izoblikujejo. Nekaj študentk, vključenih v mojo raziskavo, je omenilo, da bi do sprememb sicer lahko prišlo v vsakem primeru, ne glede na to kater študij obiskuješ, s čimer se vsekakor strinjam in se zavedam, da bi zelo težko raziskovala spremembe, ki so pogojene izključno s študijem socialnega dela, ločeno od tistih, ki so jih sprožili vsi ostali dejavniki v življenju. Zavedam se, da gre torej v odgovorih za preplet različnih življenjskih dejavnikov vpliva, s poudarkom na tiste, povezane s študijem, saj sem posebej spraševala prav po teh, in mislim, da so to študentke pri odgovarjanju tudi upoštevale.

Po koncu študija na Fakulteti za socialno delo so študentke bolj odprte in manj obsojajoče. Prav tako so še bolj empatične in občutljive na stiske drugih. Nekateri avtorji uvrščajo empatijo pod dimenzijo osebnosti, imenovano sprejemljivost (Matthews idr., 2003). To so vse lastnosti, ki so

jih sicer v neki meri imele že ob začetku študija in so morda tudi povezane z motivacijami za odločitev za študij socialnega dela, kljub temu pa se mi zdi pomembno poudariti, da so se te v času študija tudi povečale. To prepoznam kakor nekaj pozitivnega. Presenetljivo se mi je zdelo, da nekatere študentke ob koncu študija opažajo pri sebi spremembe v smeri večje ekstravertnosti, nekatere pa obratno. Vzrok za te nasprotni si spremembe pa je bil enak, in sicer deljenje osebnih izkušenj na glas pred razredom, kar je enim študentkam vtilo samozvesti v pogovorih z drugimi in povečalo željo po družabnosti, drugim pa povzročilo skrbi in strah pred glasnim izražanjem mnenja, zaradi občutka nekompetentnosti napram ostalim. Sklepam, da ima vpliv tukaj osebna zkušnja, ki so jo imele z deljenjem osebnih izkušenj ali mnenj na glas, in kako je bilo to takrat sprejeto. Nekatere študentke opažajo, da so ob koncu študija tudi bolj pogumne, samostojne, iznajdljive, potrpežljive sprejemljive, vedoželjne, odgovorne ipd.. Če moje ugotovitve povežem z ugotovitvami Palme Garcie in sodelavcev (2017), lahko sklepam, da se po nekajletnem izobraževanju za socialno delo res poveča raven odprtosti, vestnosti in sprejemljivosti ter zmanjša raven nevroticizma. Kar se tiče osebne dimenzije ekstravertnosti, ki se v njihovi raziskavi prav tako poveča, za mojo raziskavo ne morem priti do enakih zaključkov.

Vsebinske in procesne sestavine osebnosti so med seboj povezane, kar pomeni, da različne osebnostne lastnosti tvorijo človekovo osebnost in vplivajo na njegovo vedenje (Carducci, 2009), torej bi opažene spremembe v osebnosti morale biti razvidne tudi v drugačnem obnašanju študentk.

Študij na Fakulteti za socialno delo očitno pripomore tudi k ustvarjanju nekaterih novih stališč, prepričanj in oblikovanju pogledov na svet. Študentke imajo ob koncu študija več znanja o raznih družbenih problematikah in jih boljše razumejo ter so posledično do njih tudi bolj kritične. Prav tako so bolj samokritične pri tem, kako zaznavajo te družbene problematike. Študentke v času študija ozaveščajo svoje lastne predsodke in stereotipe do raznih skupin ljudi in delajo na tem, da se jih znebijo. Ob koncu študija boljše razumejo uporabnikov ranljiv položaj, kakor splet življenjskih, družbenih in sistemskih okoliščin. Za se spopadati z vprašanji nepravilnosti in izključenosti ter ostalimi družbenimi problemi, s katerimi se socialno delo ukvarja, si je potrebno najprej prizadevati za njihovo razumevanje, saj lahko, kot pravi Houston (2010), le s poglobljenim razumevanjem zatiranja razvijemo načine za njegovo odpravo. Vse te nove informacije in kognitivne spremembe v stališčih so vplivale tudi na njihov čustveno in akcijsko komponentno (Musek, 1993), saj se je izkazalo, da so študentke ob koncu študija

socialnega dela vse bolj aktivistično naravnane, aktivno zagovarjajo človekove pravice, o družbenih problemih ozaveščajo druge in se poleg tega vse bolj politično udejstvujejo. Študentke socialnega dela se med študijem začnejo tudi vse bolj zavedati, kaj jim je pomembno v življenju in ustvarijo nekatere nove vrednote ali spremenijo njihovo osebno hierarhijo le-teh. Bolj so občutljive na dogajanje, ki ni v skladu z njihovimi vrednotami, in same pazijo na to, da tudi v osebem življenju živijo z upoštevanjem vseh njihovih vrednot in stališč. Tudi po moji raziskavi sodeč se je izkazala očitna povezanost med osebnimi in poklicnimi vrednotami v socialnem delu, kar potrjuje mnenja mnogih avtorjev (glej Butler-Walker in Bolger, 2020, Horne, 1999, Trede idr., 2012).

Zelo ugodne ugotovitve so vezane tudi na spremembe, ki jih študentke ob koncu študija opažajo v doživljanju sebe, odnosu s sabo in skrbi zase. Izkazalo se je, da študij socialnega dela pozitivno vpliva na samopodobo študentk, predvsem kar se tiče akademske, socialne in čustvene samopodobe (Stražišar, 2006). Študentke se po letih študija boljše poznajo, počutijo se bolj kompetentno in bolj jasno si predstavljajo njihovo nadaljno življenjsko pot in cilje, kar so po mnenju Youngs (2000) nekateri izmed pomembnih dejavnikov za razviti zdravo samopodobo. Študentke ob koncu študija socialnega dela ne izboljšajo odnosa samo s sabo, ampak tudi z ostalimi, hkrati pa znajo bolje postaviti osebne meje v odnosih in ne prevzemajo (več) stisk drugih nase. To so vse spretnosti, ki so potrebne za opravljanje socialnega dela. Da bi delo na sebi torej moralo biti tudi nujen del izobraževalnega procesa za socialno delo, kot menijo Turnage in sodelavci (2011), se je očitno pokazalo kakor resnično in pohvale vredno za Fakulteto za socialno delo.

5.4. Opis stroke socialnega dela in osebnosti socialne delavke

Študentke imajo podobno mišljenje o tem, kaj je bistvo socialnega dela in ga na podoben način predstavljajo drugim. Kot osrednji namen socialnega dela razumejo pomoč in podporo ljudem, ki so se znašli v kakršnikoli stiski. Pomoč opisujejo z uporabo socialnodelovnih konceptov, kot so opolnomočenje in soustvarjanje. Kot pomembno sestavino socialnega dela omenjajo tudi boj za enakopravnost in človekove pravice. Njihovi opisi socialnega dela se ne razlikujejo dosti od splošno sprejete mednarodne definicije (IFSW, 2014):

»Socialno delo je poklic, ki temelji na praksi, in akademska disciplina, ki spodbuja družbene spremembe in razvoj, socialno kohezijo ter opolnomočenje in osvoboditev ljudi. Načela socialne pravičnosti, človekovih pravic, kolektivne odgovornosti in spoštovanja različnosti so osrednjega pomena za socialno delo. Podprto s teorijami socialnega dela, družboslovja, humanistike in avtohtonih znanj, socialno delo vključuje ljudi in strukture za reševanje življenjskih izzivov in izboljšanje blaginje.«

Študentke se ob opisovanju stroke naslanjajo tudi na raznovrstnost področij dela in populacije, s katerimi se socialno delo srečuje. Iz tega lahko sklepam, da prepoznavajo širino socialnega dela kot še eno od pomembnih lastnosti stroke.

Iz odgovorov študentk v moji raziskavi prihajam še do ene ugotovitve in sicer, da študentke v družbi zaznavajo negativno mnenje do stroke socialnega dela. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi Juren (2021) v svojem diplomskem delu, saj so študentke v njeni raziskavi prav tako izpostavljale negativen odnos do socialnega dela v javnosti, ki posledično negativno vpliva tudi na percepcijo socialnih delavk. Prihajam do podobnih zaključkov, in sicer, da bi na Fakulteti za socialno delo morali obravnavati temo strokovne identite, saj bi se jo študentke tako bolj zavedela in bi lahko samozavestneje zagovarjale svojo stroko (Juren, 2021).

Študentke prepoznavajo nekatere osebnostne lastnosti kot ključne za opravljanje poklica socialne delavke, kar se sklada z mnenjem avtorice Kam (2020) o tem, da morajo biti socialne delavke določene vrste osebnosti, poleg tega, da posedujejo teoretično znanje in praktične spretnosti ter upoštevajo etični kodeks. Največkrat izpostavljena pomembna osebnostna lastnost socialne delavke je v mojih podatkih bila empatija. Ule (2009, str. 302) empatijo definira kot racionalno in čustveno dogajanje, ki temelji na sposobnosti postavljanja v položaj drugega. Strinja se s pomembnostjo vsebovanja te lastnosti v poklicih pomoči, a hkrati opozarja, da mora biti ravno prava mera empatije, da ne pride do pojava sočutne izčrpanosti in izgorelosti (Lewis in King, 2019). Ostale pomembne osebnostne lastnosti za kakovostno opravljanje socialnega dela so po mnenju študentk naslednje: odprtost, potrpežljivost, vedoželjnost, odločnost, (samo)kritičnost, refleksivnost, asertivnost, prijetnost, srčnost, komunikativnost, ljubezen do dela, ... Ugotovitve se v veliki meri skladajo z mnenjem Cournoyerja (2016), ki predvsem poudarja empatijo, spoštovanje, razumevanje in sproščenost v odnosu kot najpomembnejše kvalitete socialne delavke.

Po analizi pridobljenih empiričnih podatkov ugotavljam, da so osebnostne lastnosti, ki so se na podlagi strokovne teorije in pa po mnenju študentk samih izkazale kot pomembne za opravljanje poklica socialne delavke, enake tistim, ki jih študentke opažajo pri sebi ob koncu študija socialnega dela. To lahko pomeni, da je izobraževanje za socialno delo hkrati tudi oblikovanje v osebo z določenimi lastnostmi, znanjem in veščinami, vrednotami in stališči.

6. SKLEPI IN PREDLOGI

V tem poglavju navajam sklepe in ugotovitve mojega raziskovalnega dela, ki izhajajo iz analize rezultatov in predelane teorije. Iz nekaterih sklepov sem izvlekla tudi možne predloge.

- Študenti in študentke so ob vpisu na študij socialnega dela zmedeni, zanimajo se za različna področja in v večini ne vejo, kaj pričakovati od študija.
- Izrazito najbolj pogost razlog za vpis na študij socialnega dela je želja po pomoči ljudem.
- Izobraževanje na Fakulteti za socialno delo vpliva na študente in študentke in jih v neki meri osebnostno izoblikuje. Fakulteta za socialno delo in njeni zaposleni naj se zato zavedajo vpliva, ki ga imajo na študente in študentke, in skrbijo, da ga uporabljajo moralno in v skladu s stroko.
- Študenti in študentke ob koncu študija socialnega dela opažajo spremembe v osebnostnih lastnostih in sicer v smeri večje odprtosti, sprejemljivosti in vestnosti ter v zmanjšani ravni nevroticizma.
- Študenti in študentke ob koncu študija socialnega dela opažajo nekaj sprememb v svojih stališčih. O raznih družbenih pojavih imajo več znanja in jih bolje razumejo, do njih so bolj kritični in se tudi vse bolj aktivno zavzemajo in borijo za enakopravnost v družbi.
- Študenti in študentke ob koncu študija socialnega dela opažajo nekaj sprememb v svojih vrednotah. Predvsem se po študiju vse bolj zavedajo, katere stvari so jim v življenju bolj pomembne in si želijo živeti v skladu s spoštovanjem le-teh, tako v poklicnem kakor osebem življenju.
- Študenti in študentke ob koncu študija socialnega dela opažajo spremembe v samopodobi, ki je bolj pozitivna kakor ob začetku študija. Prav tako več pozornosti namenjajo skrbi zase in svojemu dobremu počutju, bolje znajo postaviti osebne meje v odnosih z drugimi in ne prevzemati nepotrebne odgovornosti za stiske drugih. Predlagam, da se naj na Fakulteti za socialno delo še naprej opozarja na pomembnost dela na sebi in skrbi zase, saj se je to pokazalo kot zelo pozitivno in ker je zdrava samopodoba ključnega pomena tudi za opravljanje socialnega dela.
- Najpomembnejše izkušnje na Fakulteti za socialno delo so v času študija za študente in študentke naslednje: praksa, pogovar o osebnih temah za potrebe vaj in izmenjava

osebnih izkušenj in mnenj s kolegi in kolegicami, pisanje refleksij za potrebe vaj, učne vsebine določenih predmetov, pozitiven odnos zaposlenih, študijske izmenjave.

- Odnos med profesorji in profesorici na Fakulteti za socialno delo do študentov in študentk ni vedno za vse pozitivna izkušnja. To se zgodi v primerih, ko pride do ne strinjanj med njihovimi mnenji in pogledi, zato predlagam, da so profesorji in profesorice pozorni na to, da podajajo učno snov na način, da se noben ne počuti izključen. Hkrati pa spodbujam nadaljne raziskave o osebnih vrednotah in stališčih socialnih delavcev in delavk ter kaj narediti v primeru, ko te niso v skladu s stroko.
- Znanje, pridobljeno na Fakulteti za socialno delo, ni le poklicno specifično znanje, ampak je tudi znanje za življenje. Nekaj študentov in študentk je mnenja, da so od študija dobili celo več za osebni kakor strokovni razvoj.
- Študenti in študentke socialnega dela so mnenja, da za opravljanje poklica socialnega delavca, delavke ne zadošča imeti le strokovnega znanja in veščin, temveč moraš biti tudi neke vrste osebnosti. Kot najbolj pomembne osebne značilnosti za opravljanje poklica so se izkazale: empatija, odprtost, spoštljivost, vedoželjnost, potrpežljivost, odločnost, (samo)kritičnost, prijetnost in velika ljubezen do dela z ljudmi.
- Prepletenost med strokovno in osebno identiteto je v stroki socialnega dela močna, zato predlagam več raziskav na tem področju.
- Predlagam, da se v učnih vsebinah na Fakulteti za socialno delo več pozornosti nameni tudi obravnavanju pojma osebnosti v socialnem delu (in podobnim temam), saj se je izkazalo, da je to pomembna sestavina stroke.

7. LITERATURA IN VIRI

- Avsec, A. (2007). Psihodiagnostika osebnosti. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.
- Avsec, A., Kavčič, T., Petrič, M. (2017). Temeljni vidiki osebnosti. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.
- Banks, S. (2001). Ethics and Values in social work (2nd ed.). London: BASW/Macmillan.
- Banks, S., (2012). Ethics and values in social work. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Banks, S. (2015). Social Work Ethics. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences.
- Banks, S., & Gallagher, A. (2009). Ethics in Professional Life: Virtues for Health and Social Care.
- Bastian, B., & Haslam, N. (2006). Psychological essentialism and stereotype endorsement. Journal of Experimental Social Psychology.
- Bizjan, B. (2004). Na profesionalno pot neobremenjeni s prtljago. Socialna pedagogika.
- Braconnier, A. (2001). Kako razumeti mladostnika. Tržič: Učila.
- Butler-Warke, A., & Bolger, J. (2021). Fifty years of social work education: Analysis of motivations and outcomes. Journal of Social Work, 21(5), 1019–1040.
- Carducci, B. J. (2009). The psychology of personality: Viewpoints, research, and applications (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Canfield, J. (1990). Improving Students' Self-Esteem. Educational leadership.
- Conley, D., (2003). Understanding university success. Unpublished manuscript, Center for Educational Policy Research, University of Oregon.
- Corr, P., & Matthews, G. (2009). The Cambridge Handbook of Personality Psychology.

- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Revised Neo personality inventory (Neo Pi-R) and Neo five-factor inventory (Neo-Ffi): Professional manual. Psychological Assessment Resources.
- Cournoyer, B. (2016). The Social Work Skills Workbook. 8th ed. Mason, OH: CENGAGE Learning Custom Publishing.
- De las Olas Palma-García, M., & Hombrados-Mendieta, I. (2017). Resilience and personality in social work students and social workers. *International Social Work*.
- Dragoš, S., & Rihter, L. (2017). Empatija in (izobraževanje za) socialno delo. *Socialno delo*, letnik 56, številka 1, str. 1-19.
- Društvo socialnih delavk in delavcev Slovenije. (2021). *Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije*. Pridobljeno 01.06.2022 s <https://dsdds.splet.arnes.si/kodeks-etike/>
- Fakulteta za socialno delo. (2022). *Predstavitveni zbornik 2022/2023 – 1. stopnja*. Pridobljeno 01.06.2022 s https://www.fsd.uni-lj.si/izobrazevanje/dodiplomski-studij/studijski_program/program_1%20_stopnje/
- Fakulteta za socialno delo. (2020). *Predstavitvena brošura*. Pridobljeno 01.06.2022 s https://www.fsd.uni-lj.si/izobrazevanje/dodiplomski-studij/studijski_program/program_1%20_stopnje/
- Fakulteta za socialno delo. (2021). *Letno poročilo 2021: Poslovno poročilo s poročilom o kakovosti*. Pridobljeno 22.06.2022 s <https://www.fsd.uni-lj.si/fakulteta/dokumenti/porocila/>
- Horne, M. (1999). *Values in Social Work* (1st ed.). Routledge.
- Horvat, M. (1999). Profesionalne obremenitve delavcev pri delu z vedenjsko/čustveno moteno populacijo otrok/mladostnikov. *Ptički brez gnezda*.
- Houston, S. (2010). *Prising Open the Black Box*. *Qualitative Social Work* 9.
- Hozjan, D. (2006). *Poklicna identiteta pod lupo strukturalnega funkcionalizma*. Ljubljana: Državni izpitni center.
- International Federation of Social Workers (2014). *Global definition of social work*. Pridobljeno 10.06.2022 na: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>

- Juren, E. (2021). Razumevanje strokovne identitete pri študentkah in študentih socialnega dela: diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.
- Kalin, J. (1998). Moralni razvoj osebnosti. Andragoška Spoznanja.
- Kam, P. K. (2020). 'Social work is not just a job': The qualities of social workers from the perspective of service users. *Journal of Social Work*, 20(6), 775–796.
- Kapus, A. (2020). Želje, potrebe in pomoč: perspektive socialnega dela: doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.
- Kobal, D. (2001). Temeljni vidiki samopodobe. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Lewis, M. L., & King, D. M. (2019). Teaching self-care: The utilization of self-care in social work practicum to prevent compassion fatigue, burnout, and vicarious trauma. *Journal of human behavior in the social environment*. 29(1), 96-106.
- Matthews, G., & Deary, I. J. (1998). Personality traits. Cambridge University Press.
- Matthews, G., Deary, I. J., & Whiteman, M. C. (2003). Personality traits (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Mesec, B. (2008). Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave: Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: FSD.
- Mesec, B., Rape, T., Rihter, L. (2009). Načrtovanje raziskave: Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.
- Milošević, V. (1989). Socialno delo. Ljubljana: samozaložba.
- Morales-Vives, F., Raad, B., Vigil-Colet, A. (2014). Psycho-Lexically Based Virtue Factors in Spain and Their Relation With Personality Traits. *The Journal of general psychology*.
- Musek, J. (1992). Struktura jaza in samopodobe. Ljubljana: Anthropos.
- Musek, J. (1993). Osebnost in vrednote. Ljubljana: Educy.
- Musek, J., & Pečjak, V. (2001). Psihologija. Ljubljana: Educy.
- Musek, J. (2005). Generalne dimenzije osebnosti in subjektivno emocionalno blagostanje. Ljubljana: Anthropos.

- Musek, J., & Avsec, A., (2006). Osebnost, samopodoba in psihično zdravje. Ljubljana: Anthropos.
- Musek, J. (2010). Psihologija Življenja. Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Papouli E. (2019). Aristotle's virtue ethics as a conceptual framework for the study and practice of social work in modern times. *European Journal of Social Work*.
- Rahman, M. (2021). Foundations for Social Work - Basic concepts in Social Work.
- Rhodes, M. L. (1986). Ethical Dilemmas in Social Work Practice. London: Routledge and Kegan Paul. 200 pp. *International Social Work*, 30(1), 92–94.
- Schurer, S., Kassenböhmer, S., Leung, F. (2015). Do Universities Shape Their Students' Personality?, IZA Discussion Papers, No. 8873, Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn.
- Sobočan, A. M. (2011). Etika v socialnem delu. *Socialno delo*, letnik 50, številka 3/4, str. 205-215, 291, 295.
- Sobočan, A. M. (2019). Poklicna identiteta in etika v socialnem delu v objavah v reviji *Socialno delo*. *Socialno delo*, 58(3–4), 181–192.
- Spurgeon, P., & Barwell, F. (1994). *Assessment and Selection in Organizations: Methods and Practice for Recruitment and Appraisal*. England: John Wiley & Sons Ltd.
- Stražišar, M. (2006). Samopodoba. V A. Kompare, M. Stražišar, I. Dogša, T. Vec, & J. Curk, *Uvod v psihologijo: Učbenik za psihologijo v 2. Letniku gimnazijskega in srednje tehniškega oz. strokovnega izobraževanja* (str. 140–142). Ljubljana: DZS.
- Trede, F., Macklin, R., Bridges, D. (2012). Professional identity development: a review of the higher education literature. *Studies in Higher Education*.
- Tseng, M. T. (2011). Ethos of the day - Challenges and opportunities in twenty-first century social work education. *Social Work Education*.
- Turnage, B., Hong, Y., Stevenson, A., Edwards, B. (2011). Social Work Students' Perceptions of Themselves and Others: Self-Esteem, Empathy, and Forgiveness. *Journal of Social Service Research*.
- Ule, M. (2000). Sodobne identitete: V Vrtincu Diskurzov. *Znanstveno in publicistično središče*.

- Ule, M. (2009). Psihologija komuniciranja in medosebnih odnosov. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ule, M. (2013). Spreminjanje vrednot v sodobnih življenjskih potekih. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Youngs, B. B. (2000). Šest temeljnih prvin samopodobe: Kako jih razvijamo pri otrocih in učencih. Ljubljana: Educy.
- Webb, S. A. (2017). Matters of professional identity and social work. V S. A. Webb (ur.), Professional identity and social work (str. 1–19). New York: Routledge.

8. PRILOGE

8.1. Priloga 1: Vprašalnik

Pozdravljeni!

Sem Nika Sergaš, absolventka dodiplomskega študija na Fakulteti za socialno delo. Pišem diplomsko delo z naslovom »Kako študij na fakulteti za socialno delo vpliva na študente in študentke?« v katerem raziskujem vplive študija socialnega dela na študentovo oziroma študentkino osebnost, osebnostne lastnosti, samopodobo, stališča in vrednote. Za potrebe diplomske naloge vabim k sodelovanju vse, ki so že zaključili oziroma sedaj zaključujejo dodiplomski študij socialnega dela, torej vse študente in študentke, ki so v šolskem letu 2021/2022 redno vpisani v 4. ali dodatni letnik prve stopnje ali v podiplomski študij socialnega dela. Vprašanja so razdeljena v pet sklopov ločenih po straneh. Vsa vprašanja so odprtega tipa, kar pomeni, da ste pri odgovarjanju svobodni in brez omejitev, zato vas tudi vabim, da si vzamete čas in podate čim bolj oseben ter obsežen zapis. Vprašalnik je anonimen, zbrani podatki pa bodo uporabljeni izključno za pripravo tega diplomskega dela. Že vnaprej se zahvaljujem za sodelovanje!

ZAČETEK

Kako bi se opisala, ko si prišla v prvi letnik Fakultete za socialno delo?

Prosim napiši npr. kakšna osebnost si bila? Kaj te je zanimalo? Kakšna pričakovanja si imela od izbranega študija?

DOŽIVETJA

Kaj si v letih študija doživela?

V pomoč naj so ti naslednja vprašanja: Ti je bilo kaj še posebej tuje ali nenavadno? Je bilo kaj, kar je bilo zate zares novo? Kaj ti je ostalo še posebej v spominu? So se zgodili posebni dogodki, učne situacije, primeri na praksi, ki so ti posebej ostali v spomninu? So ti kakšne učne vsebine dale več kot le poklicno specifično znanje?

SPREMEMBE

Bi lahko rekla, da si se spremenila v nekaterih pogledih tekom študija? V katerih pogledih si se spremenila?

Npr. če si pri prejšnjem vprašanju opisala kakšne zate pomembne situacije: kaj misliš, da si se naučila iz teh situacij? Misliš, da lahko tudi med izobraževanjem pridobimo nove vrednote? Si med izobraževanjem spremenila stališča do določenih družbenih pojavov? Si morda spremenila tudi pogled nase v teh letih študija? Kako?

DANES

Kako bi se opisala danes, ko zaključuješ oziroma si zaključila študij socialnega dela? Kaj je drugače v primerjavi z osebo, kot si bila v prvem letniku?

DODATNO O SOCIALNEM DELU

Zakaj si se odločila za študij socialnega dela?

Kaj zate pomeni biti socialna delavka?

Kako to opišeš drugim, če te kdo vpraša, kaj je socialno delo?

Meniš, da so za opravljanje poklica socialnega dela potrebne določene osebnostne značilnosti? Katere?

8.2. Priloga 2: Odprto kodiranje

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA	TEMA
A1	Zgubljena,	Zmedenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
A2	brez osebnih zanimanj	Brez zanimanj	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
A3	in pričakovanj	Brez pričakovanj	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
A4	Kar se faksa tiče, sem se največ naučila pri pravnih predmetih,	Več znanja pri določenih predmetih	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
A5	praksa je bila pa zelo zanimiva vsa leta	Zanimivost prakse	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
A6	Mislim da sem se kar precej spremenila, a se mi zdi, da bi se kjerkoli v tako dolgem obdobju, ne glede na kateri faks greš ali ne greš	Opažene osebne spremembe, zaradi dolgega življenjskega obdobja	Študijsko nepogojene spremembe	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
A7	Vse je drugačno, mislim pa da ni toliko vpliv faksa ampak bolj zasebnega življenja	Povsem drugačna oseba, zaradi dogodkov v zasebnem življenju	Študijsko nepogojene spremembe	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
A8	Nisem vedela kam	Ne vedeti kam se vpisati	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
A9	Služba kot služba.	Običajna služba	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
A10	Pomoč ljudem, ki jo potrebujejo,	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
A11	veliko birokracije	Birokracija	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
A12	Spoštljiv odnos do kogarkoli, odprtost, potrpežljivost ipd Ampak vse to je dobro bit v vseh	Spoštljiv odnos do vseh, odprtost, potrpežljivost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu

	poklicih kjer delamo z ljudmi, ne le v socialnem delu.				
B1	Ko sem začela s študijem socialnega dela sem bila precej 'neresna'	Naivnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
B2	v smislu, da se nisem obremenjevala oziroma niti zavedala resnosti življenja okoli in hkrati tudi znotraj sebe	Naivnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
B3	Malo časa sem posvečala raziskovanju svojih čustev in misli	Odtujenost od sebe	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
B4	ter razmišljanju o problematiki okolice	Ne razmišljanje o družbenih problemih	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
B5	Že od vedno pa sem bila zelo empatična,	Empatija	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
B6	zgovorna.	Ekstravertnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
B7	Za študij sem se predvsem odločila zaradi zanimanja za področje duševnega zdravja,	Zanimanje za psihološke teme	Učne vsebine	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
B8	pritegnil me je predmetnik	Predmetnik	Učne vsebine	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
B9	Predvsem mi je bilo nenadavno in zame težko takrat, ko smo na vajah morali razmišljati o sebi in se na ta način spoznavati, saj tega nisem bila navajena	Nenavadno in težko razmišljati o sebi na vajah	(Samo)refleksija	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
B10	in mi je to včasih povzročalo precej stiske, še posebej, ko smo morali te osebne stvari deliti z ostalimi.	Doživljanje stiske ob deljenju osebnih izkušenj	Deliti osebne izkušnje	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija

B11	Me je pa to precej opolnomočilo.	Opolnomočenje ob deljenju osebnih izkušenj	Deliti osebne izkušnje	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
B12	Sem postala veliko bolj v stiku sama s sabo	Boljše poznavanje sebe	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
B13	bolj občutljiva (mišljeno v pozitivnem smislu) za ljudi in nasploh dogajanje okoli sebe.	Globje razumevanje družbenih neenakosti in občutljivost na njih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
B14	Zase sem mnenja, da sem veliko več od študija odnesla na področju osebnega razvoja, kot pa strokovnega.	Od študija dobiti več za osebni kakor strokovni razvoj	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
B15	Veliko bolj premišljena,	Večja premišljenost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
B16	še bolj empatična	Več empatije	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
B17	Občutljiva na zaznavo stiske drugih	Večja občutljivost in zaznava stisk drugih	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
B18	V vsakem človeku poskušam najti razlog za njegovo dejanje in ne obsojati.	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
B19	Zavedam se, da nosi vsak svojo resnico	Bolj konstruktivističen i pogled	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
B20	Po drugi strani pa sem mogoče malo bolj zadržana, kot sem bila pred začetkom študija,	Večja zadržanost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
B21	saj sem se velikokrat na vajah počutila manj kompetentno kot ostali, saj so bile	Občutek ne kompetentnosti na vajah	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija

	vaje velikokrat kar zalogaj zame				
B22	Zaradi predmetnika in tem, ki se jih tekom študija dotikamo	Predmetnik	Učne vsebine	Razlog za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
B23	Delati v dobro ljudem jim pomagati, da najdejo tisto moč, ki jo imajo v sebi	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
B24	Uf, iskreno mi je kdaj to kar težko.	Težave z opisovanjem socialnega dela	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
B25	Ponavadi želim predstaviti dejstvo, da socialno delo ne poteka le na csdjih in je socialno delo vec kot le birokracija in delo za papirji.	Širok spekter področij socialnega dela	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
B26	Gotovo empatija. Trda in hkrati tudi 'mehka' koža. Da se znaš lepo izražati.	Empatija, pravilno izražanje	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
C1	Zadržana,	Zadržanost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
C2	nesamozavestna.	Nesamozavest	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
C3	Navdušena za prihodnost.	Navdušenost	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija
C4	Največ sem doživela na praksi,	Veliko doživetij na praksi	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
C5	ko sem se povezala z novimi ljudmi in veliko spoznala tudi o sebi	Spoznavanje in povezovanje na praksi	Nova poznanstva	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
C6	Spremenila sem nekatera svoja prepričanja in poglede	Sprememba prepričanj in pogledov	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
C7	Postala sem bolj odločna	Večja odločnost	Osenostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

C8	in samozavestna	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
C9	Veliko sem delala na sebi in se fokusirala tudi na osebno rast in psihično zdravje	Skrb zase	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
C10	Si bolj zaupam	Več zaupanja vase	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
C11	in imam več samozavesti	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
C12	Bolje komuniciram	Boljše komunikacijske sposobnosti	Komunikacijske spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
C13	in sem bolj sproščena med pogovorom z neznanci ter si upam prva začeti pogovor.	Samozavest pri pogovoru	Komunikacijske spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
C14	Predvsem me je pritegnil predmetik oz. program, ki je raznolik	Predmetnik	Učne vsebine	Razlog za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
C15	Zanj sem se odločila tudi zaradi tega, ker želim biti v stiku z ljudmi in jim pomagati, ko so v stiski	Želja po pomoči ljudem	Delo z ljudmi	Razlog za vpis na študij	Dodatno o socialnem delu
C16	Odločala sem se predvsem po intuiciji	Odločanje po intuiciji	Drugo	Razlog za vpis na študij	Dodatno o socialnem delu
C17	Biti pripravljen pomagati vsakomur, ki je v stiski	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
C18	Biti empatičen in skrben pri delu z ljudmi in se jim pridružiti tam, kjer so.	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
C19	Pomoč drugim, ko se nahajajo v bilokakšni stiski,	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu

C20	zagovorništvo.	Boj za človekove pravice in zagovorništvo	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
C21	Boj za pravičnost/enakopr avnost v skupnosti.	Boj za človekove pravice in zagovorništvo	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
C23	Ponavadi jim opišem, kje vse SD lahko dela	Opis zaposlitvenih možnosti	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
C24	Zagotovo empatija, pristnost, pogum in samozavest ter odločnost	Empatija, pristnost, pogum, samozavest in odločnost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
D1	Precej zgubljena - v smislu, da nisem še točno vedela kaj si želim početi, a hkrati pod pritiskom, da bi to že morala vedeti	Zmedenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
D2	Zanimalo me je veliko različnih stvari, a nobena ne dovolj, da bi vedela, da je ta prava zame	Zanimanje za različna področja	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
D3	Vedno pa sem se bolj nagibala k družboslovnim in humanističnim področjem.	Zanimanje za družboslovje	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
D4	Zanimala me je tudi umetnost, kultura in pa šport	Zanimanje za različna področja	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
D5	Od nekdanj sem bila zelo empatična in emocionalna,	Empatija	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
D6	iskrena	Iskrenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
D7	malenkost bolj zadržana in introvertirana	Zadržanost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
D8	pa vselej rada v stiku z ljudmi	Družabnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija

D9	Nisem vedela kaj točno pričakovati od študija	Brez pričakovanj	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
D10	mešani občutki med strahom pred nečim novim in pa zanimanjem in željo po novem znanju	Mešani občutki med strahom in zanimanjem	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija
D11	Nekaj novega in pomembnega je bilo zame tako odprto govoriti pred skupino sošolcev o svojih čustvih, izkušnjah, družinskem odnosu in na sploh temah, ki so sicer smatrane kakor bolj osebne ali pa celo tabu	Deljenje osebnih izkušenj in ranljivosti pred razredom	Deliti osebne izkušnje	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
D12	Poleg tega je tudi pisanje refleksij za potrebe vaj pri različnih predmetih v meni sprožilo nek proces samoraziskovanja in dajanja več pozornosti in posluha sebi in mojemu počutju	Reflektiranje kakor pričetek procesa samoraziskovanja	(Samo)refleksija	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
D13	Praksa je bila tudi nekaj zelo novega in na začetku malo strašnega, saj se nisem počutila dovolj samozavestno in kompetentno, a se je samozavest najbolj krepila prav z več praktičnimi izkušnjami (v kombinaciji z mentorsko podporo in teoretičnim znanjem).	Praksa najprej izziv, potem pa krepitev samozavesti in osebnih sprememb	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
D14	Preko prakse sem prvič tudi vstopala v stik z uporabniki SD pomoči in	Srečevanje z uporabniki in drugačnimi	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija

	storitev in spoznavala drugačne življenjske resničnosti ljudi	življenjskimi resničnostmi			
D15	in postajala vse bolj odprta.	Večja odprtost	Osebnostne značilnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D16	Zame izrednega pomena so bile tudi dve študijski izmenjavi, ki sem jih imela priložnost opraviti v tujini	Pomembnost študijske izmenjave	Študijske izmenjave	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
D17	Tam sem doživela veliko in dobila pomembne življenjske izkušnje.	Pomembne življenjske izkušnje	Študijske izmenjave	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
D18	Večino učnih vsebin na FSD-ju mi je dalo več kot le poklicno specifično znanje	Pomembnost določenih vsebin tako za strokovno kakor osebno življenje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
D19	Zdi se mi, da sem še bolj kot strokovno znanje tekom študija pridobila življenjsko znanje	Od študija dobiti več za osebni kakor strokovni razvoj	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
D20	nove poglede na sebe in na svet	Spremembe prepričanj in pogledov	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D21	Zagotovo sem se tekom študija v neki meri spremenila. V nekaterih pogledih bi se v vsakem primeru ne glede na študij, vendar pa vselej mislim, da je prav študij socialnega dela imel name velik vpliv	Opažene osebne spremembe v večji meri odvisne od študija	Kombinacija življenjskih in študijskih izkušenj	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D22	Praksa je krepila mojo strokovno in osebno samozavest	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

D23	me naredila bolj odprto do drugačnih resničnosti ljudi	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D24	bolj občutljivo do stisk drugih in sočutno	Večja občutljivost in zaznava stisk drugih	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D25	s sposobnostjo ne prenašanja stisk drugih nase in ne jemati odgovornosti za njih	Ne prevzemanje odgovornosti za stiske drugih	Postavljanje osebnih mej	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
D26	Dobila sem bolj konstruktivistični pogled na svet in zavedanje da ni ene same objektivne resnice, in da je pomembno razlikovati med dejstvi in lastnimi interpretacijami	Bolj onstruktivistični pogled na svet	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D27	S pomočjo teoretičnih vsebin sem bolje razumela strukturne neenakosti in poglobljanje teh v trenutnem družbenem sistemu ter postala bolj občutljiva na njih.	Globlje razumevanje družbenih neenakosti in občutljivost na njih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D28	Menim, da sem na faksu bila spodbujena k skrbi zase in se začela vse bolj zavedati kako pomembna je ta.	Zavedanje pomena skrbi zase in duševnega zdravja	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
D29	Posledično imam boljši odnos do sebe in tudi z ostalimi	Boljši odnos s sabo in drugimi	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D30	Sem bolj v stiku s svojimi čustvi, jih znam prepoznati in se s stiskami lažje spoprijemati	Boljše poznavanje sebe	Samopodoba	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija

D31	v konfliktih z drugimi pa iskreno komunicirati ter deliti svoje mnenje, z zavedanjem, da moje ni bolj vredno ali bolj "pravilno" od drugega.	Boljše komunikacijske sposobnosti	Komunikacijske spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
D32	Pri tem so mi pomagale predvsem vaje, kjer smo delili osebne izkušnje	Deljenje osebnih izkušenj in ranljivosti pred razredom	Deliti osebne izkušnje	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
D33	in pa pisanje refleksij	Pisanje refleksij	(Samo)refleksija	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
D34	Pomagal pa mi je tudi pogled iz perspektive moči in koncept opolnomočenja, ki se mi zdita pomembni perspektivi,	Perspektiva moči in koncept opolnomočenja	Pomembni koncepti in perspektive	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
D35	ne samo pri delu z uporabniki, ampak v odnosu z vsemi ljudmi in s sabo.	Pomembnost določenih vsebin tako za strokovno kakor osebno življenje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
D36	Prav tako so različne učne vsebine na predavanjih v meni sprožile več zanimanja za različna področja na sploh (npr. filozofija, kultura, politika, pravo...)	Več zanimanja za različna s socialnim delom povezana področja	Zanimanja	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D37	večje zanimanje kaj se v svetu dogaja	Več zanimanja za družbena dogajanja	Zanimanja	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D38	ter občutljivost na nepravilnosti, diskriminacijo, kršenje človekovih pravic.	Večja pomembnost vrednotam in občutljivost ob ne skladju z njimi	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D39	Študijske izmenjave so me	Več poguma	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe

	naredile bolj pogumno,				ob koncu študija
D40	samostojno,	Večja samostojnost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D41	iznajdljivo	Več iznajdljivosti	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D42	in pa dale tudi nek vpogled v različne učne sisteme in učne vsebine po svetu, ki se nekoliko razlikujejo od naših (npr. več neformalnih oblik učenja in spodbujanja kreativnega mišljenja, kar se mi zdi tudi zelo pomembno za socialno delo, pa se mi zdi, da nisem uspela toliko biti v stiku s takimi vsebinami na našem faksu).	Vpogled v različne učne sisteme in vsebine	Študijske izmenjave	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
D43	Vsekakor sem tekom študija tudi utrdila svoje vrednote po pravičnosti, vključenosti, enakopravnosti in spoštovanju različnosti	Utrditev že starih vrednot	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D44	postale so mi vse bolj pomembne - opazila sem namreč, da sem sedaj dosti bolj občutljiva, ko se zgodi kaj kar ni v skladu z mojimi vrednotami	Večja pomembnost vrednot in občutljivost ob ne skladju	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D45	Prav tako menim, da sem v času študija spreminjala stališča, saj sem	Spremembe v stališčih do raznih družbenih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

	pridobivala več znanja o različnih pojavih	pojavov, zaradi več znanja			
D46	in se zavedala kakšnih lastnih zasidranih predsodkov in delala na tem, da jih ozavestim in se jih znebim	Ozaveščanje lastnih predsodkov in stereotipov	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
D47	Rekla bi, da sem bolj občutljiva na stiske ljudi in jih prej zaznam,	Večja občutljivost in zaznava stisk drugih	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D48	prav tako na dogajanje po svetu. Lažje prepoznam te nepravčnosti in bolje jih razumem	Globlje razumevanje družbenih neenakosti in občutljivost na njih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D49	Bolj se zavedam lastnih privilegijev	Zavedanje lastnih privilegijev	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D50	Menim, da imam bolj pozitivno samopodobo v primerjavi z začetkom študija,	Bolj pozitivna samopodoba	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D51	bolje znam skrbeti zase in si prisluhniti.	Skrb zase	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
D52	Menim, da sem v odnosu z drugimi bolj sprejemljiva, strpna	Večja sprejemljivost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D53	potrpežljiva,	Večja potrpežljivost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D54	prilagodljiva in znam priti človeku nasproti	Večja prilagodljivost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D55	Menim, da sem enako empatična kakor že prej, ampak zdaj znam bolje postaviti osebno mejo	Bolje postavljanje osebnih mej	Postavljanje osebnih mej	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija

D56	in si ne jemati stvari preveč k srcu - ravno prav da me "razjezijo" in spodbudijo k želji po ukrepanju, po pomoči, a ne toliko da bi me potrla	Ne prevzemanje odgovornosti za stiske drugih	Postavljanje osebnih mej	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
D57	Bolje znam ljudem podeliti pohvale in komplimente, prav tako lažje vzpostavljam nove stike.	Deljenje pohval	Komunikacijske spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
D58	Bolj se zavedam kaj mi je v življenju pomembno kakor sem se v prvem letniku.	Večje zavedanje o pomembnih stvareh v življenju	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D59	Nisem zoožala svojega spektruma zanimanj in interesov, ampak ga kvečjemu razširila	Več interesov in zanimanj	Zanimanja	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
D60	Zaradi želje po pomoči ljudem in občutka, da je to Ddelo primerno zame.	Želja po pomoči ljudem	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
D61	Zanimiv se mi je zdel tudi predmetnik.	Predmetnik	Učne vsebine	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
D62	Biti socialna delavka je zame nekaj tudi zelo osebnega, saj čutim prepletenost med osebno in razvijajočo-se strokovno identiteto.	Prepletenost osebne in strokovne identitete	Prepletenost osebnega in strokovnega	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
D63	Vrednote in stališča, ki jih zavzema socialno delo kot stroka so te, ki jih cenim tudi jaz sama v svojem življenju, zato delujem vedno v skladu z njimi	Enake osebne in poklicne vrednote in stališča	Prepletenost osebnega in strokovnega	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu

D64	Povem, da gre za poklic, ki se ukvarja z raznimi družbenimi in sistemskimi problematikami in nepravilnostmi ter pa osebnimi stiskami ljudmi	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
D65	Ponavadi opišem različna delovna mesta, ki jih običajno socialni delavci in delavke zavzemajo	Opis zaposlitvenih možnosti	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
D66	in skupine ljudi s katerimi prihajajo v stik	Opis populacij s katerimi socialno delo prihaja v stik	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
D67	Menim, da kar vsak ne more dobro opravljati socialnega dela in da ni to nekaj kar se lahko samo "naučiš", ampak moraš imeti določene osebne lastnosti in značilnosti	Socialnega dela ne more opravljati vsak	Prepletenost osebnega in strokovnega	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
D68	Npr.: empatičnost, potrpežljivost, spoštovanje, zaupnost, toplina, dobrot, občutljivost, (samo)kritičnost, zmožnost refleksije, kreativnost, iznajdljivost, prijetnost, dobre komunikacijske spretnosti, poštenost, pozitivna naravnost,.	Empatija, potrpežljivost, spoštovanje, zaupnost, toplina, dobrot, občutljivost, (samo)kritičnost, refleksivnost, kreativnost, iznajdljivost, prijetnost, komunikativnost, poštenost, pozitivna naravnost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
E1	Bila sem še precej zadržana oseba, o osebnih zadevah in zasebnem življenju sem govorila le z ozkim krogom ljudi	Zadržanost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija

E2	Zanimala me je predvsem zabava, sprostitve na žurkah	Zanimanje za zabavo in sprostitve	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
E3	študij pa sem dojemala predvsem kot svojo osrednjo obveznost, v socialnem delu nisem prepoznala globljega smisla svojega delovanja oz. svojega poslanstva	Dojemanje študija kakor obveznost in ne poslanstvo	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
E4	Pričakovala sem, da pridem do poklica	Zaposlitev v prihodnosti	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
E5	in da med študijem spoznam veliko novih prijateljev	Nova prijateljstva	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
E6	Zame so bile popolnoma nove izkušnje samorazkrivanja svoje družinske situacije in dinamike že v 1.letniku študija - ljudem, ki jih sploh ne poznam	Deljenje osebnih izkušenj in ranljivosti pred razredom	Deliti osebne izkušnje	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
E7	Posebej mi je ostalo v spominu, ko sem na vajah z drugimi podelila svojo ranljivost	Deljenje osebnih izkušenj in ranljivosti pred razredom	Deliti osebne izkušnje	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
E8	Na praksi sem se srečala z uporabniki in njihovimi življenjskimi izzivi ter zgodbami, ki so se me osebno dotaknile.	Srečevanje z uporabniki in drugačnimi življenjskimi resničnostmi	Praksa	Pomembna izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
E9	Spodbudili so razmislek o mojem življenju, preoblikovala sem svojo hierarhijo vrednot in odkrila sem smisel svojega delovanja	Večje zavedanje o pomembnih stvareh v življenju	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

E10	V socialnem delu sem v številnih učnih situacijah prepoznala neko smer, v katero bi si želela, da bi se odvijalo moje življenje.	Boljše poznavanje sebe	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E11	S pomočjo študija sem okrepila tudi svoj partnerski odnos	Boljši odnos s sabo in drugimi	Samopodoba	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
E12	Prepoznala sem svoje vzorce vedenja in začela delati na spreminjanju tistih neustreznih.	Spreminjanje neustreznih vzorcev vedenja	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
E13	Naučila sem se izražanja empatije in sočutja	Več empatije	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E14	kongruentne komunikacije, soočanja s konflikti	Boljše komunikacijske sposobnosti	Komunikacijske spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
E15	premagovanja stresov in obremenitev	Boljše soočanje s stiskami	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
E16	učinkovite organizacije upravljanja s svojim časom, zapisovanja/dokumentiranja pogovorov in sodelovalnih procesov z ljudmi	Organizacijske spretnosti	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
E17	pozitivnega pogleda na svet (preko koncepta perspektive moči)	Bolj pozitiven pogled na svet	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E18	Veliko pogosteje sem začela prakticirati samorefleksijo in introspekcijo	Pogostejše samoreflektiranje in introspekcija	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
E19	Med izobraževanjem sem prepoznala svoje predsodke do	Ozaveščanje lastnih predsodkov in stereotipov	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija

	določenih ranljivih skupin ljudi				
E20	Študij je pripomogel k temu, da sem se lažje orientirala tudi na področju politike, prepoznala politične stranke, ki so kompatibilne z mojimi idejami, stališči	Večja politična razgledanost in aktivnost	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E21	Sem veliko zrelejša,	Večja zrelost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E22	odgovorna,	Večja odgovornost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E23	zavedam se stisk ljudi	Večja občutljivost in zaznava stisk drugih	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E24	aktivno prisluhnem, vendar znam postaviti in vzdrževati osebne meje.	Bolje postavljanje osebnih mej	Postavljanje osebnih mej	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
E25	Po študiju sem precej bolj odprta oseba,	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E26	asertivna	Večja asertivnost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E27	in komunikativna	Večja zgovornost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
E28	Zavedam se pomena duševnega zdravja in skrbi zase pri opravljanju poklica socialne delavke/delavca.	Zavedanje pomena skrbi zase in duševnega zdravja	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
E29	Pridobila sem veliko znanja in številne izkušnje dela z različnimi	Več izkušenj in znanja	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija

	populacijami, ki so me zagotovo spremenile ter izoblikovale v osebo, kakršna sem danes				
E30	Zaradi veselja do dela z ljudmi	Ljubezen do dela z ljudmi	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
E31	Zaupnica, odgovorna podpornica in sočutna sogovornica ljudi, ki se soočajo s stiskami ter življenjskimi izzivi	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
E32	Delo z ranljivimi skupinami ljudi ter z osebami, ki se znajdejo v življenjski situaciji, kjer potrebujejo nekoga, da jih podpre	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
E33	in prepozna njihove potenciale. Fokus dela z ljudmi je na tem, da jih podpremo na način, da bodo svoje težave v prihodnje zmožni reševati sami	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
E34	Seveda. Asertivnost, empatija, sočutnost, ekstrovertiranost, potrpežljivost, vedoželjnost	Asertivnost, empatija, ekstrovertiranost, potrpežljivost, vedoželjnost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
F1	Bila sem precej odprta,	Odprtost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
F2	a obenem naivna	Naivnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
F3	premalo kritična ob večjih vprašanjih v smislu pogleda na svet	Naivnost	Osebnostne značilnosti		

F4	Veliko prakse - to je, bi rekla, tisto, kar odlikuje FSD	Veliko prakse kot pozitivna stvar študija	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
F5	V prvem letniku sem se takoj v prvih mesecih seznanila z moškim, ki je bil samomorilen. To je precej vplivalo na moj nadaljnji pogled na delo - in tj., da stvari niso idealne, da ljudje živijo v težkih razmerah in da se soočajo s različnimi duševnimi težavami in stiskami	Srečevanje z uporabniki in drugačnimi življenjskimi resničnostmi	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
F6	Sicer pa so mi v spominu ostale vaje in tudi predavanja prodornih profesorjev, nanje še večkrat pomislim in mi v mislih odzvanjajo nekatera predavanja.	Predavanja in vaje določenih profesorjev	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
F7	Name so vplivali tudi kolegi - predvsem tisti, ki so imeli mnenje in so bili kritični ter na nek način dovolj drzni, da so stali za tistim, kar so govorili.	Vzor sošolcev in sošolk, ki so delili svoje kritično mnenje	Deliti osebne izkušnje	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
F8	Rekla bi, da je moj obči pogled veliko bolj "objektiven" in ne več tako "rožnato" obarvan kot v prvih mesecih študija	Bolj realističen in manj idealističen pogled na svet	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
F9	Seznanila sem se z različnimi družbenimi skupinami,	Boljše razumevanje raznih družbenih pojavov	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
F10	na stvari gledam z bolj oddaljeno	Drugačen način mišljenja	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe

	perspektivo - sposobna sem narediti korak nazaj in kritično oceniti situacijo				ob koncu študija
F11	Ocenjujem, da sem v prvih mesecih in letih študija velikokrat odreagirala precej čustveno - stvari so se me lahko precej dotaknile. To ne pomeni, da se me danes ne, temveč zgolj da zmorem "skanalizirati" proces in se nanj ne čustveno vplesti.	Ne prevzemanje odgovornosti za stiske drugih	Postavljanje osebnih mej	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
F12	Do družbenih pojavov in dogodkov vzpostavljam precej analitično vez - skušam jih pogledati od zunaj, poiskati verodostojne informacije, ki so znanstveno preverljive in dokazljive.	Bolj analitičen pogled in iskanje preverljivih informacij	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
F13	Študij je bil druga izbira - naključje je torej želelo, da sem postala študentka socialnega dela, a mi ni niti malo žal	Študij socialnega dela ni bil prva izbira	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
F14	Delati ZA in Z ljudmi	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
F15	Ker mnogokrat zaznam negativno asociacijo v zvezi s stroko, ljudi najprej povprašam, kakšne so njihove izkušnje, kaj se jim je zgodilo, zakaj menijo tako.	Raziskovanje vzrokov za negativno mnenje družbe	Negativno mnenje družbe	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu

F16	Sicer pa dobivam predvsem vprašanja: "Kaj pa lahko delaš?" Ljudje še vedno lažje razumejo nek poklic, če ga lahko vežejo na konkretno dejavnost. Takrat pričnem razlagati o raznolikosti in širini socialnega dela in	Širok spekter področij socialnega dela	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
F17	delu z raznovrstno populacijo	Opis zaposlitvenih možnosti	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
F18	Vedno pa povem, da je socialno delo stroka ljudi, da je to stroka, kjer naj bi prevladovali enakopravni odnosi, brez hierarhije z uporabniki in da gre za to, da se v posamezniku vedno že skriva rešitev, le mora jo znati poiskati	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
F19	Socialni delavec mora poznati problematiko, s katero se sooča in biti do nje odprt, ustvarjalen,	Poznavanje problematike področja dela	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
F20	empatija (ki jo nadgrajuješ),	Nadgradnja empatije	Mogoče naučiti	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
F21	kar želim še posebej izpostaviti je pripravljenost se vseskozi učiti. Raziskovalni duh bi nas moral torej vselej voditi - ne le v smeri znanstvene (četudi je to zelo, zelo pomembno!) namembnosti,	Radovednost, vedoželjnost, raziskovalni duh	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu

	temveč v smislu, da si dovolimo raziskovati skupaj z ljudmi				
G1	Naivna, nerazgledana,	Naivnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
G2	polna energije,	Ekstravertnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
G3	željna znanja.	Vedoželjnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
G4	zanimalo me je vse v zvezi z družbo.	Zanimanje za družboslovje	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
G5	Od študija sem pričakovala, da me bo naučil prepoznati in delati z ranljivimi skupinami, znati se pogovarjati, biti odprt za različnost	Znanje koristno za osebno in poklicno življenje	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
G6	V spominu je v ospredju le kakšen profesor, s katerim se nisem strinjala v pogledih na svet	Nestrinjanje s stališči profesorjev	Odnos profesorjev	Pomebne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
G7	V letih študija sem se naučila predvsem morale, etike	Morala in etika	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
G8	Postala sem bolj razgledana, česar pa ne pripisujem toliko študiju kot večinoma življenju nasploh z dodatkom študija	Večja razgledanost, kot rezultat življenjskih in študijskih izkušenj	Kombinacija življenjskih in študijskih izkušenj	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
G9	Postala sem manj naivna, naučila sem se da imam lahko svoje mnenje,	Ustvariti svoje lastno stališče med različnimi ekstremi	Izražanje lastnega mnenja	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
G10	čeprav tudi tega fakulteta oziroma profesorji ne dopuščajo	Ne dopuščanje profesorjev do različnih mnenj	Odnos profesorjev	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
G11	Predvsem bi izpostavila to, da sem spoznala različna področja	Boljše razumevanje raznih družbenih pojavov	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija

	socialne, različne probleme, s katerimi nisem bila seznanjena prej				
G12	Ja, menim da lahko dobimo nove vrednote.	Ustvarjanje novih vrednot tekom študija	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
G13	Do nekaterih družbenih pojavov sem tekom izobraževanja spremenila/dopolnila a mnenje, do nekaterih je ostalo isto	Sprememba prepričanj in pogledov	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
G14	Vendar je pri oblikovanju mojega mnenja imel vpliv tako fakulteta kot moja osebnost in okolica.	Vpliv osebnosti, okolice in študija na oblikovanje mnenja	Kombinacija življenjskih in študijskih izkušenj	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
G15	Danes sem do nekaterih družbenih pojavov bolj kritična,	Večja kritičnost do družbenih neenakosti	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
G16	lažje razumem prepletenost oz kompleksnost družbe	Boljše razumevanje raznih družbenih pojavov	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
G17	Lažje se postavim zase, (kar so me naučila leta in življenje)	Opažene osebne spremembe, zaradi dolgega življenjskega obdobja	Študijsko nepogojene spremembe	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
G18	mi je žal, da se nisem znala tako že tekom študija, da bi izrazila svoje mnenje, ki je velikokrat na fakulteti nezaželeno	Ne dopuščanje profesorjev do različnih mnenj	Odnos profesorjev	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
G19	Ker rada delam z ljudmi	Ljubezen do dela z ljudmi	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
G20	ker me zanima družba in sploh družbeni problemi.	Zanimanje za družboslovje	Učne vsebine	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu

G21	Socialna delavka pomeni, da ljudi sliši, da jih skupaj z njimi poskušaš usmerjati, da najdejo pravo pot. Pomeni, da jim dam možnost, da popravijo svoje življenje, kjer je potrebno popravilo in jih ob tem podpiram	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
G22	Je usmerjanje in pomoč ljudem, ki so v stiski, da najdejo spet njihovo pravo pot	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
G23	Potrpežljivost na prvem mestu. Empatija, zmožnost kontroliranja izražanja čustev, misli, kritičnost	Potrpežljivost, empatija, čustvena odprtost, kritičnost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
H1	Pripravljena na nova prijateljstva	Nova prijateljstva	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
H2	malce razočarana, ker je bilo socialno delo moja druga izbira	Razočaranje ob pričetku študija	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija
H3	Pričakovala sem, da bo velik poudarek na psihologiji in svetovanju.	Več psiholoških in svetovalnih učnih vsebin	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
H4	Nenavadno/novo je bila inkluzivnost. Profesorji in asistenti zelo sprejemajoči do vseh	Inkluziven in sprejemajoč odnos profesorjev	Odnos profesorjev	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
H5	v bistvu je bila celotna atmosfera taka. Imela sem občutek, da sem lahko, to kar sem.	Inkluzivna in sprejemajoča atmosfera na fakulteti	Odnos profesorjev	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
H6	V spominu mi je tudi prijaznost s strani vseh zaposlenih	Prijaznost zaposlenih	Odnos profesorjev	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
H7	V začetku se mi je zelo uporaben	Uporabnost določenih	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija

	predmet zdel Vzpostavljane delovnega odnosa, tam sem se veliko naučila za prakso	predmetov za prakso			
H8	V bistvu sem postala veliko bolj sramežljiva, če se da, se izognem govoriti na predavanjih ali vajah.	Večja zadržanost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
H9	Zdi se mi, da sem kompetentna in samozavestna pri svojem delu, predvsem na svojem področju	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
H10	Definitivno sem pridobila nove vrednote - sem npr veliko bolj obutljiva do raznih rasizmov	Večja pomembnost vrednotam in občutljivost ob ne skladju z njimi	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
H11	Nisem spremenila stališč do družbenih pojavov	Ni sprememb v stališčih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
H12	sem bila že pred začetkom študija kar odprta	Odprtost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
H13	poznam pa vec specifik raznih družbenih skupin, ki mi pomagajo razumeti njihov položaj	Boljše razumevanje raznih družbenih pojavov	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
H14	Bolj samozavestna pri izvajanju pogovorov,	Večja samozavest pri pogovoru	Komunikacijsk e spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
H15	bolj odprta,	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
H16	imam neko empatijo in senzibilnost	Več empatije	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
H17	Ni bila moja prva izbira,	Študij socialnega dela ni bil prva izbira	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu

H18	se mi je to zdelo najbližje poklicu psihologinje.	Zanimanje za psihološke teme	Učne vsebine	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
H19	Biti tu za človeka v težkih trenutkih, olajšati življenje z omogočanjem dostopa do raznih virov, biti zagovornik	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
H20	omenim še razna možna delovna mesta, da si lažje predstavljajo	Opis zaposlitvenih možnosti	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
H21	Najboljše so tiste socialne delavke, ki so odprte, senzibilne in imajo visoko mero empatije	Odprtost, občutljivost in empatija	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
I1	Nisem imela nobenih pričakovanj	Brez pričakovanj	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
I2	sem bila kar zgubljena	Zgubljenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
I3	Na socialno delo sem šla zato, ker sem vedela, da rada pomagam ljudem, nisem pa sploh vedela, če mi bo to vseč	Ljubezen do dela z ljudmi	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
I4	Razbila sem veliko stereotipov, ki sem jih imela sama	Ozaveščanje lastnih predsodkov in stereotipov	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
I5	Začela sem razmišljati bolj »open-minded«.	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I6	Do stvari, ki se dogajajo okoli mene, ne moram več ostati pasivna	Večja aktivistična naravnost	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I7	Najbolj mi bosta v spominu ostali Erasmus izmenjavi	Pomembnost študijske izmenjave	Študijske izmenjave	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
I8	Razmišljam drugače,	Drugačno mišljenje	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

I9	zrastla sem kot oseba	Osebnostna rast	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I10	ki sem bolj dovzeta za družbena dogajanja	Več zanimanja za družbena dogajanja	Zanimanja	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I11	Postala sem tudi politično bolj aktivna in se vključevati v različne sfere družbenega življenja, o katerih prej sploh nisem razmišljala in v katere se prej nisem vtikala, ker sem mislila, da se me ne tiče	Večja politična razgledanost in aktivnost	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I12	Moja samopodoba se je izboljšala,	Bolj pozitivna samopodoba	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I13	postala sem bolj samozavestna in se izboljšala v javnem nastopanju	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I14	Definitivno bolje vem kdo sem, kaj mi je všeč in kaj mi ni	Boljše poznavanje sebe	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I15	Osamosvojila sem se in postala neodvisna, ter zelo samozadostna	Večja samostojnost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
I16	Delati za ljudi z ljudmi	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
I17	Pomoč ljudem	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
I18	Moraš biti pripravljen sprejeti različne poglede na svet in biti odprt za različnost.	Sprejemanje raznolikosti, odprtost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
I19	Vseč ti mora biti delo z ljudmi	Ljubezen do dela z ljudmi	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti	Dodatno o socialnem delu

				socialne delavke	
J1	Zmedena,	Zmedenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
J2	neorganizirana,	Neorganiziranost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
J3	odtujena od same sebe.	Odtujenost od sebe	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
J4	Zanimalo me je bolj dogajanje v Ljubljani kot pa sam študij	Zanimanje za zabavo in sprostitve	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
J5	Sam študij mi je bil dokaj lahek, na trenutke ne zanimiv in ne koristen sploh 1. in 2. letnik	Razočaranje ob pričetku študija	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija
J6	z modulom se je to spremenilo	Več znanja pri določenih predmetih	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
J7	Prišla sem s pričakovanji, da bom izvedela trike, prijeme kako bom lažje svetovala in se pogovarjala z uporabniki in jim pomagala, seveda iz stališča vsevednega in tistega, ki točno ve kaj dana oseba potrebuje. To se je skozi študij spremenilo, na mojo srečo!	Napačna predstava o študiju socialnega dela	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
J8	Zavedanje da, če bom jaz v redu, bodo tudi drugi v redu, da ne projeciraš svojih izkušenj, problemov na sogovornike,	Povezanost odnosa med sabo in drugimi	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
J9	se res vedno REFLEKTIRAŠ	Pogostejše samoreflektiranje in introspekcija	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija

J10	Sprašuješ če si razumel prav sogovornika,	Preverjanje razumevanja	Komunikacijske spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
J11	opazuješ neverbalno govorico jo nagovoriš!	Upoštevanje neverbalne komunikacije	Komunikacijske spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
J12	Predvsem pa da si radoveden	Vedoželjnost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
J13	da veš da ni tvoja resnica edina resnica in da je vse samo percepcija nas samih, naših izkušenj	Bolj konstruktivističen pogled na svet	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
J14	to znanje sem dobila pri predmetu sinergetika, ki mi je res ostal v spominu in pri srcu,	Več znanja pri določenih predmetih	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
J15	lahko bi pa enako rekla za vse predmete pri modulu psihosocialna podpora in pomoč, ki veliko pripomorejo k temu kar bi potreboval dober socialni delavec	Uporabnost določenih predmetov za prakso	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
J16	Razočarana pa sem bila nad psihologijo v prvem letniku, saj od nje nisem dobila nobenega znanja, žal ... zdi se mi zelo pomemben spekter socialnega dela, zato bi mogel biti tudi povdarek na njej.	Razočaranje nad določenimi predmeti	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
J17	Definitivno moj pogled se je drastično spremenil, do same sebe	Velika sprememba v pogledu nase	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

J18	tudi do samega študija	Sprememba prepričanj in pogledov	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
J19	Ta študij ni bil moja prva izbira	Študij socialnega dela ni bil prva izbira	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
J20	odpor je bil ker je družba okoli mene povdarjala kako je ta faks »težek«, to lahko vsak naredi in sem se počutila iz tega vidika manjvredno in nisem znala niti stati za tem kaj študiram	Doživljanje odpora do študija kot posledica negativnih komentarjev	Negativno mnenje družbe	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
J21	zdaj vem da bi zelo težko vsak bil socialni delavec, mislim da se tudi skozi sam študij težko naučiš biti ampak more biti nekaj v tebi, da znaš sodelovati z ljudmi.	Socialnega dela ne more opravljati vsak	Prepletenost strokovnega in osebnega	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
J22	Samozavestnejša, bolj odločna,	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
J23	željna novega znanja,	Vedoželjnost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
J24	manj odtujena od sebe (se definitivno bolj poslušam in slišim)	Boljše poznavanje sebe	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
J25	Že od nekdaj čutim, da mi je delo z ljudmi naklonjeno in imam nekakšen čut za njih.	Ljubezen do dela z ljudmi	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
J26	Sodelavka, soustvarjalka dobra vila za in z uporabniki	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
J27	Nekaj kar ne more opravljati in delati vsak	Socialnega dela ne more opravljati vsak	Prepletenost osebnega in strokovnega	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu

J28	srčnost, čutnost, prijaznost	Srčnost, čutnost, prijaznost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
K1	Bila sem vedoželjna novih znanj in spoznanj.	Vedoželjnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
K2	Zanimalo me je kaj vse se bom na fakulteti naučila	Zanimanje za študij	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
K3	sem pa pričakovala veliko več praktičnih usmeritev - praktičnega znanja	Več praktičnega znanja	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
K4	Na fakulteti me je presenetilo to, da so profesorji zelo odprti do nekaterih tem, a hkrati niso pripravljeni sprejeti drugačnega mnenja oziroma niti vzpostaviti dialoga na nekaterih področjih.	Odprtost in zaprtost profesorjev hkrati	Odnos profesorjev	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
K5	Glede učnih vsebin - so profesorji in predmeti, ki so name naredili poseben vtis oz. sem od njih odnesla več kot od drugih - tudi več uporabnih znanj za vsakdanje življenje (eden izmed teh je zagotovo predmet socialno delo v VIZ)	Pomembnost določenih predmetov tako za strokovno kakor osebno življenje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
K6	Na veliko stvari sem začela gledati drugače	Sprememba prepričanj in pogledov	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
K7	Sama prihajam iz verne družine, bila sem vzgojena v katoliški veri (ne v fanatičnemu smislu, a vseeno so mi bile skozi vzgojo podane	Tradicionalne vrednote	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija

	vrednote, ki jih je dan danes nekoliko manj).				
K8	Na fakulteti sem na nekateri stvari dobila drugačen, svež pogled	Sprememba prepričanj in pogledov	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
K9	In moram reči, da sem sama glede marsičesa ubrala srednjo pot - naučila sem se, da ni vse črno belo in da v marsikaterem primeru zame ne ustreza ne pogled fakultete, ne cerkve (če vzamem za primerjavo to dvoje). Ampak neka srednja, "moja" pot.	Ustvariti svoje stališče med različnimi ekstremi	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
K10	Pogleda nase nisem spremenila	Ne sprememljen pogled nase	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
K11	Sem pa ugotovila, da je prav, da imam svoje mišljenje in da za njim stojim.	Drugačen način mišljenja	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
K12	Da ni nujno, da se podredim mentaliteti fakultete, ki hoče izbrisati vse vrednote povezane s tradicionalno družino. Obenem pa lahko podpiram partnersko zvezo (med istospolnimi partnerji) in njihovo družino.	Ustvariti svoje stališče med različnimi ekstremi	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
K13	Na svetu je dovolj prostora za vse. In naučila sem se, da samo zaradi svoje družine in na drugi strani zaradi fakultete na kateri sem doštudirala, ne rabim zavzeti ne	Ustvariti svoje stališče med različnimi ekstremi	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

	ene, ne druge skrajnosti.				
K14	Sem starejša, modrejša, z več izkušnjami iz prakse in iz življenja.	Praktične in osebne izkušnje	Kombinacija življenjskih in študijskih izkušenj	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
K15	zdaj se bolj kot kadarkoli zavedam, da ne vem in ne znam vsega in da se učenje (predvsem pa v naši stroki), nikoli ne konča.	Zavedanje o lastni nevednosti	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
K16	Ker sem si želela delati z ljudmi, jim pomagati	Želja po pomoči ljudem	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
K17	Biti glas za ljudi, ki glasu nimajo.	Boj za človekove pravice in zagovorništvo	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
K18	Jim pomagati, jih usmeriti in jim dati prostor, da so, to kar so in da lahko brez obsojanj izrazijo svoje mnenje - ki je vredno in je slišano!	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
K19	Komunikativnost, prilagodljivost, sprejemanje raznolikosti	Komunikativnost, prilagodljivost, sprejemljivost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
L1	Bila sem veliko bolj individualistična	Individualističnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
L2	Zanimala me je psihologija, psihopatologija	Zanimanje za psihologijo	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
L3	umetnost, ples	Zanimanje za različna področja	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
L4	Moja pričakovanja so bila, da se bom veliko ukvarjala in učila o ljudeh, nekaj več o psihologiji, nekaj več o delu na	Več psiholoških in svetovalnih učnih vsebin	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija

	področju psihosocialne podpore in svetovanja.				
L5	Prave ideje o socialnem delu sploh nisem imela	Napačna predstava o študiju socialnega dela	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
L6	Kar mi je bilo posebno novo, je bilo delo v skupinah, skupinski projekti in nasploh širjenje perspektive iz glave posameznika v družbo.	Delo v skupinah in širjenje perspektiv	Pomembni koncepti in perspektive	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
L7	Na faksu sem tudi spoznala termina soustvarjanje in po-moč, ki sta drastično vplivala na moje dojemanje dela z in pomoči ljudem.	Soustvarjanje in po-moč	Pomembni koncepti in perspektive	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
L8	Poglobljeno sem se spoznala tudi s področjem travme, ki je prav tako naredilo velik vtis name - od takrat sem na travmo pozorna vsak dan in še o njej še vedno redno učim,	Pomembnost določenih vsebin tako za strokovno kakor osebno življenje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
L9	kot tudi modulski predmet, kjer smo spoznali področje pomoči z umetnostjo.	Drugačne oblike pomoči	Pomembni koncepti in perspektive	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
L10	Hkrati sem spoznavala, da besede SO sloni,	Zavedanje o teži besed	Pomembni koncepti in perspektive	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
L11	hkrati pa, da je ljudem možno pomagati tudi onkraj pretirane uporabe besed s pomočjo drugih medijev	Drugačne oblike pomoči	Pomembni koncepti in perspektive	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
L12	Na praksi sem doživela veliko, ta	Veliko doživetij na praksi	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija

	čas si bom gotovo zapomnila				
L13	- tam sem se veliko naučila o tem, kako delujejo mladi dandanes, kako na človeka vpliva nasilje doma, kako nanj vpliva revščina, kakšno je življenje marginaliziranih in tudi travme ljudi, ki danes trpijo z duševno boleznijo	Spoznavanje določenih področij socialnega dela	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
L14	Vsekakor sem se zelo spremenila.	Velika osebnostna sprememba	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L15	Postala sem bolj usmerjena v družbo, željna sodelovanja z ljudmi (lepoto sem našla v soustvarjanju)	Več zanimanja za družbena dogajanja	Zanimanja	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L16	dobila sem rahel odpor do avtoritete	Bolj demokratična stališča	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L17	in sem postala bolj aktivna državljanka, aktivistka,	Večja politična razgledanost in aktivnost	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L18	ki podpira demokracijo	Bolj demokratična stališča	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L19	Ovrgla sem marsikatero tabuje in se zato lahko odprto pogovarjam o marsičemu, kar drugim povzroča nelagodje, strah in sram	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L20	ter sem pogosto zato točka, na katero se lahko obrnejo prijatelji in znanci v stiski	Pomoč prijateljem in znancem v stiski	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

L21	Poleg tega sem usvojila razumevanje o epistemologiji, ki me podpira pri tem, da človeka ne profiliram in ne določam njegovega razmišljanja temveč prislunim in si trudim res slišati, razumeti njegov pogled	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L22	Moje vrednote so se nekoliko spremenile,	Ustvarjanje novih vrednot tekom študija	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L23	nekoliko ostale iste, vsekakor pa je na to vplival tudi študij.	Utrditev že starih vrednot	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L24	Sama sem sebe morda na nekih točkah pomanjšala - nisem center sveta in včasih ne center svojega življenja - pomembno je skupno bolj kot individualno dobro (ali pač oboje)	Spoznanje o pomembnosti skupnega dobrega	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L25	sem bolj skromna.	Večja skromnost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L26	Hkrati sem dobila veliko samozavesti kar se tiče mojih socialnih spretnosti.	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L27	Spremenila sem pogled na večino marginaliziranih skupin in glede družbenih pojavov.	Spremembe v stališčih do raznih družbenih pojavov, zaradi več znanja	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L28	Revščina, brezposelnost, brezdomstvo niso več odgovornost in krivda le posameznika, temveč družbe, sistema in spleta	Globje razumevanje družbenih neenakosti in občutljivost na njih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

	živiljskih okolijščin.				
L29	Źrtev nasilja mnogokrat nima izbire, moči ali podpore in se zato ne izloči iz kroga nasilja.	Globje razumevanje družbenih neenakosti in občutljivost na njih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L30	Ljudje smo občutljivi na jezik in vsak si Źeli biti vključen, Źeli nekam pripadati	Globje razumevanje družbenih neenakosti in občutljivost na njih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L31	Sem pa vsekakor bolj samozavestna, trdna	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L32	in se pripravljena odzivat, borit zase in druge	Večja aktivistična naravnost	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L33	Imam širši pogled in razumevanje na socialne probleme, ki se manifestirajo tudi kot problemi posameznika.	Boljše razumevanje raznih družbenih pojavov	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
L34	Sem aktivistična in bolj zainteresirana za družbenopolitično dogajanje na svetu ali vsaj v Evropi	Večja politična razgledanost in aktivnost	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L35	Sem tudi bolj sočutna,	Več empatije	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L36	potrpežljiva,	Večja potrpežljivost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L37	odprta in neobsojajoča	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
L38	Źelela sem faks, kjer lahko osebno rastem.	Źelja po osebni rasti	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
L39	in se učim o ljudeh in pomoči le tem, da lahko v svoje in	Źelja po pomoči ljudem	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu

	družbeno dobro delujem tudi profesionalno			socialnega dela	
L40	Všeč mi je bilo tudi to, da imamo ogromno prakse,	Veliko prakse	Učne vsebine	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
L41	da se lahko po koncu zaposlim na zelo širokem spektru položajev in namestitev.	Zaposlitvene možnosti	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
L42	Se boriti za pravice, dostojno življenje in dobrobit posameznika, ki je del družbe in tako žrtev negativnih in pozitivnih vplivov le-te.	Boj za človekove pravice in zagovorništvo	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
L43	Pomeni biti senzitivna na nepravilnost in neenakosti ter se na to primerno odzivati. Pomeni biti aktivistična.	Boj za človekove pravice in zagovorništvo	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
L44	Pomeni tudi biti sočutna, odprta, brez predsodkov in stereotipov, razumevajoča, a usmerjena v spremembo, soustvarjanje in srečanje.	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
L45	Je stroka, ki se ukvarja z ljudmi, ki so potisnjeni na rob družbe, ki se srečujejo s hudimi življenjskimi stiskami in z ljudmi, ki si sami ne morejo več pomagati	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
L46	Smo tisti, ki opolnomočamo, ki soustvarjamo, razumemo in delamo z ljudmi in skupnostjo.	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu

L47	Osebna trdnost, samozavest, samoreflektivnost, zmožnost samoreguliranja, asertivnost, odgovornost, sočutnost, čustvena inteligenca, odzivnost	Osebna trdnost, samozavest, zmožnost samorefleksije in samoreguliranja, asertivnost, odgovornost, čustvena inteligenca, odzivnost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
M1	Še bolj preplašena,	Nesamozavest	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
M2	nisem popolnoma vedela kaj si želim početi in kako,	Zmedenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
M3	vedela pa sem, da se želim ljudem pomagati.	Želja po pomoči ljudem	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
M4	Mislim, da sem na socialno delo gledala bolj idealistično. Zavedala sem se, da bom slišala veliko žalostnih zgodb, a vseeno mislim, da se nisem popolnoma zavedala težavnosti tega dela.	Napačna predstava o študiju socialnega dela	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
M5	Mislim, da sem bila bolj zgubljena	Zmedenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
M6	Ideja o vodenju pogovora mi je bila grozna, čeprav me še zdaj preplaši	Nesamozavest	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
M7	Zame je bilo veliko novega, seveda znanja socialnega dela in način dela z ljudmi	Novo znanje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
M8	Pa tudi uporabnost nekaterih stvari tudi za osebno življenje	Pomembnost določenih vsebin tako za strokovno kakor osebno življenje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
M9	Odkrila sem to, da me seksizem in spolne vloge zelo	Več zanimanja za različna s socialnim delom	Zanimanja	Osebnost	Opažene spremembe

	zanimajo oziroma je to tema, ki mi je pomembna, prav tako pa področje nasilja	povezana področja			ob koncu študija
M10	Šele skozi študij sem tudi bolje začela razumeti kaj vse je nasilje in kako v takem primeru sodelovati z uporabniki.	Boljše razumevanje raznih družbenih pojavov	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
M11	Ob tem sem se začela zavedati, da se je tudi pri meni v otroštvu pojavljalo nasilje	Uvid	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Ključni vplivi tekom študija
M12	Na praksi sem spoznala tudi področje rejništva, ki se me je dotaknilo in ostalo z mano	Spoznavanje določenih področij socialnega dela	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
M13	Mislim, da mi je študij socialnega dela dal predvsem večjo občutljivost za ljudi z različnimi težavami	Večja občutljivost in zaznava stisk drugih	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
M14	Izvedela sem bolj kaj je tisto kar mi je pomembno	Večje zavedanje o pomembnih stvareh v življenju	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
M15	Naučila pa sem se tudi drugačnega komuniciranja, tudi v zasebnem življenju (jaz sporočila,...).	Boljše komunikacijske sposobnosti	Komunikacijske spretnosti	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
M16	Sem verjetno podrla tudi nekatere stereotipe, ki so bili malo prikriti	Ozaveščanje lastnih predsodkov in stereotipov	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
M17	Odkrila sem, da so določene šale lahko škodljive, tudi če so "le šale"	Zavedanje o teži besed	Pomembni koncepti in perspektive	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
M18	Ne vem, če bi rekla, da sem pridobila nove vrednote	Ni novih vrednot	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

M19	sem pa pridobila novo znanje v povezavi z razumevanjem ljudi	Znanje o delu z ljudmi	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
M20	Nisem spremenila določenih stališč, se pa jih bolj zavedam	Večje zavedanje o stališčih	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
M21	neodobravanje nasilja, strpnost do drugačnosti seksizem, ki je še vedno prisoten,	Večja kritičnost do družbenih neenakosti	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
M23	drugačen pogled tudi na neprostovoljne uporabnike, itd.	Neprostovoljni uporabniki	Pomembni koncepti in perspektive	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
M24	Nase tudi nisem posebno spremenila pogled	Ne spremenjen pogled nase	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
M25	mislim pa, da me je študij izoblikoval v še bolj strpno osebo in osebo, ki se trudi ignorirati stereotipa in poskuša sprejemati drugačnost	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
M26	Mislim, da sem v strokovnem okolju bolj sproščena in me ni tako strah sodelovanja z uporabniki	Več poguma	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
M27	Mislim, da se bolj zavedam določenih težav v družbi in stvari, ki bi jih bilo potrebno spremeniti	Večja kritičnost do družbenih neenakosti	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
M28	počutim pa se bolj "kompetentno" za pomoč nekaterim skupinam ljudi	Znanje o delu z ljudmi	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
M29	Ker sem želela pomagati ljudem, nisem pa popolnoma vedela kako bi to storila. Socialno delo se mi	Želja po pomoči ljudem	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu

	je zdelo korak k temu				
M30	Pomagati ljudem v stiski, delati za ljudi, ozaveščati, stati ob strani	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
M31	Na žalost v trenutnem sistemu pomislim tudi na birokracijo	Birokracija	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
M32	in neko splošno negativno gledanje na socialno delo s strani širše populacije	Negativna predstava družbe o socialnem delu	Negativno mnenje družbe	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
M33	Opišem jim področja dela,	Širok spekter področij socialnega dela	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
M34	da smo naravnani na pomoč različnim populacijam ljudi	Opis populacij s katerimi socialno delo prihaja v stik	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
M35	da delamo na način, da osebi pomagamo priti do rešitve, ki je zanjo najboljša in ne do take, ki bi jo mi želeli, saj delamo zanje.	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
M36	Da osebam ne povemo kaj naj naredijo (razen nalog in sprememb, ki so nujne) ampak jih vodimo v smer, da to sami odkrijejo	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
M37	Strpnost, želja po pomoči, empatija, razumevanje, sprejemanje drugačnosti, tudi kritičnost do stroke in sistema	Strpnost, želja po pomoči, empatija, razumevanje, sprejemljivost, kritičnost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
M38	Menim pa, da zgovornost ni nekaj, kar moraš nujno imeti, saj se ob vadbi vodenju pogovora to lahko tudi naučiš.	Vodenje pogovora se da naučiti	Mogoče naučiti	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu

N1	Bila sem precej zmedena glede svoje osebnosti, nisem popolnoma vedela kam spadam	Zmedenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
N2	in kako sprejeti samo sebe, se imeti rada takšna kot sem	Nesamozavest	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
N3	Vedela sem, da želim na svoji karierni poti delati v dobro ljudi, pomagati, zagovarjati tiste, ki tega sami ne zmorejo	Želja po pomoči ljudem	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
N4	ter se naučiti čim več o psihologiji ljudi, osebnih stikih, dinamiki odnosov itd	Zanimanje za psihološke teme	Učne vsebine	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
N5	Nisem vedela, kaj pričakovati, sem pa upala na najboljše.	Brez pričakovanj	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
N6	Tuje mi je bilo govoriti o sebi, svojih občutkih,	Deljenje osebnih izkušenj in ranljivosti pred razredom	Deliti osebne izkušnje	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
N7	reflektirati svoja doživetja...	Reflektirati	(Samo)refleksija	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
N8	Menim, da sem se tekom študija veliko naučila predvsem o sebi, kakšna oseba sem	Boljše poznavanje sebe	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
N9	kako delati z ljudmi, kaj je v odnosih pomembno, kakšne so specifične določene populacije itd.	Znanje o delu z ljudmi	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
N10	Praksa je bila vsako leto različna - skozi delo na praksi sem lažje ugotovila, katero področje SD me zanima	Spoznavanje določenih področij socialnega dela	Praksa	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
N11	V sebi sem še vedno ista oseba, a	Več izkušenj in znanja	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe

	imam več izkušenj in znanja				ob koncu študija
N12	Situacije, ki so se mi v 1.letniku zdele brezupne (npr. v mojem osebnem življenju), danes lažje sprejemem, lažje tudi najdem rešitve za izzive, ki mi jih življenje prinaša	Boljše soočanje s stiskami	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
N13	Lahko rečem, da sem osebnostno zrastle,	Osebnostna rast	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
N14	glede določenih družbenih pojavov sem spremenila mnenje	Spremembe v stališčih do raznih družbenih pojavov, zaradi več znanja	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
N15	znam bolje sprejemati kritiko	Boljše sprejemanje kritike	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
N16	in tudi kritično razmišljati,	Večja kritičnost do družbenih neenakosti	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
N17	se postaviti v kožo sogovornika	Več empatije	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
N18	iskati rešitve, kjer jih drugi ne vidijo	Večja iznajdljivost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
N19	Ker sem začutila, da je moje poslanstvo delati za ljudi, jim stati ob strani, nuditi pomoč in podporo, ko jo potrebujejo.	Želja po pomoči ljudem	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
N20	Socialna delavka pomeni biti družbeno odgovorna oseba, z veliko mero empatije, sprejemanja, ki vse ljudi vidi kot	Pomoč in podpora ljudem v stiski	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu

	enakovredne in jim želi v življenju pomagati doseči zadane cilje, premagati izzive ter doseči njihov največji potencial				
N21	Povem, da je SD zelo široka stroka, ki deluje na mnogo področjih	Širok spekter področij socialnega dela	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
N22	Smo glas tistih, ki so vseprevečkrat preslišani	Boj za človekove pravice in zagovornišvo	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
N23	Predvsem empatija, sprejemanje, dobra mera nežnosti, a tudi odločnosti, kritično razmišljanje, dobre komunikacijske sposobnosti.	Empatija, sprejemljivost, nežnost in odločnost, kritično mišljenje, komunikacijske sposobnosti	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
O1	Bila sem zelo zadržana	Zadržanost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
O2	zanimalo pa me je predvsem področje duševnega zdravja in psihologija.	Zanimanje za psihologijo	Zanimanja	/	Opis osebe ob začetku študija
O3	Od študija sem pričakovala, da bom pridobila znanje, ki mi bo koristilo v vsakdanjem življenju, v intimnih medosebnih odnosih, ne samo v poklicnem življenju.	Znanje koristno za osebno in poklicno življenje	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
O4	Najbolj so me presenetili primeri iz prakse raznih gostov, ki smo jih v okviru predavanj ali vaj gostili -	Predavanja gostov	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
O5	s tem smo dobili vpogled v delo SD, poleg tega pa smo spoznali različne	Uporabnost določenih predmetov za prakso	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija

	druge profile, ki sodelujejo na tem področju.				
O6	Predmeti, ki so mi dali več kot le poklicno specifično znanje, so bili psihologija, epistemologija, spol in nasilje ter vsi predmeti pri modulu socialna pravičnost in vključevanje -	Pomembnost določenih vsebin tako za strokovno kakor osebno življenje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
O7	učne vsebine pri teh predmetih so pripomogle, da sem začela o tem bolj intenzivno razmišljati v vsakdanjem življenju in ljudi začela o teh tematikah ozaveščati	Pomembnost določenih vsebin tako za strokovno kakor osebno življenje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
O8	Sem postala bolj pogumna,	Več poguma	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
O9	asertivna - sedaj lažje izrazim svoje mnenje, četudi se ne ujema z večinskimi	Večja asertivnost	Izražanje lastnega mnenja	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
O10	čeprav sem bila tudi pred študijem precej odprta oseba, sem zdaj postala še bolj	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
O11	predvsem sem postala pozorna na ekologijo (zeleno sd)	Večja pozornost na okolje	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
O12	na nasilje gledam z ničelno toleranco	Večja kritičnost do družbenih neenakosti	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
O13	prav tako sem kritična do položaja žensk v družbi	Večja kritičnost do družbenih neenakosti	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

O14	in oseb, ki imajo težave v duševnem zdravju	Večja kritičnost do družbenih neenakosti	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
O15	Postala sem veliko bolj samozavestna in suverena	Večja samozavest	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
O16	Veliko bolje lahko argumentiram svoja stališča, zato se tudi ne bojim izraziti svojega mnenja.	Boljša argumentacija stališč	Stališča	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
O17	Nisem bila sprejeta na študij psihologije.	Študij socialnega dela ni bil prva izbira	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
O18	Da osebi pomagaš na način dialoga, torej da skupaj ugotovita, kaj oseba potrebuje in kako lahko to doseže. Ne gre se zato, da oseba pride s težavo, sd pa ji da "navodila" za reševanje njenega problema.	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
O19	Poleg tega gre za ozaveščanje in boj za pravice ranljivih skupin ljudi.	Boj za človekove pravice in zagovorništvo	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
O20	Da, menim, da je potrebno biti empatičen, komunikativen, dober poslušalec, asertiven	Empatija, komunikativnost, poslušanje, asertivnost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
P1	opisala bi se kot naivno,	Naivnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
P2	zadržano osebo	Zadržanost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
P3	Moja predstava o svetu je bila bolj optimistična, Kot da bi živela v nekem manjšem mehurčku brez neke realne predstave	Naivnost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija

P4	nisem vedela, kaj bi sama s sabo, imela sem nek občutek, kot da nikamor ne pripadam	Zmedenost	Osebnostne značilnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
P5	študij na Fakulteti za socialno delo ni bila moja prva izbira	Študij socialnega dela ni bil prva izbira	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
P6	sem si pa želela delati z ljudmi tako ali drugače	Ljubezen do dela z ljudmi	Delo z ljudmi	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
P7	Od izbranega študija težko rečem da sem imela kakršnakoli pričakovanja, saj v resnici nisem vedela točno kam se vpisujem.	Brez pričakovanj	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
P8	poleg vsega pa sem se na ta študij podala sama, brez kakršnegakoli znanca, kar mi je bilo takrat še težje, saj sem bila oz. še vedno deloma sem človek, ki ga je strah biti sam	Strah pred osamljenostjo	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija
P9	Zelo težko prva pristopim in navežem stik, jaz sem bila oz. deloma ampak manj še vedno sem tista, ki čaka da do mene pristopijo drugi.	Zadržanost	Osebnostne značilosti	/	Opis osebe ob začetku študija
P10	Tako, da je bil začetek študija, zares težko obdobje.	Začetek študija težko obdobje	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija
P11	prve pol leta študija sem bila res nemirna in sem se spraševala, če je bila pravilna odločitev ali bom zmogla ipd.	Nemirnost, dvom v odločitev	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija
P12	Sprva sem se res težko navadila na nov sistem dela.	Težave z navajanjem na nov sistem dela	Sistem univerzitetnega izobraževanja	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija

P13	Kar naenkrat smo imeli kombinacijo predavanj in vaj, skoraj da ne v prvem tednu smo izvedeli kakšne naloge nas čakajo, kakšni seminarji, kaj vse bo ocenjeno katere knjige vse moramo predelati, koliko predstavitev bomo imeli in zame je bil to kar velik šok	Presenečenost ob organizaciji študijskega procesa, količini zahtev in obveznosti	Sistem univerzitetnega izobraževanja	Nova doživetja	Ključni vplivi tekom študija
P14	predstava o tem kako fajn je biti študent in kako je to super obdobje se ni čisto nič skladala s tem kar sem slišala prvi teden.	Napačna predstava o študiju socialnega dela	Pričakovanja	/	Opis osebe ob začetku študija
P15	Tudi prvo izpitno obdobje je bilo res naporno	Začetek študija težko obdobje	Počutje	/	Opis osebe ob začetku študija
P16	sem bila bolj taka tiha mirna oseba, ki je sledila pravilom in če je profesorica rekla da je prisotnost na predavanju obvezna je bila to zame končna beseda.	Zadržanost	Osebnostne lastnosti	/	Opis osebe ob začetku študija
P17	Nato pa sem s časoma ugotovila in spoznala, kje se stvari lahko prilagajajo, kaj mi res koristi, kaj mi ne itd. sem začela uživati in je samo študentsko obdobje postalo tisto o katerem so govorili - prijetno, kjer si v veliki meri odvisen od sebe in je samo od tebe v končni fazi odvisno koliko	Boljše poznavanje sebe	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija

	boš od študija odnesel				
P18	ena izmed boljših stvari so mi bile tudi manjše skupine na vajah, saj sem preko tega začela spletati nova poznanstva, prijateljstva in smo tudi preko samega načina dela bili "primorani" da se povežemo med seboj	Spoznavanje in povezovanje med vajami	Nova poznanstva	Pomembne izkušnje	Ključni vplivi tekom študija
P19	glede vsebine predmetov pa bi rekla da je večina zastavljenih tako širše, da ti dajo nek širši vpogled v svet, bolje razumeš kako deluje, kakšne krivice se dogajajo, zakaj itd obenem pa spoznaš tudi sebe, svoje rane, svoje močne točke	Pomembnost določenih vsebin tako za strokovno kakor osebno življenje	Specifični predmeti	Učne vsebine	Ključni vplivi tekom študija
P20	in zase lahko rečem da sem res zrasla kot oseba	Osebnostna rast	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P21	prej bi rekla da sem pridobila mnogo več zase osebno kot pa poklicno usmerjenost.	Od študija dobiti več za osebni kakor strokovni razvoj	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
P22	Socialno delo je res tako širok poklic da ne verjamem da te faks lahko nauči toliko različnih specifik - že preko prakse sem odkrivala te razsežnosti ker se nisem usmerila v eno področje ampak v veliko več pa še vedno lahko rečem da sem se v teh letih dotaknila	Širok spekter področij socialnega dela	Področja dela	Opis dela	Dodatno o socialnem delu

	zgolj površja tega kar socialno delo je.				
P23	Mislim da šele z delom zares odkriješ specifične delovnega mesta in se učiš praktično do upokojitve,	Učenje do konca življenja	Mogoče naučiti	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
P24	ni recepta ki bi te v 4 letih pripravil in usposobil za čisto vse situacije	Učenje do konca življenja	Mogoče naučiti	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
P25	ampak to je po eni strani tudi čar dela z ljudmi - neznano, je obenem naporno in lepo in res težko najdeš oz. padeš v rutino ker je vsak človek zase unikaten in prinaša v delo nove dinamike.	Težavnost in lepota poklica	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
P26	Preden sem šla na faks sem bila jaz tista naivna deklica sedaj mi je čudno kako ozkogledi so lahko ljudje okoli mene	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P27	Zdi se mi da sem si preko študija zacelila tudi marsikatero rano	Celjenje lastnih ran	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
P28	sem se pri sebi naučila postavljati meje,	Boljše postavljanje osebnih mej	Postavljanje osebnih mej	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
P29	naučila sem se kje je moja odgovornost v odnosu in kje se ta odgovornost neha	Ne prevzemanje odgovornosti za stiske drugih	Postavljanje osebnih mej	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
P30	spoznala sem da je pomembno da se tudi jaz v odnosu ok počutim in da ni narobe če gledam tudi na svoje potrebe	Upoštevanje lastnega počutja in potreb v odnosih	Postavljanje osebnih mej	Usvojeno znanje in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija

P31	Znanje je moč iz katerega črpam zavedanja določenih stvari-da določene stvari prepoznavam, jih znam ovrednotiti, dat smisel, vem iz kje izhajajo in že samo ozavestiti nekaj je na pol poti do okrevanja, rešitve	Znanje kot moč za okrevanje	Novo znanje	Usvojeno znanje in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
P32	menim, da lahko ustvarimo nove vrednote med izobraževanjem, saj je znanje tisto, ki nam odpira svet, da ga mogoče ugledamo v drugačni luči in posledično na kakšna stvar postane bolj pomembna in obratno.	Ustvarjanje novih vrednot tekom študija	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P33	prav tako nam znanje da suverenost v tem, kar smo, da znamo te svoje vrednote tudi zagovarjati, kar sem jaz zagotovo dobila od študija	Zmožnost zagovarjanja lastnih vrednot	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P34	mogoče sem bolj spoznala kdo sem	Boljše poznavanje sebe	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P35	si veliko bolj upam izpostaviti in zagovarjati to v kar verjamem, kar mi je pomembno	Zmožnost zagovarjanja lastnih vrednot	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P36	sem pa dobila tudi širok pogled na širšo družbo, širše družbene pojave in jih bolje razumem	Boljše razumevanje raznih družbenih pojavov	Novo znanje	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
P37	razbila sem marsikater stereotip,	Ozaveščanje lastnih	Delo na sebi	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe

	marsikaterega pa še moram	predsodkov in stereotipov			ob koncu študija
P38	všeč sem si takšna kakršna sem, sprejemam samo sebe	Bolj pozitivna samopodoba	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P39	zavedam se svoje odgovornosti in se skušam neobremenjevati ali prevzemati nase neko breme ki ni moje.	Ne prevzemanje odgovornosti za stiske drugih	Postavljanje osebnih mej	Usvojena znanja in veščine	Opažene spremembe ob koncu študija
P40	zavedam se svoje vrednosti,	Bolj pozitivna samopodoba	Samopodoba	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P41	cenim vsako življenje, vsako osebo v resnici spoštujem	Ustvarjanje novih vrednot tekom študija	Vrednote	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P42	trudim se ne obsojat, ker le na pogled ne morem poznati človekove zgodbe	Večja odprtost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P43	tudi nisem več tako tiha, mogoče pred neznanimi ljudmi, v zaprtem varnem okolju pa ne več.	Večja zgovornost	Osebnostne lastnosti	Osebnost	Opažene spremembe ob koncu študija
P44	Bolj po naključju kot zares z neko premišljenostjo.	Ne premišljenost	Drugo	Razlogi za odločitev za študij	Dodatno o socialnem delu
P45	Zdi se mi, da je to v družbi izredno necenjen in nepriznan poklic - s komerkoli govorim ali ne pozna našega dela ali pa ima predstavo da cele dneve sedimo v pisrani klepetamo in kofetkamo in krademo otroke družinam.	Negativna predstava družbe o socialnem delu	Negativno mnenje družbe	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
P46	Biti socialna delavka je izredno težko in lepo obenem,	Težavnost in lepota poklica	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu

P47	to ni le poklic, to je že način življenja, ker je za tem poklicem res veliko vrednot da to preprosto živiš.	Živeti socialno delo	Prepletenost osebnega in strokovnega	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
P48	Zagovarjam da je veliko več v ozadju kot se zdi na prvi pogled, da je socialno delo veliko več kot CSD, da je v našem poklicu veliko enih poti in možnosti, da jim ne prideš do konca.	Širok spekter področij socialnega dela	Področja dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
P49	Poudarim, da socialno delo ni servis in ni banka, ki le deli socialne pomoči ampak daje ljudem dostojanstvo, ga ne "ujčka" ampak ljudi skuša opremiti za samostojno življenje.	Opolnomočenje in soustvarjanje	Opis dela	Opis socialnega dela	Dodatno o socialnem delu
P50	Nekaj malega že, nekaj pa se jih da tudi priučiti	Nekatere lastnosti se da priučiti	Mogoče naučiti	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
P51	se naučiš prepoznavati katere osebnostne lastnosti te pri delu podpirajo in katere te morda nekoliko ovirajo.	Prepoznavanje pomembnih osebnostnih lastnosti za delo	Mogoče naučiti	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
P52	Zagotovo je dobro da si trden v svojih prepričanjih, odločen, pogumen, pripravljen iti proti večini, prav tako je pomembno čustvovanje za sočloveka, občutljivost za socialne krivice, nepravčnosti, neenakosti, moraš	Odločnost, pogum, stati za svojimi prepričanji, empatija, občutljivost, vztrajnost	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu

	biti pripravljen tvegati in sprejeti dejstvo, da bo tudi težko in da ne smeš obupati ob neuspehu.				
P53	Morda je najbolj pomembno, da si želiš opravljati to delo,	Ljubezen do samega dela	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
P54	nato pa se tekom študija in kasneje tudi dela izoblikuješ.	Dokončno izoblikovanje tekom študija in dela	Mogoče naučiti	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu
P55	Kar je glavna pomembna lastnost je ta, da si tam s srcem, da greš rad v službo čeprav je kdaj težko, ker če ti to vsakodnevno predstavlja stres, je brez smisla da rineš v to.	Ljubezen do samega dela	Nujno prisotne	Osebnostne značilnosti socialne delavke	Dodatno o socialnem delu

8.3. Priloga 3: Osno kodiranje

OPIS OSEBE OB ZAČETKU ŠTUDIJA

BREZ NADKATEGORIJE

OSEBNOSTNE ZNAČILNOSTI

Odprtost (F1, H12)

Zmedenost (A1, D1, I2, J1, M2, M5, N1, P4)

Neorganiziranost (J2)

Odtujenost od sebe (B3, J3)

Individualističnost (L1)

Zadržanost (C1, D7, E1, O1, P2, P9, P16)

Naivnost (B1, B2, F2, F3, G1, P1, P3)

Empatija (B5, D5)

Ekstravertnost (B6, D8, G2)

Nesamozavest (C2, M1, M6, N2)

Iskrenost (D6)

Vedoželjnost (G3, K1)

Tradicionalne vrednote (K7)

ZANIMANJA

Brez zanimanj (A2)

Ne razmišljanje o družbenih problemih (B4)

Zanimanje za različna področja (D2, D4, L3)

Zanimanje za družboslovje (D3, G4)

Zanimanje za psihologijo (L2, O2)

Zanimanje za zabavo in sprostitev (E2, J4)

Zanimanje za študij (K2)

PRIČAKOVANJA

Brez pričakovanj (A3, D9, I1, N5, P7)

Zaposlitev v prihodnosti (E4)

Nova prijateljstva (E5, H1)

Znanje koristno za osebno in poklicno življenje (G5, O3)

Več psiholoških in svetovalnih učnih vsebin (H3, L4)

Napačna predstava o študiju socialnega dela (J7, L5, M4, P14)

Več praktičnega znanja (K3)

Dojemanje študija kakor obveznost in ne poslanstvo (E3)

POČUTJE

Navdušenost (C3)

Mešani občutki med strahom in zanimanjem (D10)

Občutek ne kompetentnosti na vajah (B21)

Razočaranje ob pričetku študija (H2, J5)

Strah pred osamljenostjo (P8)

Začetek študija težko obdobje (P10, P15)

Nemirnost, dvom v odločitev (P11)

KLJUČNI VPLIVI TEKOM ŠTUDIJA

NOVA DOŽIVETJA

SISTEM UNIVERZITETNEGA IZOBRAŽEVANJA

Težave z navajanjem na nov sistem dela (P12)

Presenečenost ob organizaciji študijskega procesa, količini zahtev in obveznosti (P13)

(SAMO)REFLEKSIJA

Nenavadno in težko razmišljati o sebi na vajah (B9)

Reflektiranje kakor pričetek procesa samoraziskovanja (D12)

Pisanje refleksij (D33)

Reflektiranje (N7)

DELITI OSEBNE IZKUŠNJE

Deljenje osebnih izkušenj in ranljivosti pred razredom (D11, D32, E6, E7, N6)

Doživljanje stiske ob deljenju osebnih izkušenj (B10)

Opolnomočenje ob deljenju osebnih izkušenj (B11)

Vzor sošolcev in sošolk, ki so delili svoje kritično mnenje (F7)

POMEMBNE IZKUŠNJE

NOVA POZNANSTVA

Spoznavanje in povezovanje med vajami (P18)

Spoznavanje in povezovanje na praksi (C5)

PRAKSA

Zanimivost prakse (A5)

Veliko doživetij na praksi (C4, L12)

Praksa najprej izziv, potem pa krepitev samozavesti in osebnih sprememb (D13)

Srečevanje z uporabniki in drugačnimi življenjskimi resničnostmi (D14, E8, F5)

Veliko prakse kot pozitivna stvar študija (F4)

Spoznavanje določenih področij socialnega dela (L13, M12, N10)

ŠTUDIJSKE IZMENJAVE

Pomembnost študijske izmenjave (D16, I7)

Pomembne življenjske izkušnje (D17)

Vpogled v različne učne sisteme in vsebine (D42)

ODNOS PROFESORJEV

Nestrinjanje s stališči profesorjev (G6)

Ne dopuščanje profesorjev do različnih mnenj (G10, G18)

Inkluziven in sprejemajoč odnos profesorjev (H4)

Inkluzivna in sprejemajoča atmosfera na fakulteti (H5)

Prijaznost zaposlenih (H6)

Odprtost in zaprtost profesorjev hkrati (K4)

UČNE VSEBINE

SPECIFIČNI PREDMETI

Več znanja pri določenih predmetih (A4, J6, J14)

Predavanja in vaje določenih profesorjev (F6)

Uporabnost določenih predmetov za prakso (J15, O5)

Razočaranje nad določenimi predmeti (J16)

Pomembnost določenih vsebin tako za strokovno kakor osebno življenje (D18, D35, K5, L8, M8, O6, O7, P19)

Predavanja gostov (O4)

Novo znanje (M7)

POMEMBNI KONCEPTI IN PERSPEKTIVE

Perspektiva moči in koncept opolnomočenja (D34)

Delo v skupinah in širjenje perspektiv (L6)

Soustvarjanje in po-moč (L7)

Drugačne oblike pomoči (L9, L11)

Zavedanje o teži besed (L10, M17)

Neprostopvoljni uporabniki (M23)

OPAŽENE SPREMEMBE OB KONCU ŠTUDIJA

OSEBNOST

OSEBNOSTNE LASTNOSTI

Velika osebnostna sprememba (L14)

Večja premišljenost (B15)

Več empatije (B16, E13, H16, L35, N17)

Večja občutljivost in zaznava stisk drugih (B17, D24, D47, E23, M13)

Večja zadržanost (B20, H8)

Več poguma (D39, M26, O8)

Večja odprtost (B18, D15, D23, E25, H15, I5, L19, L21, L37, M25, O10, P26, P42)

Večja samostojnost (D40, I15)

Večja iznajdljivost (D41, N18)

Večja sprejemljivost (D52)

Večja prilagodljivost (D54)

Večja potrpežljivost (D53, L36)

Večja zrelost (E21)

Večja odgovornost (E22)

Večja asertivnost (E26, O9)

Večja zgovornost (E27, P43)

Večja odločnost (C7)

Večja skromnost (L25)

Vedoželjnost (J12, J23)

Pomoč prijateljem in znancem v stiski (L20)

STALIŠČA

Sprememba prepričanj in pogledov (C6, D20, G13, J18, K6, K8)

Bolj konstruktivistični pogled na svet (B19, D26, J13)

Spremembe v stališčih do raznih družbenih pojavov, zaradi več znanja (D45, L27, N14)

Bolj realističen in manj idealističen pogled na svet (F8)

Bolj analitičen pogled in iskanje preverljivih informacij (F12)

Ni sprememb v stališčih (H11)

Drugačen način mišljenja (F10, I8, K11)

Globlje razumevanje družbenih neenakosti in občutljivost na njih (B13, D27, D48, L28, L29, L30)

Bolj demokratična stališča (L16, L18)

Večje zavedanje o stališčih (M20)

Ustvariti svoje lastno stališče med različnimi ekstremi (G9, K9, K12, K13)

Večja kritičnost do družbenih neenakosti (G15, M21, M27, N16, O12, O13, O14)

Bolj pozitiven pogled na svet (E17)

Večja aktivistična naravnost (I6, L32)

Zavedanje lastnih privilegijev (D49)

Večja pozornost na okolje (O11)

Večja politična razgledanost in aktivnost (E20, I11, L17, L34)

Zavedanje o lastni nevednosti (K15)

Boljša argumentacija stališč (O16)

VREDNOTE

Ustvarjanje novih vrednot tekom študija (G12, L22, P32, P41)

Utrditev že starih vrednot (D43, L23)

Večja pomembnost vrednotam in občutljivost ob ne skladju z njimi (D38, D44, H10)

Večje zavedanje o pomembnih stvareh v življenju (D58, E9, M14)

Ni novih vrednot (M18)

Zmožnost zagovarjanja lastnih vrednot (P33, P35)

SAMOPODOBA

Večja samozavest (C8, C11, D22, H9, I13, J22, L26, L31, O15)

Več zaupanja vase (C10)

Boljši odnos s sabo in drugimi (D29, E11)

Bolj pozitivna samopodoba (D50, I12, P38, P40)

Velika sprememba v pogledu nase (J17)

Ne sprememljen pogled nase (K10, M24)

Osebnostna rast (I9, N13, P20)

Boljše poznavanje sebe (B12, D30, E10, I14, J24, N8, P17, P34)

Boljše sprejemanje kritike (N15)

ZANIMANJA

Več zanimanja za družbena dogajanja (D37, I10, L15)

Več zanimanja za različna s socialnim delom povezana področja (D36, M9)

Več interesov in zanimanj (D59)

KOMBINACIJA ŽIVLJENJSKIH IN ŠTUDIJSKIH IZKUŠENJ

Opažene osebne spremembe v večji meri odvisne od študija (D21)

Večja razgledanost, kot rezultat življenjskih in študijskih izkušenj (G8)

Vpliv osebnosti, okolja in študija na oblikovanje mnenja (G14)

Praktične in osebne izkušnje (K14)

ŠTUDIJSKO NEPOGOJENE SPREMEMBE

Povsem drugačna oseba, zaradi dogodkov v zasebnem življenjenju (A7)

Opažene osebne spremembe, zaradi dolgega življenjskega obdobja (A6, G17)

USVOJENA ZNANJA IN VEŠČINE

KOMUNIKACIJSKE SPRETNOSTI

Boljše komunikacijske sposobnosti (C12, D31, E14, M15)

Večja samozavest pri pogovoru (C13, H14)

Preverjanje razumevanja (J10)

Upoštevanje neverbalne komunikacije (J11)

Deljenje pohval (D57)

NOVO ZNANJE

Boljše razumevanje raznih družbenih pojavov (F9, G11, G16, H13, L33, M10, P36)

Morala in etika (G7)

Znanje o delu z ljudmi (M19, M28, N9)

Znanje kot moč za okrevanje (P31)

Povezanost odnosa med sabo in drugimi (J8)

Več izkušenj in znanja (E29, N11)

Organizacijske spretnosti (E16)

Uvid (M11)

POSTAVLJANJE OSEBNIH MEJ

Boljše postavljanje osebnih mej (D55, E24, P28)

Ne prevzemanje odgovornosti za stiske drugih (D25, D56, F11, P29, P39)

Upoštevanje lastnega počutja in potreb v odnosih (P30)

DELO NA SEBI

Ozaveščanje lastnih predsodkov in stereotipov (D46, E19, I4, M16, P37)

Celjenje lastnih ran (P27)

Skrb zase (C9, D28, D51)

Zavedanje pomena skrbi zase in svoje duševno zdravje (E28)

Spreminjanje neustreznih vzorcev vedenja (E12)

Pogostejše samoreflektiranje in introspekcija (E18, J9)

Od študija dobiti več za osebni kakor strokovni razvoj (B14, D19, P21)

Boljše soočanje s stiskami (E15, N12)

DODATNO O SOCIALNEM DELU

RAZLOGI ZA ODLOČITEV ZA ŠTUDIJ

UČNE VSEBINE

Zanimanje za psihološke teme (B7, H18, N4)

Zanimanje za družboslovje (G20)

Veliko prakse (L40)

Predmetnik (B8, B22, C14, D61)

DELO Z LJUDMI

Želja po pomoči ljudem (C15, D60, E30, K16, L39, M3, M29, N3, N19)

Ljubezen do dela z ljudmi (G19, I3, J25, P6)

DRUGO

Študij socialnega dela ni bil prva izbira (F13, H17, J19, O17, P5)

Ne preišljenost (P44)

Ne vedeti kam se vpisati (A8)

Odločanje po intuiciji (C16)

Zaposlitvene možnosti (L41)

Želja po osebni rasti (L38)

OPIS SOCIALNEGA DELA

OPIS DELA

Pomoč in podpora ljudem v stiski (A10, B23, C17, C19, E31, E32, G22, H19, I17, K18, L45, M30, N20)

Opolnomočenje in soustvarjanje (C18, E33, F14, F18, G21, I16, J26, L44, L46, M35, M36, O18, P49)

Boj za človekove pravice in zagovorništvo (C20, K17, L42, L43, N22, O19)

Birokracija (A11, M31)

Običajna služba (A9)

Težavnost in lepota poklica (P25, P46)

Težave z opisovanjem socialnega dela (B24)

PODROČJA DELA

Širok spekter področij socialnega dela (B25, F16, M33, N21, P22, P48)

Opis populacij s katerimi socialno delo prihaja v stik (D66, M34)

Opis zaposlitvenih možnosti (C23, D65, F17, H20)

NEGATIVNO MNENJE DRUŽBE

Doživljanje odpora do študija kot posledica negativnih komentarjev (J20)

Negativna predstava družbe o socialnem delu (M32, P45)

Raziskovanje vzrokov za negativno mnenje družbe (F15)

PREPLETENOST OSEBNEGA IN STROKOVNEGA

Prepletenost osebne in strokovne identitete (D62)

Socialnega dela ne more opravljati vsak (D67, J21, J27)

Enake osebne in poklicne vrednote in stališča (D63)

Živeti socialno delo (P47)

OSEBNOSTNE ZNAČILNOSTI SOCIALNE DELAVKE

NUJNO PRISOTNE

Empatija, pravilno izražanje (B26)

Empatija, pristnost, pogum, samozavest in odločnost (C24)

Empatija, potrpežljivost, spoštovanje, zaupnost, toplina, dobrot, občutljivost, (samo)kritičnost, refleksivnost, kreativnost in iznajdljivost, prijetnost, komunikativnost, poštenost, pozitivna naravnost (D68)

Asertivnost, empatija, ekstravertnost, potrpežljivost, vedoželjnost (E34)

Poznavanje problematike področja dela (F19)

Radovednost, vedoželjnost, raziskovalni duh (F23)

Potrpežljivost, empatija, čustvena odprtost, kritičnost (G23)

Odprtost, občutljivost in empatija (H21)

Sprejemanje raznolikosti, odprtost (I18)

Ljubezen do dela z ljudmi (I19, P53, P55)

Srčnost, čutnost, prijaznost (J28)

Komunikativnost, prilagodljivost, sprejemljivost (K19)

Osebna trdnost, samozavest, zmožnost samorefleksije in samoreguliranja, asertivnost, odgovornost, čustvena inteligenca, odzivnost (L47)

Strpnost, želja po pomoči, empatija, razumevanje, sprejemljivost, kritičnost (M37)

Empatija, sprejemljivost, nežnost in odločnost, kritično mišljenje, komunikacijske sposobnosti (N23)

Empatija, komunikativnost, poslušanje, asertivnost (O20)

Odločnost, pogum, stati za svojimi prepričanji, empatija, občutljivost, vztrajnost (P52)

Spoštljiv odnos do vseh, odprtost, potrpežljivost (A12)

MOGOČE NAUČITI

Nekatere lastnosti se da priučiti (P50)

Prepoznavanje pomembnih osebnostnih lastnosti za delo (P51)

Vodenje pogovora (M38)

Nadgradnja empatije (F20)

Dokončno izoblikovanje tekom študija in dela (P54)

Učenje do konca življenja (P23, P24)